

Verbatim records

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 12.12.2018, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:02 Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (696 SE) kolmas lugemine
2. 14:05 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (679 SE) kolmas lugemine
3. 14:19 Riigikogu otsuse "Ühendkuningriigi poolt Euroopa Investeerimispangas märgitud kapitali asendamine" eelnõu (751 OE) teine lugemine
4. 14:25 Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (650 SE) kolmas lugemine
5. 14:44 Investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (717 SE) kolmas lugemine
6. 14:50 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (706 SE) kolmas lugemine
7. 14:57 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (613 SE) kolmas lugemine
8. 15:32 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (714 SE) kolmas lugemine
9. 15:35 Põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu (715 SE) kolmas lugemine
10. 15:37 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) kolmas lugemine
11. 15:39 Muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) kolmas lugemine
12. 15:41 Kutseõppeasutuse seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (704 SE) kolmas lugemine
13. 15:43 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (705 SE) kolmas lugemine
14. 15:50 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (700 SE) kolmas lugemine
15. 18:11 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhitaval muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel" eelnõu (744 OE) teine lugemine
16. 18:17 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni missioonil Iraagis" eelnõu (748 OE) teine lugemine
17. 18:22 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (739 OE) teine lugemine
18. 18:26 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (738 OE) teine lugemine
19. 18:32 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu (747 OE) teine lugemine
20. 18:37 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel väljaõppe- ja nõustamissioonil Afganistanis" eelnõu (743 OE) teine lugemine
21. 18:42 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (746 OE) teine lugemine
22. 18:49 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Ühendkuningriigi ühendekspeditsiooniväe koosseisus" eelnõu (740 OE) teine lugemine

23. 18:54 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu (741 OE) teine lugemine
24. 18:58 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (742 OE) teine lugemine
25. 19:06 Krediidiasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teine lugemine
26. 19:55 Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (641 SE) teine lugemine
27. 20:06 Loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (734 SE) teine lugemine
28. 20:11 Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (735 SE) esimene lugemine
29. 20:32 Välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (718 SE) esimene lugemine
30. 21:03 Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (721 SE) esimene lugemine
31. 21:31 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Eestis tehtud vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine) eelnõu (749 SE) esimene lugemine
32. 22:05 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (759 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, alustame täiskogu kolmapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Ei ole. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on hetkel kohal 86 Riigikogu liiget.

1. 14:02 Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (696 SE) kolmas lugemine

14:03 Esimees Eiki Nestor

Meie päevakorra esimene punkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 696 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 696 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul viibib 88 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 696. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt oli 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Põhiseaduskomisjoni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

2. 14:05 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (679 SE) kolmas lugemine

14:05 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 679 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Reformierakonna nimel Hanno Pevkur, palun!

14:05 Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Isikuandmete kaitse seadus on meil ju tegelikult teisel ringil. Põhjusi, miks see eelnõu teisele ringile on tulnud, on mäletatavasti ainult üks: see, kuidas reguleerida inimeste kaitset suhetes avaliku meediaga. Vaidlusi pidasime me põhiseaduskomisjonis päris palju. Lõppkokkuvõttes jäädi ikkagi selle lahenduse juurde, mille valitsus välja pakkus: ajakirjandusele piisab kinnitamisest, et ühe või teise inimese eraelulisi andmeid on võimalik avaldada juhul, kui selleks on olemas avalik huvi.

Loomulikult, avalik huvi on määratlemata õigusmõiste ja seda tuleb igal ajakirjanikul iga kord endal sisustada. Aga ma väga loodan, et kas või minu tänane väike tähelepanu juhtimine sellele meenutab ajakirjanikele, et inimese andmete avalikustamine – ükskõik, milliste andmete avalikustamine – tähendab seda, et tungitakse inimese eraelu sfääri. Sellel puhul peab alati kaaluma, kas avalik huvi ühtede või teiste andmete avalikustamise vastu kaalub üles inimese õiguse eraelu puutumatusele. Võimalusi, kuidas seda sõnastust seadusesse panna, oli loomulikult palju. Aga kui neid probleeme on, peab lõppkokkuvõttes langetama otsuse kohus. Seetõttu ma arvan, et me suudame edasi elada ka selle teadmisega, et "avalik huvi" on see määratlus, mis teksti sisse jääb.

Aga selles seaduses on ka väga palju teisi teemasid, mille üle komisjon vaidles, olgu need ajakirjanike tõstatatud teemad või teiste huvigruppide poolt meile saadetud teemad. Fakt on see, et valitsus jäi selle seadusega hiljaks. Me oleme olukorras, kus see Euroopa Liidu andmekaitse üldmäärus on kehtinud üle poole aasta. Imekombel ei olegi Eesti riik kokku kukkunud, Eesti riik on toiminud ja ka isikuandmed on olnud kaitstud. Aga selleks, et nad oleksid paremini kaitstud, on meil seda seadust vaja. Vaatamata sellele, et ma ei saa kõikide punktidega selles seaduses nõustuda, arvan ma, et selle seaduse üldeesmärk on siiski õige.

Suurem mure on meil päevakorra ülejäärmise punktiga, isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõuga, aga sellest täpsemalt juba siis, kui me selle juurde jõuame. Seniks jääb loota, et selle peamise vaidlusteema puhul, avalik huvi *versus* eraelu puutumatus, lähtuvad ajakirjanikud kainest ja tervest mõistusest ning me ei näe ajakirjanduses eraelu puutumatuse rikkumist, mis võiks viia selleni, et inimesed lähevad oma õigusi kaitsma kohtusse. Aga kui on vaja, siis loomulikult tuleb seda teha.

Nii et eelnõu 679 on eeldatavalt kõlblik vastuvõtmiseks, vaatamata sellele, et seal mõned puudused on. Aga valitsusele panen tõesti südamele seda, et kogu selle protsessiga jäädi hiljaks, nii osapoolte ja huvigruppide kaasamisega kui ka sellega, mis teksti lõpuks kirja sai. Aitäh!

14:09 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:09 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Selle seaduse puhul on kohane rääkida natuke üldisemalt, mis asi on Eesti seadus ja mis asi on Euroopa Liidu seadus ning kuidas me edasi läheme. 2000. aastate alguses võisime nentida, et Eestis olid üleminekuajal kujundatud valmis uued Eesti seadused ja nõukogude aja normatiividest ei olnud peaaegu midagi säilinud. Meie riiklik areng oleks võinud rahulikult edasi minna, aga siis tuli Eesti astumine Euroopa Liitu. Me kõik teame, mida head on kaasa toonud Euroopa Liitu astumine ja selle liikmeks olek, aga tõde on see, et nagu kõigil muudel asjadel, nii ei ole ka Euroopa Liitu astumisel mitte ainult head ja positiivsed küljed, vaid on ka halbu külgi ja ohte tulevikule.

Üks praktilisi asju toleaeagsetes Riigikogu koosseisudes oli nn seadusandluse harmoneerimine. See võeti ette kiirkorras, seadusi, mis olid tõlgitud suhteliselt automaatselt, võeti vastu mitme tuhande lehekülje ulatuses. Need tekstid ei haakunud Eesti varasemate seadusetraditsioonidega ega moodusta siinamaani, juba üle kümne aasta hiljem, ikka veel terviksüsteemi. Nii et meil Eestis jagunevad seadused kaheks ka mõisteliselt ja metoodiliselt lahkuminevaks osaks. Üks osa on see, mida me võiksime nimetada oma seadusteks, ja teised on n-ö Euroopa Liitu astumisega kaasa tulnud seadused.

Vaatame nüüd seda seadust, mis täna meie ees on. See ei ole teiste hulgas sugugi mitte see kõige halvem eksemplar. Siin ei ole tegemist seda tüüpi seadusega, et on tehtud tõlketekst, mida tahetakse kummitembeldada seaduseks. Siin on niisugune variant, et Euroopa Liidus on kokku lepitud teatud ühtsed põhimõtted, mis peaksid olema liikmesriikide seadustesse viidud. See tekst, mis meile ette pannakse, on n-ö individualiseeritud tekst. Ta ei ole seesama mis samasugused tekstid teistes Euroopa Liidu riikides. Et see niimoodi on, on minu arvates praeguse Euroopa Liidu teatud tööviit. Asjad ei olegi läinud nii halvasti ...

14:13 Esimees Eiki Nestor

Ma palun vabandust Jüri Adamsilt! Sven Sester, sul on nii võimas hää, et isegi kui sa sosistad, on see ettekandjale kuulda. Austame Jüri Adamsit! Palun jätkata!

14:13 Jüri Adams

Aitäh, härra juhataja! Mind Sven Sesteri kõva hää ega tema muu tegevus Riigikogus ei häiri. (Naer saalis.) Ma ei räägi siin kindlasti mitte sellepärast, et ma loodaksin teha Sven Sesterile selgeks midagi nendest asjadest, mida ta siamaani ei ole taibanud. (Naer saalis.) Ma räägin praegu põhiliselt nendele, kes tahavad kuulata, ja kindlasti ka stenogrammi jaoks.

Vaadake, nende seaduste põhiprobleem on selles, et nad kannavad ühte põhilist ideoloogiat, nimelt Euroopa ühisriigi, olgu ta siis föderaalriik, unitaarriik või ükskõik milline teine variant, loomise meetodit. Eialgu on meil kogemus ...

Palun lisaaega!

14:14 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

14:14 Jüri Adams

... et Euroopa ühisriigi loomise pealesurumine või vastav ideoloogia on toonud kaasa halbu tagajärgi. Euroopa Liidu ka selles aspektis halvasti juhtimise tagajärg on see, et üks suuremaid Euroopa Liidu liikmesriike, nimelt Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriik, astub liidust välja. Üks asi, millest vähemalt meie peaksime endale aru andma, on see, et kui need halvad tendentsid, liigselt ülepingutatud ühtse riigi ellukutsumise tendentsid Euroopa Liidus süvenevad, siis tõenäoliselt on selliseid väljaastujariike teisigi. Seda enam, et demokraatlikus poliitikas tulevad igasugused muud asjad ka kaasa.

Ma ei oskagi siin praegu ütelda lõpetuseks muud, kui et ma väidan, et nii sisuliselt kui ka terminoloogiliselt ei lähe meil selle seaduse vastuvõtmisega selles valdkonnas kahjuks mitte midagi paremaks. Need vead, mis kunagi 1995. või 1996. aastal seadusesse sattusid, alates halvast mõistestikust ja veel halvemast terminoloogiast, säilivad. Millised on tulemused, seda näitab aeg. Aga üleskutse on mul selline. Palun katsugem tulevikus Euroopa Liidu direktiivide harmoneerimisel esiteks vältida sõnasõnalisi tõlkeid. Teiseks tuleks oma seadustesse üle kanda ainult see väike osa, mis on tõesti Eestile vajalik, ja jätta välja mänguline osa harmoneerimisseadustest. Muidu me toodame tekste, mis Eesti ühiskonna ja Eesti majanduse olukorraga kuidagi ei haaku. Aitäh tähelepanu eest!

14:16 Esimees Eiki Nestor

Sven Sesteril on õigus vastulauseks. Palun, Sven Sester!

14:16 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kuulasin väga tähelepanelikult Jüri Adamsi n-ö lugu, mida ta kaheksa minuti jooksul (koos kolme lisaminutiga) püüdis rääkida. Ta tõi mitu korda välja mõiste "ideoloogia". Ma ei saanud täpselt aru, mis ideoloogiat Jüri Adams silmas pidas. Võtan selle kokku tema enda sõnadega: ma ei oska siin midagi ütelda. Nii tsiteeris Jüri Adams ennast. Ma arvan, et see oli tema kaheksaminutilises jutus kõige tähtsam, see oli selle asja kokkuvõte.

14:17 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Austatud Riigikogu, Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 679 kohta on põhiseaduskomisjon teinud ettepaneku viia läbi lõpphääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 679. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Hääletustulemus: poolt 78, vastu 13, erapooletuid 1. Isikuandmete kaitse seadus on vastu võetud.

3. 14:19 Riigikogu otsuse "Ühendkuningriigi poolt Euroopa Investeerimispangas märgitud kapitali asendamine" eelnõu (751 OE) teine lugemine

14:19 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Ühendkuningriigi poolt Euroopa Investeerimispangas märgitud kapitali asendamine" eelnõu 751 teine lugemine. Rahanduskomisjoni ettekandja on komisjoni aseesimees Taavi Rõivas. Palun!

14:20 Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu! Meenutuseks: selle eelnõu eesmärk on anda Riigikogu otsusega nõusolek Euroopa Investeerimispangas Ühendkuningriigi märgitud kapitali asendamiseks teiste liikmesriikide, sh Eesti poolt. Tuletan meelde ka seda, et rahalist sissemakset me ei tee, meie osa kasv kaetakse panga reserve arvel. Esimene lugemine toimus 21. novembril ja muudatusettepanekuid tähtjaks ei laekunud. Arutasime teist lugemist ette valmistades seda eelnõu rahanduskomisjonis 3. detsembril ja käisime olulisemad teemad veel üle, aga mingeid muudatusi ega midagi sarnast ei tehtud. Nii et saab öelda, et tegime täielikus üksmeeles ettepaneku saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäevaks, 12. detsembriks. Ühtlasi teeb rahanduskomisjon ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus. Kordan veel kord: see oli konsensuslik ettepanek. Aitäh!

14:21 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Valdo Randpere, palun!

14:21 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Me võtame selle eelnõu siin hääletamisele, aga samal ajal ei ole päris selge, kas britid üldse lahkuvad Euroopa Liidust ja kui lahkuvad, siis millal ja kuidas. Äkki me oleme natuke ajast ees? Või oleks võimalik seda hääletustulemust reservi jätta, juhuks kui britid tõesti ära lähevad?

14:21 Taavi Rõivas

Aitäh, hea küsija! Kui see hääletus hoiaks Brexiti ära, siis ma kutsuks teid kõiki üles vastu hääletama, aga paraku see konkreetne hääletus ilmselt Brexiti ära hoida ei suuda. Kui tõesti peaks juhtuma selline harukordne asi, et tuuled pöörduvad kas lähimas tulevikus või kunagi kaugemas tulevikus, siis küllap saab Euroopa Investeerimispangas ka kõik proportsioonid uuesti paika. Ma usun, et see konkreetne eelnõu ei mängi nii kandvat rolli, et sellest sõltuks Brexiti reaalne tulemus.

14:22 Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Taavi Rõivas! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Austatud Riigikogu, eelnõu 751 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, eelnõu 751 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

93 Riigikogu liiget on kohal.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Ühendkuningriigi poolt Euroopa Investeerimispangas märgitud kapitali asendamine" eelnõu 751. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 90 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 2. Otsus "Ühendkuningriigi poolt Euroopa Investeerimispangas märgitud kapitali asendamine" on vastu võetud.

4. 14:25 Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (650 SE) kolmas lugemine

14:25 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 650 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Marko Pomerants Isamaa fraktsiooni nimel.

14:26 Marko Pomerants

Tere päevast, hea Riigikogu esimees ja head kolleegid! Teen midagi pretsedenditut, aga kodukord seda võimaldab. Tegemist on praegu seaduseelnõuga 650, mis ka eelmises koosseisus meil siin erinevaid emotsioone tekitas. Kui me järgmine kord kodukorda hakkame muutma, siis ma arvan, et võiks teha nii, et nii nagu lennukis ei ole 13. rida, meil siin eelnõu 650 ei menetleta, et kohe tuleb eelnõu 651. Aga milles on siis võimalik probleem? Püüan mõistukõnega selgitada. Ühed riigimehed esitasid Riigikogule eelnõu, et isikuandmete kaitse seadus saaks rakendatud, teised riigimehed põhiseaduskomisjonis menetlesid seda eelnõu ja suure saali abiga jõudsime ka teise lugemise lõpetada. Teisel lugemisel kolmandad riigimehed arvasid, et riigi turvalisuse nimel tuleks teha muudatusi. Puudutab see nimelt vangistusseadust. Nad tegidki need muudatused, mida me aktsepteerisime. Neljandad riigimehed, kelle hulgas on ka palju naisi, kes esindavad ühte institutsiooni, arvasid, et selline muudatus võib olla põhiseadusvastane.

Päriselus ei ole meil võimalik praegu seda tuleproovi läbi teha, sest 3. märtsil tahavad kõik jälle uuesti riigimeesteks ja riiginaisteks saada. Et ära hoida ohtu, et järgmine riigimees, kes on meil tegelikult naine, jätab selle seaduse välja kuulutamata, kutsun teid üles sellele eelnõule vajaminevat 51 häält mitte andma.

Mis võiks saada edasi? Kui see nii läheb, siis homme hommikul annab põhiseaduskomisjon menetlusse isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu, kus see võimalik vastuolu on likvideeritud, ja ühisel jõul jõuame selle Riigikogu koosseisu jooksul olukorrani, kus isikuandmete kaitse seadus, mille me vastu võtsime, saab ka kenasti rakendatud. Kui homme läheb nii, et me selle eelnõu algatame, siis selle number ei ole enam 650. Aitäh teile! Veel kord palun seda eelnõu mitte toetada!

14:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Taavi Rõivas, kas ... Ei. Hanno Pevkur Reformierakonna fraktsiooni nimel.

14:28 Hanno Pevkur

Head kolleegid! Marko rääkis mõistukõnet, mina ei räägi mõistukõnet. Mina ütlen otse, mis seis on. Seis on väga lihtne: õiguskantsler on öelnud, et valitsuse ettepanek anda ka vanglateenistusele õigus suuremas mahu inimesi kontrollida võib olla põhiseadusega vastuolus. Lihtne teema. Seaduseelnõus on see täna sees, mis tähendab, et parlamendile oleks väga suur risk see seadus vastu võtta, teades ette, et tegemist on põhiseadusvastase olukorraga. Kui õiguskantsler on sellele tähelepanu juhtinud, siis parlament ei saa jätta sellele reageerimata, kuigi jah, teoreetiliselt saab jätta reageerimata, teoreetiliselt võime riskida teadmise, et me võtame vastu põhiseadusvastase seaduse.

Me pakkusime põhiseaduskomisjonis välja ka lihtsama lahenduse, et valitsus võtab selle eelnõu tagasi.

Teatavasti on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses selgelt kirjas võimalus, et Vabariigi Valitsus saab enda algatatud eelnõu alati tagasi võtta. Ma ei tea, miks valitsus seda teed ei läinud ja nüüd peab parlament kasutama mingisuguseid ebamõistlikke lahendusi, selleks et seadus saaks rakendatud. Kaks päevakorrapunkti tagasi me võtsime vastu isikuandmete kaitse seaduse ning loomulikult on ka rakendamisseadust vaja. Aga kui isikuandmete kaitse seaduse põhitekstiga oli palju probleeme, siis selle seaduse rakendamisega oli probleeme isegi rohkem. 140 seadust on vaja muuta, selleks et isikuandmete kaitse saaks rakendatud. Ja nüüd, isegi mitte 12. tunnil, vaid 12. sekundil enne vastuvõtmist, oleme me olukorra ees, kus on probleem ja see probleem on tõsine. Jättes kõrvale kõik väikesed üksikasjad, mis suure tõenäosusega veel ette tulevad, on see probleem piisavalt tõsine, et seda seadust mitte vastu võtta. Aga mulle see tee grammi eestki tegelikult ei meeldi.

Ma saan Markost aru, miks ta põhiseaduskomisjoni esimehena selle tee valis, et hea oleks, kui see eelnõu 51 häält ei saa. Aga oletame, et saab. Parlamendiliige käitub oma südametunnistuse järgi. Igaüks meist võib öelda, et minul ei ole paberit, kus õiguskantsler nii ütles, ja tulebki 51 häält. Siis me oleme olukorras, kus me hakkame rakendama seadust, mida ei ole võimalik põhiseadusega kooskõlas rakendada. Siis me justkui ei saa homme algatada ka uut seadust, me jääme ootama presidendi otsust, kas on põhiseadusega vastuolus või mitte. Aga see oleks äärmiselt rumal, sest me teame ette, et see probleem on. Halb on muidugi see, et me ei teadnud kuu aega tagasi, et seal võib olla vastuolu põhiseadusega. Aga see ei muuda seda, et korrektne viis oleks see, kui Vabariigi Valitsus võtaks eelnõu

tagasi. Kui täna oleks tulnud justiitsminister pulti ... Ma saan aru, et ta ei taha tulla, ta on parlamendi ees palju käinud ja palju jama korda saatnud, eks ju, kõik on teda siin noominud pikalt ja pidevalt. Ta ei taha siia tulla ja öelda, et näe, jälle ei saanud hakkama. Aga selle pärast ei pea parlamenti panema lolli olukorda ja ütlema, et kuulge, saage ise hakkama. Muidugi saame hakkama, parlament saab alati hakkama.

Enhk täna ei jää meil tõesti üle muud kui vajutada punast nuppu. Ma ei tea, kas koalitsioon vajutab ka punast ja tekib erakordne olukord, kus me jõuame kolmandale lugemisele ja on 0 poolthäält ja 90 vastuhäält, mis oleks omamoodi pretsedent ja ajalooline sündmus. Aga sellises seisus me oleme. Kui valitsus ei taha oma tööd teha ja eelnõu tagasi võtta, siis näitab parlament valitsusele koha kätte ja ütleb, et jah, see eelnõu võetakse menetlusest välja ja vajaduse korral me algatame selle uuesti. Aga veel kord: hea koalitsioon, tehke asju õigete nimede all. Kui selle eelnõuga on probleem, siis on korrektne see tagasi võtta. Siis saab põhiseaduskomisjon või üks fraktsioon või mitu fraktsiooni või ka üks saadik algatada kogu teksti vajaduse korral uuesti ja on võimalik see jama ära likvideerida. Aga tulla täna ka koalitsiooni nimel ütlema, et teeme mingisugust jama, ei ole mõistlik. Nii et halbadest valikutest tuleb täna valida parim, kuid mul on väga kahju, et justiitsminister ei julgenud siia pulti tulla, möönda probleemi olemasolu ja see eelnõu valitsuse nimel tagasi võtta.

14:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Jüri Adams.

14:33 Jüri Adams

Härri istungi juhataja! Olukord on tõepoolest enneolematu ja paljulubav, see, mida Hanno Pevkur meile praegu siin ette maalis, et opositsioon ja praegune valitsuskoalitsioon leiavad punasele nupule vajutades ja eelnõu tagasi saates täieliku üksmeele. (Naerab.) Kui me tõesti selle ära teeme, siis see on arvatavasti Eesti parlamentarismi ajaloo ainukene selline tegu ja sellest võidakse hiljem isegi terveid romaane kirjutada.

Aga sõnavõttu tahtsin ma alustada sellest, et Eestis on kujunenud kombeks, et Postimehe algatusel tehakse iga aasta veebruaris ja märtsis üks küsitlus, mis oli möödunud kalendriaasta kõige parem seadus ja mis oli kõige halvem seadus. Need Postimehe hinnangud on antud muidugi sellest aspektist, et mis üsna laiadele valijate hulkadele korda läheb. Seadustel, mis on tehnilise sisuga ja puudutavad väheseid inimesi, ei ole lootust kunagi kummassegi edetabelisse, ei kõige paremate ega kõige halvemate seaduste edetabelisse saada. Ma arvan, et ka sellel seadusel, isegi kui ta vastu võetaks, ei oleks võimalust kandideerida kummalegi nendest tiitlitest. Reaalne oleks tal muidugi kõige halvema seaduse tiitlile kandideerida.

Aga me peame endale aru andma, et Riigikogu töö kvaliteedi seisukohalt on see tõenäoliselt kõige halvemini menetletud eelnõu, mis selle koosseisu ajal on üldse olnud. Miks ta on kõige halvem? Nimelt sellepärast, et siin tuleb välja sama probleem, mis oli selle koosseisu alguses, võib-olla te mäletate, kooseluseaduse rakendamise seadusega. See oli koostatud samasuguse ideoloogia alusel, et selgitati võimalikult hästi välja, millistes sadadest kehtivatest seadustest oleks vaja teha mingisuguseid muudatusi, siis pandi seaduste pealkirjad kompuutriga ilusasti tähestikuliselt järjekorda ja esitati eelnõu kinnitamiseks. Tookord, kui te mäletate, pakuti selles paketi 53 seaduse muutmist. Praegusel juhul pakkus Justiitsministeerium üle 130 seaduse muutmist, lõpuks see arv natuke vähenes ja selles tekstis, mis meie ees on, on kirjas 126 seaduse muudatused ja ühe seaduse kehtetuks tunnistamine.

Kooseluseaduse rakendamise seaduse juures me analüüsisime olukorda päris põhjalikult ja selgus, et oli selliseid muudatusi, mis olid vajalikud, oli kindlasti ka teisi, mis olid täiesti mittevajalikud, ning umbes kolmandiku moodustasid sellised seadusmuudatused, mille olid ministeeriumid sellesse koondeelnõusse lükanud, kuigi need oleksid pidanud minema menetlusse eraldi seaduseelnõudena, ja oli ka täiesti juhuslikke asju. Selles paketi on täiesti kindlasti kõik needsamad asjad olemas. Kõige olulisem on siin küsimus üksikute ministeeriumite või ametkondade katsetest selle suure seaduspaketi osana ajada mingisugust oma asja, mis kas ei ole põhieelnõuga üldse seotud või on sellega väga nõrgalt seotud.

Palun lisaaega!

14:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

14:38 Jüri Adams

See käib ka selle kohta, mis praegu välja toodi, see on see vangistusseaduse muutmise teema. Kindlasti on vaja vangistusseadust aeg-ajalt muuta, aga seda ei saa teha esiteks sellises vormis, peidetuna hoopis teise sildi taha. Seda peaks tegema vastavas komisjonis, antud juhul on see Riigikogu õiguskomisjon. Ma jään ikka selle arvamuse juurde, et suuremat osa sellistest olulistest seadusmuudatustest oleks pidanud menetlema teemakomisjonides ja põhiseaduskomisjoni oleksid pidanud tulema ainult põhiseaduskomisjoni valdkonna asjad. See on see põhjus, miks ma ütlen, et see on selle, oma tööd lõpetava koosseisu arvatavasti kõige halvemini menetletud seaduseelnõu. Sisuliselt võib ta kohati olla praak, aga võib ka mitte olla.

Hanno Pevkur ütles oma kõnes, et loomulikult on seda rakendusseadust vaja. Ma ei ole päris kindel, et see nii on. Ma arvan, et nii nagu ei olnud vaja kooseluseaduse rakendamise seadust, ei juhtuks põhimõtteliselt mitte midagi, kui ka seda seadust ei oleks. Niimoodi edasimineku on halb, aga väga selgelt ei saa ütelda, et ühtegi asja, mis siin kirjas on, ei ole vaja või et kõik on tingimata vale. Kindlasti jagunevad need materjalid kolme ossa: selline osa, mis on õige ja vajalik, selline osa, mis on ilmselt mittevajalik ja kahjulik, ja on mingi osa, mis ei ole, nagu ma ütlen, põhiteemaga suurt seostatud. Kui me praegu selle eelnõu menetlusest välja hääletame sellel teel, et me lükkame ta tagasi, siis minu üleskutse on mitte toetada härra Pomerantsi ideed, et me siiski järgmise kahe kuu jooksul tembeldame selle väikeste muudatustega seaduseks. Minu meelest tuleks minna seda mõistlikku teed, et see eelnõu jagatakse temaatilisteks osadeks ja iga osa menetletakse piisava süvenemisega. Kui meie hinnang on, et praegusel valimiseelsel ajal ei ole meil enam piisavalt töötahet, energiat ja aega, siis võib need asjad väga rahulikult jätta ka Riigikogu järgmisele koosseisule, mitte midagi katastroofilist ei juhtu, kui sellist seadust üldse ei ole. Aitäh tähelepanu eest!

14:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas on veel soovi läbi rääkida? Seda soovi ma ei näe. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia lõpphääletus. Teeme seda umbes minuti pärast.

Austatud kolleegid, kuna eelnõu 650 seadusena vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Istungisaalis teeb tööd 86 saadikut.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 650. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu vastu hääletas 45 saadikut, erapooletuks jäi 2. Eelnõu 650 ei leidnud Riigikogu toetust ja langeb menetlusest välja.

5. 14:44 Investeeringufondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (717 SE) kolmas lugemine

14:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringufondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 717 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised.

Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ... Vabandust, Eiki Nestor!

14:45 Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Austatud Enn Eesmaa! Kuna täna on meid saalis rohkem, siis ma kutsun veel kord üles, et need, kas tahavad kogumispensionide teemaga tegeleda, jätaks endale tagavaraks selle eelnõu seletuskirja, mis on korrektselt ette valmistatud ja mida tehti pikka aega. Jääme siis lootma, et tasud õiguse eest inimese poolt kogutavat suurendada vähenevad, ja jääme ka lootma, et need riskid, mis tulevad juurde, ei tekita probleeme järgmine kord, kui majandusel ei lähe enam nii hästi nagu täna. Usun fondihalduritesse ja tsiteerin härra Viisemanni, kes minu arvates on ainuvõimalikul ja mõistlikul moel öelnud, et tema ülesanne on kõigepealt tegeleda sellega, et pensioni koguvate inimeste vara

säiliks, teiseks sellega, et tootlus ületaks inflatsiooni, ja kolmandaks on tema eesmärk see, et tema fondide tootlus oleks parem kui teistel. Just selles järjekorras. See ongi ainuvõimalik järjekord. Järgnevalt võiks niisama põhjaliku analüüsi alla võtta ka väljamaksed kogumispensionisüsteemist. Ka siin on küsimärke, on uusi ideid, pakutakse erinevaid võimalusi, kaasa arvatud fondipensionide kasutamise laiendamist. Neid kõiki tasub arutada, aga kindlasti selle teadmisega, et ka kogumispension on pension, mida tuleb maksta inimesele nii kaua, kuni ta elab, mitte lühemat aega. Küll aga tuleb leida mõistlik piir, kui suur see iga kuu makstav pension peaks olema.

Kolmas tee oleks tööandjapensioni võimaluste edasine laiendamine. Viimasel ajal on debattides palju ette võetud Inglismaa näidet. Ma pean teile ütlema, et Inglismaal on olemas meie mõistes esimene samm, meie mõistes teist sammast ei ole Inglismaal kunagi olnud ega olegi, küll on aga olemas kolmas pensionisamm tööandjapensioni kujul. Inglastel oli kunagi sellega liitumine puhtal kujul vabatahtlik, nüüd näeb see süsteem välja nii, et vabatahtlikult võib loobuda ja seda peab inimene iga kolme aasta tagant tõestama. Aga täna me hääletame selle eelnõu poolt ja loodame, et tulevik tuleb parem.

14:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas on veel läbirääkimiste soovi? Fraktsioonidel seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 717. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 85 saadikut, vastu oli 1, erapooletuks ei jäänud. Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 717 on seadusena vastu võetud.

6. 14:50 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (706 SE) kolmas lugemine

14:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 706 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Palun, Monika Haukanõmm! Millise fraktsiooni nimel? Kohe saame teada. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Palun!

14:51 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Head Riigikogu liikmed! Pean kõnet, kuna olen teinud muudatusettepaneku eelnõu nr 706 kohta.

Nimelt, 2014. aastal jõustus ravimiseaduse säte, mille kohaselt ei tohi haruapteek asuda asustusüksuses ehk linnas, kus elab enam kui 4000 elanikku. Haruapteekidele anti üleminekuaega 9. juunini 2019. Selle aja jooksul oli kolm võimalust: kas haruapteek sulgeda, kolida haruapteek alla 4000 elanikuga asulasse või kujundada haruapteek ümber üldapteegiks. Seadusandja eesmärk oli piirata uute haruapteekide asutamist suurematesse linnadesse, mida saab pidada ka õiglaseks ja õigustatuks. Kui me ei muuda praegu kehtivat seadust, siis suletakse järgmise aasta 9. juunist üle 4000 elanikuga linnades asuvad haruapteegid.

Täna me teame Ravimiameti kodulehekülje põhjal, et selliseid haruapteekide on Eestis eri paikades umbes 55. Eriti märgatav on see probleem Ida-Virumaal, kus kokku ähvardab sulgemine 17 haruapteeki, millest kuus asub Kohtla-Järvel ja seitse Narvas. Samuti suletakse näiteks Põlva viiest ning Rapla neljast apteegist kaks. Kohtla-Järve Oru linnaosas jääb pärast sulgemist lähim apteek umbes 10 kilomeetri kaugusele. On juhitud tähelepanu, et apteegivõrgu koomaletõmbamine võib oluliselt halvendada puuetega inimeste ja krooniliste haigete ligipääsu apteegiteenusele.

Kuid kuigi eesmärk on üllas, siis tänased apteegiomaniikud, kes ei ole proviisorid või on vertikaalselt integreeritud, on neli aastat olnud regulatsioonilõksus ega ole saanud enda haruapteekide ümber kujundada nii, nagu seadusandja seda 2014. aastal ette nägi. Miks? Tänapäeval ei ole võimalik enda haruapteekide võõrandada põhiapteegist eraldiseisvalt, sest haruapteek kui selline ei ole eraldiseisev juriidiline isik ja kuulub põhiapteegi tegevusloa alla. Samuti ei ole ühelgi täna

apteegisektoris tegutseval mitteproviisorist või vertikaalselt integreeritud omanikul kohustust võõrandada enda apteek enne järgmise aasta 9. juunit, sest nn omandipiirangute rakendamine ja seeläbi viimane tähtaeg apteekide üleandmiseks uuele omanikule on hoopis 2020. aasta 1. aprill. Käesoleva aasta kevadel pöördusid nii proviisorite koda kui ka apteekrite liit korduvalt Riigikogu poole ja selgitasid, et nemad ei ole vastu nn haruapteekide kaotamise üleminekutähtaja pikendamisele 2020. aasta 1. aprillini, aga nad rõhutavad väga olulisena seda, et nad on sellega nõus ainult juhul, kui apteegireform toimub plaanipäraselt ehk 1. aprillist 2020. Seega tahan ma rõhutada, et eelnõuga 706 ei soovita tagasi pöörata ja ka ei pöörata tagasi apteegireformi, millega kehtestatakse proviisorite omandinõue ja keelustatakse vertikaalne integratsioon. Eelnõuga antakse haruapteekidele niisama pikk üleminekutähtaeg, kui on tervel apteegireformil, st toimub tähtaegade sünkroniseerimine. Aitäh!

14:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas on veel läbirääkimiste soovi? Seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 706 lõpphääletus. Teeme seda minuti pärast.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 706. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu pooldas 71 saadikut, vastu oli 6, erapooletuks jäi 3 kolleegi. Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 706 on seadusena vastu võetud.

7. 14:57 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (613 SE) kolmas lugemine

14:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 613 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Hanno Pevkur Reformierakonna fraktsiooni nimel.

14:58 Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nüüd me oleme küll tegemas ühte väga rumalat otsust või seda on tegemas need, kes rohelist nuppu tahavad vajutada. Me oleme olukorras, kus ühe eelnõu seadusena vastuvõtmisel peaks väga tõsiselt kaaluma, kas seda eelnõu, seda muudatust on vaja või ei ole. Kui me räägime pensionisüsteemist, siis peaks kehtima n-ö *ultima ratio* põhimõte: me ei lähe seda torkima, kui meil puudub selleks tegelik vajadus. Praegu me esimese samba torkimisega lõhume ära süsteemi, mis on toiminud ja mis toimib ka tulevikus, kui me seda ära ei lõhu.

Selle otsuse mõju tööturule ja majanduskeskkonnale ei ole kuidagi positiivne. Mis sõnumi me siit saalist välja anname, kui me selle eelnõu heaks kiidame? Me anname välja sõnumi, et soodustatakse ümbrikupalga maksmist. Vaadake viimaseid uuringuid! Need näitavad, et ümbrikupalga maksmine on kasvanud juba 8%-lt 13%-le. Me võime ju arvata, mis selle taga on, aga mina julgen arvata, et üks olulisi põhjuseid selle taga on see, et muudeti tulumaksusüsteemi. Tulumaksusüsteemi peaks samamoodi suhtuma *ultima ratio* põhimõttel ehk me ei torgi seda süsteemi, mis toimib. Eriti käib see maksustamissüsteemi kohta. Maksustamisel peab riik käituma usaldusväärselt ja inimestel peab olema kindel arusaam, mida ja kui palju maksustatakse. Tulumaksureform on toonud kaasa selle, et ümbrikupalkade osakaal on tõusnud.

Nüüd me oleme tegemas teist samasugust otsust, mis aitab kaasa ümbrikupalkade kasvule. No ei saa Riigikogu anda kaks korda lühikese aja jooksul Eesti majandusele ja tööturule sõnumit, et makske ümbrikupalka! Tuletan meelde, et iga euro, mis ümbrikus makstakse, tähendab 20 senti vähem raha pensionikassasse. Iga euro pealt 20 senti vähem pensionikassasse!

Mis me selle eelnõuga veel teeme? Me demotiveerime palkade tõstmist. Sama asi nagu tulumaksureformiga: riik ütleb, et kui sina saad rohkem palka, siis sinult võetakse rohkem ära. Ära sina saa rohkem palka! Nüüd on pensioniga sama lugu. See demotiveerib palga tõstmist.

Ma ütlesin seda teisel lugemisel ja kordan siinkohal üle: selle eelnõuga vähendatakse inimeste motivatsiooni tööturule jääda ja hiljem pensionile minna. No see ei ole õige tee! Me ütleme, et minge

varem pensionile, teid ei ole tööturule vaja! No kuidas ei ole? Me teame, kuidas majanduskeskkond ja tööturg ootavad, et inimesed oleksid kauem tööturul, et need kogemused, mis inimestel on, saaksid kasutatud. Tööturul on üldse töökäte puudus. Kõik teavad seda. Minge küsige ettevõtjate käest! Kõik teavad seda, seda ei ole vaja üle korrata, aga tundub, et me ei saa aru või koalitsioon ei saa aru, et see sõnum, mis selle eelnõu taga on, on väga vaele.

Ma loen huviga Postimehest, et oi, näe, on tehtud arvutused, mis on ühe ja teise ja kolmanda süsteemi eelis. Kuulge, need inimesed, kes on motiveeritud, et teenida kõrgemat palka, ka panustavad üldisesse maksubaasi oluliselt rohkem. Need tööandjad, kes on valmis legaalselt kõrgemat palka maksma, panustavad maksubaasi oluliselt rohkem. Maksusid koguneb ainult siis rohkem, kui makstakse legaalselt töötasu, mitte siis, kui makstakse ümbrikupalka. Kui on ümbrikupalk, siis on sissetulek ju null. Selles eelnõus on ka üks hea punkt, see on paindlik pensioniiga. Aga tänagi, meenutan teile, on pensionile minek paindlik ja inimesed on selles mõttes rohkem motiveeritud ... Palun kolm minutit lisaaega!

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

15:02 Hanno Pevkur

... kui uue süsteemiga, eriti hilisema pensionile jäämise mõttes. Selle asemel et tegeleda pensionisüsteemi lõhkumisega, peaks Riigikogu vaatama neid võimalusi, mis aitavad pensioni tõsta. Loomulikult tuleb tegeleda kõikide muudatustega, mis aitavad majanduskeskkonda stimuleerida, et majandus kasvaks ja oleks võimalik rääkida, et näiteks järgmise nelja aasta jooksul saab pension 200 eurot tõusta. Tuleb rääkida sellest, et riik ja parlament peaksid tegelema sellega, et inimestel oleks võimalik kauem tööturul püsida. Selle asemel et rääkida, et minge varem pensionile, tuleks rääkida, et me motiveerime inimesi kauem tööturul olema. Meie võimaldaksime ka seda, et töötavate pensionäride kõrgem maksustamine lõpetataks.

Samamoodi on pikka aega kehtinud üks põhimõte, mis on jälle rentsliisse visatud: et keskmine pension oleks tulumaksuvaba. See põhimõte, et keskmine pension on tulumaksuvaba, peab kehtima. Samamoodi, kui me räägime inimeste motiveerimisest, mitte demotiveerimisest, peaks rääkima sellest, et tuleb soodustada inimeste vabatahtlikku panustamist enda pensioni kogumisse, mitte inimesi demotiveerima. Vabatahtlikud maksed teise sambasse võiksid olla motiveeritud maksed, mitte ei tuleks rääkida, et me kaotame teise samba ära. Ei, see ei aita kuidagi pensione kasvatada, mitte kuidagi! Pensione aitab kasvatada see, kui inimesed ise rohkem mõtleavad selle peale, kuidas oma pensionivara koguda, sh teise sambasse. Pensionivara ja pensione aitab kindlasti kasvatada see, kui riigi majanduskeskkond on piisavalt vaba, selleks et saaksid kasvada ettevõtted ja meie üldine jõukus. See on see, millega parlament peaks tegelema. Ei pea tegelema sellega, et me lõhume ära esimese samba põhimõtted, mis senimaani on hästi töötanud ja arvestanud inimese panust nii ühiskonna üldisesse rikkusesse kui ka enda pensioni suurusesse. Jah, see puudutab võib-olla väikest osa, aga veel kord: selle väikese sammu tegemisega antakse siit saalist sõnum, mis on oluliselt suurem. See oluliselt suurem sõnum, lisaks tulumaksumuudatustele ja pensioni esimese samba muudatustele, on see, et võib minna varem pensionile. Ärge olge tööturul, ärge saage ametlikku palka, vaid täiesti okei on saada ümbrikupalka! Ettevõtjad, teie ärge isegi mõelge selle peale, et te peaksite legaalselt palka maksma! Need on need probleemid, miks me ei saa seda eelnõu toetada. Tõepoolest ei saa toetada, sest vaele suund on! Ma kutsun ka teisi üles sellele eelnõule vastu seisma, et mitte lubada läbi lasta neid rumalusi, mis siin eelnõus sees on. Aitäh!

15:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Tiina Kangro! Ja palun võta kaasa ka volituspaber! (T. Kangro räägib saalist.) See pole riigisaladus. Eesti Vabaerakonna nimel.

15:06 Tiina Kangro

Aitäh! Poliitika on kauplemise koht ja täna õnnestus minul kaubelda. Fraktsioonitud saadikud ei saa kolmandal lugemisel kõnet pidada. Mul õnnestus leida üks fraktsioon, kes andis mulle selle jaoks paberi. Nii et ma pean lisakõne, kuna teise lugemise ajal kuulsid minu peetud kõnet väga vähesed, sest saal oli üsna tühi. Täna on siin rohkem inimesi.

15:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Igaks juhuks täpsustan, et Tiina Kangrol on aega kokku kaheksa minutit.

15:06 Tiina Kangro

Aitäh! Ma tahan puudutada teemat, miks üldse selline esimene samba reformimise eelnõu on meil täna lõpusirgel. Seda arusaadavalt sel põhjusel, et kui hakati analüüsima graafikuid, siis leiti, et pensionide maksmiseks vajalik summa hakkab vähehaaval kasvama, ja selleks, et ära hoida ohtu, et riigil tuleb pensionideks rohkem raha välja käia, tekkis nii nagu väga sageli sellistel puhkudel mõte, et teeme siis mingisuguse käigu, et see summa ei suureneks. Samas, tuletame meelde seda, mida me kõik teame, et Eesti riigis on pensionid ääretult väikesed. Nad on ääretult väikesed olnud algusest peale ja nad on ääretult väikesed tegelikult ka nendel inimestel, kes on tööelu jooksul rabanud, teeninud ja elanud normaalselt. Pensionipõlves leiavad nad ennast ikkagi väga väikese pensioni saajate hulgast. Meil oli aastakümneid tagasi kõigil lootus, et teise samba lisandumisega hakkab raha kasvama ja teise samba komponent suurendab pensione sedavõrd, et inimesed hakkavad normaalselt elama. Ma ei hakka üle kordama neid palmisaarte ja mis iganes reklaame, mis sellega koos käisid. Need tekitasid inimestel nagu õigustatud ootuse, et mingil hetkel hakkavad pensionid olema siiski elamisväärsed.

Nüüd me siis oleme, nagu ma teise lugemise käigus ka ütlesin, vastu võtmas seadust, mis tegelikult määrab kogu Eesti rahva kehtvasse ja lõputusse vaesusesse. Nendel inimestel, kes hakkavad lähiajal pensionile minema ja kellel on 44 tööaastat, koosneb pension osast, mis moodustub staaži alusel, ja teisest osast, mis on arvestatud nende teenitud palga pealt. Seetõttu oleks lootus, et inimeste pension hakkab tõusma. Nüüd me lõikame selle tõusuosa ära ja jätame kõik inimesed vaesusesse.

Teine argument, mis ma tahan tuua, on see, et hästi palju on põhjendatud seda sellega, et me ei saa lubada seda, kui inimeste pensionid on niivõrd erinevad, lausa kaks korda erinevad, et ei ole ju võimalik, et üks inimene saab elada poole väiksema pensioniga kui teine. Siinkohal toon teise võrdluse: kui inimeste palgad erinevad neli, viis või kuus korda ja riik ei ole võtnud sellega midagi väga otsustavat ette, kuidas siis nüüd äkitselt probleem on selles, et pensionid on erinevad? Mina olen ka loomulikult seda meelt, et kellegi pension, eriti inimestel, kes on töötanud, või nendel, kes ei ole saanud töötada objektiivsetel asjaoludel, ei tohi üheski riigis olla elamisväärsuse tasemest allpool. Aga teine küsimus on see, et sellisel juhul tuleb riigil leida lihtsalt lisavahendeid, et üliväikesed pensionid viia tasemele, kus elu on inimväärne ka nendel, kes ei ole saanud enda eest tööaastate jooksul seista.

Kolmas asi, mida ma tahan korrata, on see, millest me oleme palju rääkinud eri inimestega Riigikogus, et esimest ja teist sammast tuleb siiski vaadata korraga. Kui me ühest küljest oleme jõudnud arusaamisele, et teine sammast Eestis ei tööta, ning poliitikute ja erakondade hulgas käib diskussioon selle üle, kas teist sammast tuleks põhimõtteliselt muuta, siis ei ole mõistuspärane fikseerida esimese sambaga toimuv ära enne, kui on selge, mis toimub teise sambaga. Meil ei ole päris kindlasti ühiskonnas ega ka poliitilisel maastikul konsensust selles, mis teed me peaksime minema. Sellel taustal võtta vastu seadus, mis aastakümneteks muudab ainult esimest sammast viisil, mis ei ole paljudele vastuvõetav, ei ole minu meelest mõistlik.

See oligi kõik, mis ma tahtsin öelda. Selle sõnavõtu mõte on see, et innustada inimesi, kes võib-olla on veel kahtleval seisukohal, otsustama siin saalis selle poolt, et oleks parem seda seadust sellisel kujul siiski mitte vastu võtta. Viimase nüansina kordan seda, mida Hanno juba ilusasti ütles, et loomulikult on selles eelnõus mõningad positiivsed, täiesti õiged asjad, aga nendega ei ole kiiret. Meil ei ole vahet, kas me need paindlikud süsteemid ja muu sellise võtame vastu täna või poole aasta või aasta pärast. Aitäh!

15:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Vahest on ju tõepoolest nii, et tundub, nagu aeg jääks otsekui seisma. Meil oli natukene probleeme ajanäitajaga, sellepärast ma kasutasin kehakeelt ja me läksime käsikaudu edasi. Tiina Kangro ei kasutanudki oma kaheksat minutit ära. Helmen Kütt, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:13 Helmen Kütt

Palun kolm minutit juurde!

15:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

15:13 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Täna lõpphääletusele minev seaduseelnõu hakkab kümme aasta pärast, aga veelgi enam kahekümne-kolmekümne aasta pärast otseselt mõjutama sadade tuhandete inimeste käekäiku. Jutt käib pensionikindlustuse seaduse muudatustest, mis reformivad tänast pensionisüsteemi.

Enne eelnõu sisu juurde jõudmist peatun ühel telefonikõnel, mille sain vahetult pärast teise lugemise lõpetamist 5. detsembri hilisõhtul. Helistajaks oli Lõuna-Eestis töötav ja elav poemüüja, kes oli pensionidebatti otseülekande vahendusel jälginud. Ta oli pisarateni solvunud poliitikute peale, kes leidsid, et alampalga teenijad on ise oma väikeses palgas, või veelgi enam, tulevikupensionis süüdi, kuna nad ei ole vaevunud ei õppima ega pingutama. Helistaja palus halvustajatele edasi öelda, et ta on rohkem kui 20 aastat teinud rasket tööd, istunud nii hilistel õhtutundidel kui ka pühade ajal kassas, käinud ületunde tegemas ega ole sellist suhtumist ära teeninud. Ta lõpetas sellega, et ta on kogu aja saanud ausalt alam- või veidi suuremat palka, mitte kunagi aga ümbrikupalka, lisaks kasvatanud üksi kaks last tublideks tööinimesteks.

Uus seadus premeerib oponentide hinnangul vähem töötamist ja vähendab samas pensionieas inimeste motivatsiooni edasi töötada. Ette heideti ka seaduseelnõuga kiirustamist. Need süüdistused on üllatavad, kuna pensionireformi eri variantide analüüsimine algas juba 2013. ja 2014. aastal ning on toimunud eri valitsustes. Seaduseelnõu tunduvalt radikaalsema variandi algatas Vabariigi Valitsus 9. aprillil ja esimene lugemine lõpetati Riigikogus 2. mail. Tulenevalt just mitmete organisatsioonide arvamustest ja olles vaadanud ka muudatusettepanekuid, esitas Sotsiaalministeerium sotsiaalkomisjonile 1. novembril uued ettepanekud eelnõu menetluse jätkamiseks. 6. novembril komisjon neid arutas ja just Reformierakonna liikmed palusid kaks nädalat aega, et fraktsioonis uusi ettepanekuid arutada. Lisaks küsis komisjon arvamust Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt ning pensionivalemi selgitusi Sotsiaalministeeriumilt. Jutt, et komisjon sai vaid kaks päeva eelnõu arutada, ei vasta tõele. Lisaks kärpisid hiljutised parandused eelnõu algses variandis olnud suunda ühiskonna suurema solidaarsuse poole. Aga eelnõu viimane versioon on raskelt sündinud kompromiss, mis peaks tagama, et eri valitsustes lahatud eelnõud üldse seaduseks saaksid. Parem pool muna kui tühi koor.

Kuna töö ja töövormid on kiires muutumises, siis ei saa vältida, et tekib vajadus seda seadust taas muuta või aastate pärast koguni reformida. Töö- ja töösuhete dünaamika ja areng ei võimalda siin selgeltnägijat mängida. Kui läheksime täpselt samamoodi edasi tänase kolmel sambal rajaneva pensionisüsteemiga, juhtuks nii, et palgavahed kanduksid üle aina suurenevatesse pensionivahedesse. Teisisõnu, kui muudatusi ei tehta, siis ei elaks suur hulk inimesi oma väikese pensioniga ära ning riik peaks neid ülal pidama ja toimetulekutoetusi või muid toetusi maksma.

Kui esialgne plaan oli panna alates 2037. aastast esimese samba pensioni ühe osa suurus sõltuma vaid inimese töötatud aastatest, siis Sotsiaalministeeriumi ettepanekul jõudis sotsiaalkomisjoni kaudu eelnõusse uus pensionivalem 50 : 50 ehk pensioni esimese samba ühe osa arvutamise aluseks on pooles ulatuses staaž ja pooles ulatuses töötasu. Põhjuseks toodi, et see mudel peaks pälvima ühiskonnas laiemat toetust ja vähendama ka kardetud ümbrikupalkade maksmist, mida esialgse eelnõu korral oli välja toodud. Ka antud lahendus aitab kaasa ebavõrdsuse vähendamisele ja suuremate pensionide maksmisele, kuid mitte sel määral, nagu oli ette nähtud esialgses variandis.

Vanaduspensioniga on jätkuvalt 65 aastat, millele hakkab edaspidi lisanduma 65-aastaste isikute eeldatava eluea muutus pensioni arvutamise uue valemi järgi, seda alates 2021. aastast. Need, kes on praegu juba pensionil ega tööta, saavad ka pärast 2021. aastat pensioni praeguse süsteemi järgi. Töötavatel vanaduspensionäridel lisandub uue valemi jõustudes pensionile staaži ja töötasu põhjal arvutatav ühendosa.

Pensionikindlustuse seaduse parandused sätestavad ka varasemast paindlikuma pensioniea ja annavad uuesti teise sambaga liitumise võimaluse aastatel 1970–1982 sündinutele. Uue süsteemi jõustudes saab igaüks teha oma tervisest, töövõimest ja huvidest lähtuvalt valiku, millal pensionile jääda. Samuti saab valida, kas saada pensioni osaliselt või lasta pensioni maksmine peatada ja sobival ajal seda taas jätkata. Kiiduväärne on ka see säte, mis annab eelpensionäridele loa saada eelpension ja käia samal ajal tööl.

Ja veel, mitte keegi ei ole puudutanud täna omastehooldajate teemat. Kehtiva seaduse alusel

arvestatakse omasteholdaja pensioniõiguse puhul vaid valla- ja linnavalitsuse makstud sotsiaalmaksu ja see tähendab seda, et omasteholdaja pensioniarvestuses on kindlustusosaku suurus väga väike. Uue korra alusel võetakse omasteholdaja pensioni suuruse arvestamisel arvesse seda, et ta on tegutsenud terve aasta ja selle aja eest on makstud sotsiaalmaksu. Pensionivalemis võetakse arvesse pool kindlustusosakut ja pool solidaarsusosakut ning saadud tulem korrutatakse aastahindega. Kuna omasteholdajal ei tehta makseid teise sambasse, kogu kohaliku omavalitsuse makstud raha läheb esimesse sambasse, on hooldaja esimese samba osa seetõttu väga oluline.

Mõistagi jääb palga suurus ka edaspidi pensioni suurust mõjutama. Pension hakkab koosnema esimesest sambast, milles on kõigile võrdne baasosa, staažiosa, palgast sõltuv kindlustusosa ja uus, 2021. aastal lisanduv ühendosa, teisest sambast, mis sõltub inimese töötasult makstud sotsiaalmaksust, ja vabatahtlikust kolmandast sambast, mis põhineb inimese enda panusel.

Ka kõige suurepärasem lõikus või meditsiiniprotseduur õnnestub vaid siis, kui ka koristaja ja hooldaja oma tööd hästi teevad. Tihti ei märka me neid inimesi, kes on oma tööga loonud võimalused parema tulemuse saavutamiseks. Ehk kasutades telereklaami väljendit: taustajõud alati olemas. Me ei märka neid selle tõttu, et nad töötavad hilisõhtul või varahommikul, saades tihti palka, mis on tunduvalt alla keskmise, kuid nende töö on väga vajalik. Sotsiaaldemokraadid toetavad nimetatud seaduseelnõu seaduseks saamist. Aitäh!

15:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Marika Tuus-Laul Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kaheksa minutit.

15:21 Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! 15 aastat tagasi tehtud pensionireform, kolme samba süsteem, ei ole meie meelest siiski õnnestunud ja me oleme täna seda parandamas. Muide, mõni päev tagasi avaldas selle kohta artikli Riigikogu IX koosseisu liige Tiit Toomsalu. Väga huvitav lugemine sellel teemal neile, kes võib-olla seda kõike ei tea või ei mäleta. Igal juhul hääletas keskfraktsioon tol korral selle süsteemi vastu.

Täna me oleme seda süsteemi muutmas, me muudame selle seadusega esimest sammast. Kui praegune süsteem kestma jääks ja pensioni arvestamisel võetaks jätkuvalt aluseks ainult keskmist palka, siis tulevikus, mõnekümne aasta pärast oleks pensionide erinevus tänase erinevusega võrreldes palju suurem ja miinimumpalgaga töötajate pension oleks üsna väike, 250 euro kanti, ning madalapalgalised inimesed kaebaksid, miks nad jällegi peavad mitu aastat töötama, et täis saada koefitsienti 1.

Tänane pensionisüsteem on kasulik kõrgepalgalistele. Seda süsteemi, nagu me näeme siin saalis, tahab Reformierakond jätkuvalt toetada. Suurema palga teenijad saaksid selle süsteemi abil mitu korda rohkem pensioni. Reformierakonna arvates näitab tööpanust palga suurus. Väikese palga teenijad on nende meelest justkui töölkäijad ja suurema palga saajad töötajad, nagu me oleme siin kuulnud. Järelikult hakkaks tulevikus umbes kolmveerand töötajatest – just nii palju on neid, kes saavad alla keskmise palga – elama sotsiaaltoetustest ja toimetulekutoetustest.

Kui me oleks jäänud selle juurde, mis oli kevadel esitatud eelnõus, et esimeses sambas oleks arvesse võetud ainult staaži, siis oleks aastate pärast pension kõigil võrdselt väike. Võiks öelda, et oled sa siis professor või luamees, pension on ühesuurune. Tõesti, sel juhul oleks tööandjal tekkinud tugev motiiv maksta osa palka maksuvabalt ümbrikus. Pensioni sidumine üksnes miinimumpalgaga, mida staažiaastate puhul ju rakendatakse, oleks tööandjale tõesti andnud võimaluse maksta makse vaid miinimumpalga pealt. Täna menetletav eelnõu näeb ette, nagu te juba teate, 50 : 50 ehk 50% staaži ja 50% palga alusel. Nii saaks ka miinimumpalga saaja rohkem pensioni. Muidugi arvestatakse esimeses sambas kõigile võrdne baasosa. Me arvame, et see süsteem on kindlasti parem. Loomulikult, tulevased põlvkonnad otsustavad selle üle, aga igal juhul vähendaks see pensionide ja pensionäride kihistumist. Kindlasti on positiivne see, et pensionile minek muutub paindlikumaks. Vanaduspensioniga on eelnõu järgi 65 aastat, millele lisandub 65-aastaste isikute eeldatav eluea muutus. Loomulikult on esimene samm tugevalt seotud teise sambaga. Me kõik teame, et teise samba süsteem ei ole õnnestunud ja rikastab vaid fondihaldureid. Aga ma arvan, et see seadus parandab seda teise samba süsteemi, investeerimisfondide tootlikkus tõuseb ja need asjad loksuvad paika. Loomulikult näitab ka seda tulevik, aga sellisel kujul, nagu see on 15 aastat olnud, et Eesti on fondide tootluselt maailmas üks kõige

viimaseid, tagantpoolt teine, see loomulikult jätkuda ei tohi.

Nii et ma arvan, et me oleme praegu tegemas seda, mida me oleme aastaid tahtnud teha. See seadus muudab meie pensionisüsteemi igal juhul õiglasemaks. Aitäh!

15:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Kokk, kas koha pealt või tulete ... Õige otsus, palun siia! Jürgen Ligi, kas protseduuriline küsimus? Ei. Palun, Aivar Kokk!

15:25 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et siin saalis ei ole ühtegi Riigikogu liiget, kellel valijatega kohtudes ei oleks üheks teemaks olnud täiskohaga töötava inimese varasemas mõistes aastakoefitsient, tänases mõistes pensionikindlustusosak. See eelnõu on üks samm selle poole, et esimene samm annaks moraalse tõuke, et nendel inimestel, kes töötavad täiskohaga, oleks ka pensionieas elu natuke parem. Mis on selle pensionieelnõu eesmärk? Eesmärk on anda inimestele pensionipõlves kaitset vaesuse vastu, tagada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ja motiveerida inimesi püsima tööjõuturul, suurendades seeläbi üldist tööjõu pakkumist.

Vaatame tänast situatsiooni. Miks seda reformi on vaja? Elanikkond vananeb. Praegu on kaks töötajat pensionäri kohta, kuid 2050. aastal oleks pensionäri kohta 1,3 töötajat. Elanikkond väheneb, samas inimesed elavad kauem. Olukorda ei päästaks ka kõrgem sündimus. Suur palkade erinevus peegeldub tulevikus ka pensionides. 20% kõige suuremat ja 20% kõige väiksemat pensioni saavate pensionäride keskmised pensionid hakkaksid senise süsteemi järgi tulevikus erineva kuni neli korda. Praegu erinevad need 1,7 korda. Kui täna seadus vastu võtta, siis see erinevus jääb 3,3 korra juurde. Ilma seadusmuudatusega vajaks arvestatav osa pensionäre täiendavaid sotsiaaltoetusi, milleks tuleks leida lisavahendeid ehk korjata kokku maksuraha. Erinevalt praegusest, kui absoluutses vaesuses on vaid 1% pensionäre, lisanduks moraalne kahju, eakate enesevääriskuse kadu, kuna pikki aastaid kohusetundlikult, kuid väiksema palgaga töötanud inimesed peaksid elementaarseks hakkamasaamiseks toetusi taotlema.

Kui rääkida valemist, siis esialgu esitatud eelnõu nägi ette hakata pika üleminekuajaga arvestama edaspidi pensioni esimeses sambas vaid staaži ning sõltuvus palgast oleks jäänud teise sambasse. Aga peab rõhutama, et alguses oli ka see variant, et 2021. aastast alates arvestatakse 50% staaži ja 50% palga põhjal. Muudatuseks on kaks põhjust: motiveerida kõrgema palga saamist ja maksmist ning minimeerida võimalust, et muudatuste tulemusena väheneks töötasult aus sotsiaalmaksu tasumine, eriti olukorras, kus mõni poliitiline jõud esitab läbivalt eksitavaid väiteid, nagu pensionisüsteemist tervikuna kaoks sõltuvus palgast, ja ärgitab loobuma ausast maksude tasumisest. See loob ka avaramad võimalused kaaluda pensioni teise samba paindlikumaks muutmist, kuna seos palgaga säilib ka esimeses sambas.

Nii et ma soovitan kõigil Riigikogu liikmetel mõelda, et 75% praegu töötavatest inimestest saavad palka alla Eesti keskmise. Me ei taha näha seda, et pensionile minnes peaks nende inimeste pension olema mitu korda väiksem kui neil inimestel, kes täiskohaga tööd teevad ja saavad rohkem palka. Alati on võimalik saada teisest sambast raha juurde. Kõik, kellel on kõrgem palk, on kindlasti investeerinud tuleviku tarbeks endale vahendeid, et pensionieas paremini ära elada. Nii et Isamaa toetab seda eelnõu ühehäälselt. Aitäh!

15:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 613 lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 613. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt oli 52 saadikut, vastu 34. Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 613 on seadusena vastu võetud.

8. 15:32 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (714 SE) kolmas lugemine

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 714 kolmas lugemine. Fraktsioonid, kas soovite läbi rääkida? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia eelnõu lõpphääletus. Kuna me oleme kenasti kõik koos, siis poolest minutist vist aitab.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 714. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt oli 87 saadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud ühtegi. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 714 on seadusena vastu võetud.

9. 15:35 Põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu (715 SE) kolmas lugemine

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu 715 kolmas lugemine. Fraktsioonidel on võimalus läbi rääkida. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu 715. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu pooldas 75 saadikut, vastu oli 5, erapooletuks jäi 1 kolleeg. Vabariigi Valitsuse algatatud põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu 715 on seadusena vastu võetud.

10. 15:37 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) kolmas lugemine

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 687 kolmas lugemine. Palun, fraktsioonidel on võimalus läbi rääkida! Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Panen hääletusele maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 687. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 82 saadikut, erapooletuks jäi 1. Seaduseelnõu 687 on seadusena vastu võetud.

11. 15:39 Muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) kolmas lugemine

15:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 716 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 716. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu pooldas 83 saadikut, vastu polnud keegi, erapooletuid polnud samuti. Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 716 on seadusena vastu võetud.

12. 15:41 Kutseõppeasutuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (704 SE) kolmas lugemine

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 704 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 704. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu toetas 80 saadikut, vastu polnud keegi, samuti ei olnud erapooletuid. Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 704 on seadusena vastu võetud.

13. 15:43 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (705 SE) kolmas lugemine

15:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 705 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Aivar Sõerd.

15:43 Aivar Sõerd

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Selle eelnõu kohta midagi väga fundamentaalset öelda pole. Küll tahan tähelepanu juhtida ühele aspektile, mis seoses selle tulumaksuseaduse muutmise eelnõuga Riigikogu rahanduskomisjonis päevakorda kerkis. Nimelt ilmus sellesse eelnõusse pärast kõiki kooskõlastusi – ma arvan, et ma ei liialda, kui ma ütlen, et salamisi – üks täiendus, millega sooviti muuta juba kaheksa aastat paigas olnud Riigikohtu praktikat seoses eraisikute tulumaksustamisega. See oleks toonud kaasa selle, et teatud olukordades oleks hakatud füüsilise isiku tuluna maksustama äriühingute tulu. Nagu advokaadibüroost Sorainen laekunud kiri ütles, kui riik hakkab koguma maksuraha ka olukordades, kus soovitatakse alustada ettevõtlusega või seda edendada, siis on selge, et Eesti ettevõtlus saab märgatava löögi. Seesama Soraineni advokaadibüroost tulnud kiri oli see, mis äratas ka rahanduskomisjoni üles ja peale mõningat vaidlust see säte või õigemini selle sätte kirjeldus läks seletuskirjast välja.

Eelnõu paberitest on nüüd väga raske välja lugeda, mis sinna sisse jäi ja mis sealt välja läks. Igal juhul küsisin ma eelnõu vastutavalt menetlejalt kolleeg Priit Sibulalt üle, kas see jama läks sealt välja. Priit kinnitas, et see koristati sealt ära. Aga tähelepanuväärne on, et Rahandusministeerium, minister Tõniste järelikult, on jätkuvalt seisukohal, et see asi oli õige ja kaheksa-aastast praktikat oleks tulnud muuta, pöörata maksusüsteemi põhimõtted päris suures mastaabis pea peale. Ministeerium andis järele ainult tänu sellele, et selle asjaga oli kiire ja ministeerium tahtis seda sellel aastal kaelast ära saada.

Miks ma seda räägin? On tähelepanuväärne, et selliste asjade peale minnakse olukorras, kus, nagu uuringud näitavad, ümbrikupalkade osakaal on väga suur, kuigi peaks eeldama, et me ei ela enam üheksakümnen dates aastates. Ümbrikupalgad on üle 10%, nagu uuring näitas, 8%-lt 13%-le on nende osa kasvanud ja just praegune koalitsioon on teinud seadusmuudatusi, mis soodustavad ümbrikupalkade maksmist.

Teine näide on aktsiisitulud. 2017, tänavu ja järgmine aasta aktsiisitulude Läti riigikassasse kärutamine jätkub. Kolme aasta peale kokku lähevad siit minema sajad miljonid. Sellega me ei tegele, aga salamisi tekib plaan hakata maksu võtma sealt, kust seda mingil juhul võtta ei tohiks.

Aga nagu ma ütlesin ja nagu kolleeg Priit kinnitas, see probleemne säte on nüüd välja jäetud. Muus osas minul ja Reformierakonna fraktsioonil, keda ma esindan, etteheiteid ei ole. Aga see probleemne salamisi ilmunud säte on asi, millele tuli kindlasti tähelepanu juhtida. Aitäh!

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Priit Sibul, kas küsimus või Isamaaliidu fraktsiooni nimel kohalt? Palun!

15:47 Priit Sibul

Aitäh! Tahan tänada nii Aivar Sõerdi kui ka teisi kolleege rahanduskomisjonist. Tõesti on õige, see, millele Aivar viitas, et kooskõlastusringidel kolmandad osapooled ei näinud seda sätet, aga enne, kui see eelnõu meie majja jõudis, oli tulumaksuseaduse muutmise seaduse § 5¹, mis puudutab maksueelise saamise eesmärgil tehtavat tehingut, soovitud täpsustada § 12 lõikega 4. Kinnitan nii Aivarile kui ka kõikidele teistele kolleegidele, et meie ühise töö tulemusena rahanduskomisjonis seda sätet siin eelnõus enam sees ei ole ja eelnõu võib julgelt toetada.

15:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 705 lõpphääletus. Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 705. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Eelnõu pooldas 80 saadikut, vastu oli 6, erapooletuks ei jäänud. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 705 on seadusena vastu võetud.

14. 15:50 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (700 SE) kolmas lugemine

15:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid, enne riigieelarve seaduse eelnõu menetlemist kolmandal lugemisel räägin õige lühidalt sellest, kuidas me seda menetleme. Kõigepealt on rahanduskomisjoni esindaja ettekanne kuni 20 minutit, misjärel võib talle esitada kuni kaks suulist küsimust. Läbirääkimistel saavad sõna fraktsioonide esindajad. Siis vaatame läbi muudatusettepanekud – neid on. Palun Mihhail Stalnuhhini ettekandeks kõnetooli!

15:51 Mihhail Stalnuhhin

Härta juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tuletan meelde, et riigieelarve eelnõu teine lugemine toimus 21. novembril. Peale seda, 29. novembriks laekus Riigikogu fraktsioonidelt kokku 20 muudatusettepanekut: 14 Reformierakonna fraktsioonilt ja kuus Vabaerakonna fraktsioonilt. Me arutasime neid ja nendega seonduvat rahanduskomisjoni neljal koosolekul: 4., 6., 10. ja 11. detsembril. Võtsime vastu otsuse teha juhatusele ettepanek saata riigieelarve eelnõu kolmandale lugemisele 12. detsembriks. Meil tekkis võimalus ka kaks korda hääletada: kolmanda lugemise lõpetamise poolt oli 7 ja vastu 2 komisjoni liiget (erapooletuid oli 0) ning eelnõu lõpphääletusele panemise poolt oli 8 komisjoni liiget (vastuolijaid ja erapooletuid oli 0).

Nüüd muudatusettepanekutest. 14 muudatusettepanekut, mis tulid Reformierakonna fraktsioonilt, praktiliselt kordavad neid, mille esitas sama fraktsioon teiseks lugemiseks. Komisjonis esindas Vabariigi Valitsust riigieelarve osakonna nõunik proua Regina Vällik ja argumentatsioon nende muudatusettepanekute mittetoetamiseks oli ka sama. Juhul kui keegi tahab, et ma kordan seda, mis on juba teisel lugemisel kõlanud, siis olge head, palun öelge ainult, mis numbriga on tegemist. Sama võib öelda ka Vabaerakonna fraktsiooni kuue muudatusettepaneku kohta, ehkki üks muudatusettepanek leidis siiski osalist toetust. Ühel päeval me arutasime neid 20 muudatusettepanekut ja ühel päeval oli meie ees koondtabel, kuhu olid regionaalinvesteeringud kokku pandud.

Rahanduskomisjonilt oli kolm muudatusettepanekut. Üks puudutas täpsustusi. Tegemist on tavalise protsessiga. Näiteks need, kes on kohalikes omavalitsustes tööd teinud, teavad, et kohalik omavalitsus annab Haridus- ja Teadusministeeriumile ülevaate sellest, millised koolid tal töötavad, mitu õpilast ja õpetajat tal on peale seda, kui september on lõppenud. Haridusministeerium hakkab seda infot

töötlemise oktoobris-novembris. Enne, kui see info töödeldud pole, ei ole võimalik palgafondi välja arvutada. Me rääkisime sellel teemal, kuidas need muudatused tekivad, ja saime ka vastused. Arutelu käigus tõstatisid siiski mõned küsimused, mis kajastuvad ka protokollis. Näiteks oli meil komisjonis jällegi juttu muudatusettepanekust nr 7, mille esitas Reformierakond peaministri Davosi majandusfoorumile sõidu kohta. Vastus on selline, et osavõtumaksu tal ei ole ja muud kulutused ei erine eriti nendest kulutustest, mis on teistel peaministritel, keda on Davosi kutsutud, aga seekord korraldab peaminister vastuvõtu. Nagu teada, on Eesti üks eesrindlikumaid riike, kui IT-tehnoloogiatest rääkida, ja seda on vaja propageerida, seda on vaja reklaamida. Selline tutvustusüritus Davosis tuleb, aga see maksab raha.

Teiseks oli eraldi juttu Haridus- ja Teadusministeeriumi juhtimis- ja üldkulude suunamisest muuks otstarbeks. Siin on selgitus selline, et nendel põhjustel, mida ma enne selgitasin, pannakse näiteks palgakulud tegevuskuludesse. Ja alles siis, kui selgub täpselt, milline on töötajate koosseis ja kui palju hakkab selles valdkonnas olema palgafondiga seotud hariduskulud, saab seda raha ümber paigutada. Muuseas, muudatusettepanekutega nr 8 ja 9 see asi ei piirdunud. Alles täna me saime veel ühe täpsustuse, mis on nüüdseks vormistatud õiendiks, kus on öeldud, et 19. detsembril Riigikogule esitatud 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu tabeli Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala tekstis parandatakse järgmised vead. Need on puhtmatemaatilised vead. Investeeringute alla on 512 asemele tekkinud arv 517 ja veel ühes kohas, pealkirja "Üldharidusprogramm (õppekavad ja õppekorraldus)" all olevas tekstis on investeeringutoetused 208 000 eurot. Tegelikult peab seal olema 200 000 eurot. Nii et 2 ja 7, 8 ja 0 – selge, et siin on näpuvigadega tegemist.

Kui me arutasime regionaalinvesteeringuid, siis esitasid kolleegid komisjonis – kui kõik meie üleskirjutatud märkused üles lugeda – kokku 14 küsimust nende 501 rea kohta, mis on lisas 1. Nendele, kellel on eelnõu laua peal, ütlen, et see on seal lõpus. Nende küsimuste hulgas oli ka selliseid, millele vastuse saamiseks tuli pöörduda fraktsioonide poole, kust need kirjad tegelikult tulid, ja seda ka tehti. Need olid umbes sellise tasemega, nagu ... (Lehitseb pabereid.) Näiteks küsiti, mida tähendab rida 32 ehk MTÜ Sokratese klubi lepinguline koolitus. Saadi infot, et MTÜ Sokratese klubi valdkond on muu huvikoolitus, koolitused filosoofia, maailmavaadete, ühiskonnakorralduse jne kohta. Kokku küsiti sellist infot (nt Konstantin Pätsi monumendi ja MTÜ Piidivabrik kohta) 14 korral, nagu ma juba ütlesin. Ja ei ole välistatud, et ka tekstis võib veel vigu olla. Me mäletame ju, et parandusi tuleb jooksvalt sisse igal etapil. Ma ütleks, et üldiselt on see kõik. Mul on kaasas ... Ah jaa, 23. muudatusettepanek ongi see, mis on regionaalinvesteeringute kohta. Seega on muudatusettepanekuid kokku 23: fraktsioonidelt 20 ja rahanduskomisjonilt kolm. Kolm rahanduskomisjoni muudatusettepanekut leidsid komisjonis toetuse. Aitäh!

16:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimused. Andres Herkel.

16:00 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, te tõite ühe muudatusettepaneku tagasilükkamise puhul rõhutatult esile just valitsuse esindaja argumentatsiooni komisjonis. Kui me ei ole kummitempel, siis huvitab mind hoopis rohkem komisjoni ja teie enda argumentatsioon. Ma tahan küsida konkreetset muudatusettepaneku nr 15 kohta, millega me soovisime prokuratuurile anda lisaraha digitaalsete töövõimaluste laiendamiseks, et tõsta nende menetlusvõimekust, ja võtta see riigiõiguse instituudilt, mille otstarbest me aru ei saa. Milline on komisjoni seisukoht? Mis mõttes mõjub riigiõiguse instituudi loomine meie justiitsüsteemile paremini kui prokuratuuri võimekuse tõstmine?

16:01 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Mul nagu kõigil, kes siin saalis on, ei ole midagi selle vastu, kui prokuratuur oma võimekust tõstaks. Ainult et ma loodan, et see võimekus ei hakka mitte kunagi sõltuma sellisest investeeringust, mis on oma suuruselt üsna tagasihoidlik. Vabariigi Valitsuse esindaja rääkis seda, millega nõustus enamuse komisjoni liikmeid. Prokuratuuri järgmise aasta eelarve on 14,4 miljonit eurot. Prokuratuuri eelarvesse suunati riigi eelarvestrateegia 2019–2022 paikapanemise protsessis 0,3 miljonit eurot, et tugevdada prioriteetsete kuritegude menetlemise võimekust (sh küberkuriteod). Seda ühelt poolt. Teiselt poolt ei saa katteallikana kasutada sihtotstarbelisi vahendeid. Meil on olemas eesmärk nende kasutamiseks, neid ei saa lihtsalt ära võtta. See on ka üks asi.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

16:02 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud ettekandja! Selle riigieelarve eelnõu teise ja kolmanda lugemise vahel me arutasime ka eelarve suuri numbraid: tulude tasakaalu ja koondnäitajaid. Struktuurse tasakaaluga on asi selge: seda hindab Euroopa Komisjon ja selle järgi on eelarve 0,7%-ga defitsiidis. Nominaalse tasakaalu osas jäi meil aga küsimus õhku, sest eelarve pilt näitab ju selgelt, st need numbrid, mis meil siin ees on, ütlevad, et kulud on 251 miljoni võrra suuremad kui tulud. Aga Stenbocki maja ütleb, et on hoopis 130 miljonit eurot ülejääki. Vahe on 380 miljonit. Muu valitsussektor, mida ka arvesse võetakse, ei saa seda tekitada, sest on kümnendik sellest mõjust. Te ise ütlesite ka, kui me siin ühe teise punkti all seda küsimust käsitlesime, et ei saa aru, kuidas see 380 miljonit tekib ja me kõik oleme suure küsimuse ees. Kuidas me saame eelarve vastu võtta, kui me ei tea isegi seda, kas see on nominaalses tasakaalus, ülejäägis või miinuses? Kuidas me sellega edasi läheme?

16:03 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Kuidagi ikka läheme. Me vist eelmine nädal arutasime siin eelmise aasta koondaruannet ja selle käigus tekkis üksainus küsimus. See oli täpselt sama küsimus, mille te praegu esitasite. Enne seda oli rahanduskomisjonis arutelu, kus kaks Rahandusministeeriumi inimest selgitasid pikalt – ma tuletan meelde, et me rääkisime sellel teemal 40 minutit –, kuidas tekib tasakaal, kuidas tekib raamatupidamislikult üks või teine arv. Mina tõdesin siis, et mitte ainult mina ei saanud sellest aru. Komisjonis on ka kaks endist rahandusministrit ja üks peaminister ning me tegelikult ei saa eriti asjast aru, ei oska selgitada, mis ja kuidas. Tuletan meelde, et selleks on vaja seda tarka raamatut, mille ma olen Riigikogu jaoks tellinud. Loodan, et see kunagi tuleb, ja siis hakkame rahanduskomisjonis koos teiega vastavaid lehekülgi uurima.

Mina sain aru, et seda võib võtta raamatupidamisliku instruksioonina, mis kehtib 1960. aastatest, nagu meile räägiti, ja meil pole sellega midagi teha. Kui meil oleks kassapõhine eelarve, siis oleks kõik arusaadav. Milles on vahe, nagu mina sellest aru saan? Kassapõhine eelarve annab sulle võimaluse väga objektiivselt kõiki rahaga seotud protsesse hinnata. Ma ei tea, kas see on õige sõna, aga paistab, et see ei ole tänapäeva Euroopas moodne. Me peame vastama neile reeglitele, mille juurutamine ei alanud mitte täna, eile ega üleeile. See algas, nagu me komisjonis kuulsime, 2010. aastal. Mida mina teha saan? Me liigume edasi täpselt nii, nagu meile on Euroopa Liidu direktiividega selles valdkonnas ette nähtud. Me hakkame ka neid numbraid saama täpselt nii, nagu on ette nähtud. Jah, näiliselt on miinus 250, aga tegelikult on pluss 130. Hakkamegi selle järgi elama nii kaua, kuni need inimesed, kes tegelevad arvutustega Euroopa Liidus või siin Rahandusministeeriumis, ei tule rahanduskomisjoni meie kohale.

16:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalvi Kõva.

16:06 Kalvi Kõva

Aitäh! Hea Mihhail, minu küsimus on sellesama muudatusettepaneku nr 23 kohta. Nagu sa nimetasid, on selle suure ja mahuka muudatusettepaneku kohta ka täna veel täpsustusi tulnud. Loomulikult tahame kõik, et see muudatusettepanek oleks selline, et seal oleks otseselt väljendatud seadusandja tahet. Mul on protokollis huvides küsimus – tahan, et see saaks stenogrammis protokollitud – positsiooni 479 kohta, kus on kirjas "Rõuge Vallavalitsus, Varstu lasteaedade õueala rekonstrueerimine". Varstus on nimelt üks lasteaed ja kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on selle ettepaneku teinud, siis minu mäletamist mööda peaks seal olema "Varstu ja Rõuge lasteaedade õueala rekonstrueerimine". Minu küsimus ongi selles, kas ma saan loota komisjoni esimehe, rahanduskomisjoni ja võib-olla ka suure saali mõistvale suhtumisele, et kui Rahandusministeerium hakkab Rõuge Vallavalitsusega lepingut sõlmima, siis on see sõnastus selline.

16:07 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh küsimuse eest! Jah, ma arvan, et nagu kõikide dokumentide puhul parandatakse ka seda teksti veel keeleliselt. Trükivigadest ei saa päris vabaks. Need ikka juhtuvad sellise suure dokumendi puhul – see on üsna tavaline asi. Nii et ma arvan, et selliseid asju saab ikka parandada.

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Taavi Rõivas.

16:07 Taavi Rõivas

Aitäh! Me oleme rahanduskomisjoni eelarve ja sellega seonduvate teemade puhul väga tihti arutanud ka aktsiisipoliitika tagajärgi, muu hulgas seda, et juba iga neljas pudel alkoholi, mida eestlased ostavad, ostetakse Lätist. Ka kaudsed mõjud on ülisuured, sh on järsult kukkunud soomlaste turism Eestisse. Vaatamata sellele hääletati koalitsiooni hääletega maha kõik katsed alkoholipoliitikat parandada, kõik katsed jätta see maksuraha Eestisse. Kuidas te seda põhjendate? Kas te olete põhimõtteliselt vastu vigade tunnistamisele ja asjade parandamisele või puudutab see üksnes õlleaktsiisi, mille puhul te soovite jäärpäiselt kuristiku suunas kihutada?

16:08 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Kuidas siin saalis ilma aktsiisijututa ikka saab, selge see. Täheleb, selles saalis on tore see, et meil on saajaprotsendiline demokraatia. Kui teie tahate uskuda seda, mida teie räägite, siis mitte keegi ei sunni teid kuidagi teisiti mõtlema. Samas ei ole võimalik ka mind sundida ja näiteks kolleeg Ernitsat ei saa ka mitte keegi teisiti mõtlema sundida. Ta ütles siin ükskord, et õlu on nii kallis sellepärast, et rahanduskomisjoni esimees õlut ei joo. Mulle õudsalt meeldis see mõtteväljatuse. Täheleb, see on teie arvamus, see on teie hüpotees selles küsimuses. Mina usaldaksin selles olukorras rohkem spetsialiste ja mitte sellepärast, et me oleme erinevates erakondades. Ma pean siin tahes-tahtmata usaldama neid spetsialiste, kes Rahandusministeeriumis tegelevad aktsiisidega. Nemad ütlevad otse välja, et aktsiiside langetamine enam piirikaubandust ei ravi ega too neid laekumisi tagasi. Nii et vaielge nendega, mitte minuga. Meil on aga õigus sellistele arvamustele, nagu kellelegi meeldib.

16:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

16:10 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees, ma ei ole päris rahul teie esimese vastusega. Sellest tuleb välja nii, et Riigikogu loob siin riigieelarvega uusi institutsioone ja komisjonil ei ole selle kohta muud seisukohta, kui et planeeritud sihtotstarbelist eraldist ei tohi puutuda. See arusaam võiks ikka selgem olla, milleks ühte või teist asja vaja on. Aga ma jätkan detailidega. Meie 16. muudatusettepanek nägi ette 2,7 miljoni euro võtmist erakondadelt. Erakonnad on Eestis luksuslikult rahastatud, kõrgemal tasemel kui teistes Euroopa Liidu liikmesriikides. Öelge, miks on seda raha rohkem vaja erakondadele kui Kaitseliidule sõidukite ja sidetehnika ostmiseks.

16:11 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Kaitseliitu finantseeritakse kaitsepoliitika raames täiesti piisavalt, meil on see Kaitseministeeriumi finantseerimise all eraldi esile toodud. Kaitseliit on minu arvates üks paremini rahastatavaid organisatsioone Eestis. Me rääkisime juba teisel lugemisel just nimelt sellel teemal ja oleme selle üle ka komisjonis arutlenud. Ma ei mäleta, kes see tark mees oli, aga ta tuletas meelde, et iga kord, kui sa ostad mingi sõiduki, pead sa planeerima ka bensiinikulud, remondikulud, autojuhi palga – kõik, mis sinna juurde käib. Sellega ei ole lihtsalt niiviisi, et tood uue auto õuele ja edasi tehke, mis tahate. Tavaliselt nii need asjad käivad. Ja ma tahaks näha seda, kui selles riigis, siin Riigikogus teeks keegi Kaitseministeeriumile või Kaitseliidule liiga. Minu arvates on need institutsioonid, mis saavad praktiliselt kogu raha vastavalt oma plaanidele kätte, ja kahes autos pole üldsegi mingit küsimust, mingit probleemi.

16:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

16:12 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma küsin ikka selle asja kohta, et kuidas miinuses eelarvest Statistikaametis tasakaalus eelarve sai või kuidas see miinuses eelarve Statistikaametis tasakaalu säti. Neid raamatupidamislikke kohandamisi on võimalik ära kirjeldada. Statistilisi kohandamisi on võimalik kirjeldada numbriliselt ja tekstiliselt ning seda on ka tehtud. 2017. aasta eelarve kohta olid need kirjeldused majandusaasta aruandes olemas. Mis ikkagi Rahandusministeeriumi takistas? Mis põhjusel nad ei kirjeldanud neid kohandamisi riigieelarve seletuskirjas ära? Te olete ju ka pikka aega riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimees olnud. Eelarve seletuskirjast arusaamisega on ka varem probleeme olnud. Miks nad ei tee seda? Milles asi on?

16:14 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh küsimuse eest! Jah, ma olin selle komisjoni esimees, kui me valmistasime ette raporti. Kristjan Kõljalg vedas seda asja. Ma olin tema asendaja, aga ma ei pidanud midagi tegema: ausalt, ta tegi kogu selle töö ära. Kõik, keda siin Riigikogu liikmetest intervjueriti, tahtsid suuremat selgust ja kõik tahtsid asja muuta. See oli sellel ajal, mil Reformierakond oli Vabariigi Valitsuse eesotsas. Me otsustasime selles komisjonis, REKK-is, et seda tööd peaks vedama valitsuspoolne Riigikogu liige, siis on asi mõjuvam. Ta tegi seda, kandis tulemused ette ja sellest tuli üks trükis. Seda ei kuulnud tollal ja seda ei kuulda miskipärast ka praegu. Ma olen sellest siin saalis juba rääkinud. Ma olen üsna tõsiselt meelestatud nende suhtes, kes jätkavad seda tööd järgmises koosseisus. Oleks vaja kohe alguses tööd alustada ja näidata, et see vaim on olemas, mitte jätta seda teemat nelja aasta peale ja seda siin lõpmatuseni mäluda.

Jah, mulle ei meeldi see vorm, milles praegu riigieelarve esitatakse. Ma olen seda rääkinud mitte ainult opositsioonis, vaid ka koalitsioonis olles. Aga sellist kogemust nagu teil, härra Sõerd, kes te olete endine rahandusminister, mul ei ole. Teie teate ju palju paremini kui mina, mida on vaja teha selleks, et me siin ühise keele leiaks – kõigil, koalitsioonil ja opositsioonil, on üks ja sama huvi – ja võtaks ette mingeid samme selleks, et asja parandada. Kas on veel võimalik minna tagasi selle kõige kergema vormi, selle kassapõhise eelarve juurde? See on küsimuse üks pool.

Teiseks, Statistikaametist. Meile tehti ju selgeks, et Statistikaamet peab Eurostati jaoks eelarvest ülevaate tegema. Ja Eurostat, kes on kohustatud töötleva 28 riigi eelarvet, tahab neid saada ühes ja samas vormis. Meile ju räägiti sellest ja meil olid kohal spetsialistid. Andke teada, kui on vaja, et nad selle üle kordaksid, aga mina mäletan, mida nad rääkisid. Enda arvates ma edastasid seda teile veel kord täiesti adekvaatselt. Ainult see seal Statistikaametis riigieelarvega toimubki. Tuletan veel kord meelde, et me leppisime kokku, et me läheme jaanuaris Statistikaametisse ja meil on ainult üks teema, millest me räägime. Me ei räägi sellest, kuidas ta moonutab numbraid riigieelarves, vaid sellest, mida ta sellega üldse teeb, milline on ettevalmistustöö Eurostati jaoks ja mida see meie jaoks muudab. Minu arvates ei muuda see mitte midagi.

16:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Arto Aas.

16:17 Arto Aas

Aitäh! Hea ettekandja, te olete ise öelnud, et rahandus ei ole teie kõige suurem kirk ja kompetentsivaldkond. Seetõttu ma ei hakka rahanduslike nüansside kohta küsima, küsin moraalset hinnangut. Kuidas te hindate olukorras, kus jõulude ajal kogub toidupank annetusi, et lapsed saaks magusat süüa, ja algavad kampaaniad vähihaigete laste päästmiseks, seda, et sellel ajal antakse ühele IRL-i olematule MTÜ-le miljon eurot, ühele IRL-i Saaremaa poisile, olematule MTÜ-le 50 000 eurot ning ühele tuntud korruptandile ja kriminaalile Narvas, endisele keskerakondlasele Ovsjannikovile 100 000 eurot? Kuidas kõlab selle taustal teie moraalne hinnang nendele valikutele? Kas tõesti ei suudetud teha paremaid valikuid katuseraha jagamisel?

16:18 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma alustan lõpust. Kui te rääkisite praegu tööstuspargist Nakro ja seostasite seda Ovsjannikoviga, siis te tegite seda absoluutselt asjatult. Selle eesotsas on teine inimene, kelle juures on ka teie naaber Taavi külas käinud. Tema tööstuspargis on üldse kõik Eesti peaministrid ja presidendid käinud. Tegu on organisatsiooniga, mis võttis 1990-ndate keskel endale pankrotis ettevõtte. See oli nahavabrik.

Inimesele pakuti pankrotimenetluse läbiviimist ehk tühja koha jätmist, nagu juhtus näiteks Narva lihavabrikuga ja piimakombinaadiga. Aga inimene võttis selle ettevõtte oma kätte ja praegu on tema territooriumil 37 ettevõtet, kus töötab umbes 1200 inimest.

Praegu ta valmistab ette järgmist suurt tööstushoonet, mis aeti ka 1990-ndatel Narvas pankrotti. Ta arendab ainult omavahendeid kasutades endise mööblivabriku Narova territooriumil tööstuspindasid, kus leiavad endale töö 450–600 inimest. Ma suhtun tema sõnadesse väga tõsiselt. Esmajärjekorras valmib seal näituste plats, mis on tohutult suur, kolme jalgpalliväljaku suurune. Juba aprillis on planeeritud seal rahvusvaheline põllumajandustehnika näitus läbi viia. Nii et toetatakse sealset ettevõtet, mitte seda härrat, keda te nimetasite. Ta ei ole isegi seal kõrval. Ja kui me siin lõpetame, siis ma võiksin teile koridoris rääkida üht-teist naljakat selle teie mõtte kohta, arvestades seda, millised suhted on tegelikult sellel härral, keda teie nimetasite, ja sellel, kes seal konkreetset tööga tegeleb. Mis puudutab ülejäänud objekte, siis nendest ma nii palju ei tea. Aga on olemas koalitsioonileping ja te teate suurepäraselt, mis asi see on. Kokkulepped peaksid kehtima kogu selle lepingu aja ja teatud vabadus on selle lepingu raames ka olemas. Justiitsminister arvab, et sellist asutust on vaja, kusjuures ta ei ole vastanud nendele küsimustele mitte ainult rahanduskomisjonis, kui mälu mind ei peta. Kas see ei olnud jutuks ka vabas mikrofonis? Suuremat ma siin kommenteerida ei oska. Need asjad on leidnud toetuse. Neid on pakkunud Justiitsministeerium ja me toetame.

16:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

16:21 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuna minu nimi kõlas, siis hakatuseks tuletan kolleeg Stalnuhhiinile meelde, kuidas ta vastas 14. detsembril 2016 Krista Aru küsimusele, milline on mõju piirijärsetele poodidele. See on kirjas Riigikogu stenogrammis: "Mul on tõesti sellest murest raske aru saada, sest mina ise õlut ei joo." Aga minu küsimus on selline. Kui vaadata regionaalseid investeeringuid, siis näiteks toidupank ja juudi lasteaed saavad 5000 eurot, aga Võru koerte harjutusväljak saab 25 000 eurot. Üldse äratas Võrumaa väga suurt tähelepanu regionaalsete investeeringute seisukohalt. Minu küsimus on, miks on esitatud nii tasakaalustamata regionaalsete investeeringute kava, kus mõni maakond saab rohkelt raha ja teised saavad näpuotsaga.

16:22 Mihhail Stalnuhhiin

Aitäh! Lugupeetud kolleeg, tahan teile kahte asja öelda. Esiteks ei tohi kontekstist konkreetset lauset välja rebida, kui inimene on tõenäoliselt palju pikemat juttu rääkinud, selle juurde peaks ikka mingi seletus käima. Kui me räägime piirikaubandusest, siis oli tollal, sellel kuupäeval – 14. detsembril või mis te nimetasitegi – juttu ka teistest asjadest, kui mälu mind ei peta. Piirikaubandus tähendab väikesed poodid, mida oli kunagi tohutult palju üle Eesti. Ma tõin sellise näite, et Narvas, kus mina elan, oli ümberringi 300 meetri raadiuses kolm poodi ja siin Tallinnas, kus elab minu ema, oli poole kilomeetri raadiuses neli poodi. Mitte ühtegi neist praegu enam ei ole. Ja ma tõin ka näite, kuidas me siin Riigikogu konverentsisaalis piirikaubandusest rääkisime. Piiripoodide esindajad sõitsid suurte ketipoodide esindajatele sisse selle tõttu, et suured kaubandusketid suretavad väikesed poed välja. See on ju arusaadav, et nad ei ole konkurentsivõimelised. Sellest, kas ma joon õlut või ma ei joo õlut, ei sõltu absoluutselt mitte midagi. Küll on hea siin suures saalis rääkida, mitte nii nagu rahanduskomisjonis, kus sa, Jürgen, saad suvalisel hetkel sekkuda ja sellest rääkima hakata.

Ja teine asi: regionaalinvesteeringute kavas on 501 rida. Ei ole võimalik võtta kahte rida ja nende alusel mingeid järeldusi teha. Kui sa räägid tõukoertest või mis see seal oligi ja nimetad mingi summa, siis jah, on selliseid inimesi, kes suhtuvad loomadesse suure armastusega. Näiteks need, kes praegu meie postkaste pommitavad. Eile tuli 150 kirja ja täna tuli veel 80 enne seda, kui siin istung algas. Jumal teab, kui palju neid veel tuleb, enne kui see seaduseelnõu lõppude lõpuks siia saali jõuab. Aga mitte ainult nemad ei armasta loomi. Näiteks mina eraldasin ka sel aastal katuseraha MTÜ-le kassitoa remondiks.

Kohas, kus elab koos 180 mahajäetud kassi, peab olema ventilatsioon. Muidu annavad inimesed, kes sinna sisse lähevad, kümne minuti pärast lihtsalt otsad ära, ilma gaasitorbikuta ei ole võimalik seal olla. Seal on vaja remonti teha, seal peab vesi normaalselt voolama jne. Nii et oleks vaja rohkem materjali, selleks et rääkida, miks saavad töökoerad suurema summa kui keegi teine. Igal real on mingi eesmärk, igal real on mingi põhjendus. See, kuidas sa selliseid järeldusi teed, jääb minu jaoks saladuseks. Aga vähemalt on mingi lõbus moment sees, sest ma ei oska mitte kunagi arvata, mis sa küsid. Vot see on tore!

16:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Urmas Kruuse.

16:26 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja, teie viimane vastus tõestas ära selle, et valitsuskoalitsioon on riigivalitsemise majavalitsuseks muutnud. See teeb tegelikult kurvaks, kui te ühelt poolt räägite sellest, kuidas te loote õiglust maksumuudatuste ja investeeringute kaudu, ja teiselt poolt võtate kohalikelt teedelt raha ära. See on selgelt vähenenud ja ka eelarves on need numbrid näha. Ja siis te pudistate personaalselt seda raha üle Eesti laiali ja ütlete, et see ongi regionaalpoliitika. See on see, mis tegelikult siin saalis pahameelt tekitab. Ja kuna need numbrid on läinud mastaapselt suuremaks, siis on mul selline küsimus: kas teil ei tekkinud kordagi selle komisjoni esimehena mõtet, et võib-olla peaks piiri pidama ja jagama raha nii, et omavalitsustel oleks olnud võimalik võrdset konkureerida? Kui me vaatame tänast kaarti ja seda, kuidas katuseraha jagatud on, siis ei ole ju mingist regionaalpoliitikast juttugi – see on olenenud sellest, kes kellega paremini läbi saab ja paremini kintsu kaapida oskab.

16:27 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Teedest me oleme siin juba mitu korda rääkinud. Mitu korda on räägitud ka sellest, et teatud projektid on otsa saamas, mille tõttu see finantseerimine väheneb. Ei ole enam sellist vajadust: üks või teine ehitus hakkab otsa saama ja investeeringud vähenevad. Mis puudutab seda regionaaltoetuste kaarti vms, siis kui tohib, ma räägin ühe 20 aastat vana loo. Ma tulin siia 1999. aastal ja siis oli riigieelarve kolme kollase raamatu kujul. Üks oli riigieelarve ise. Teine oli riigieelarve seletuskiri, kus oli kõik lahti kirjutatud: kõik oli absoluutselt selge. Kolmas oli väga tähtis raamat. See oli RIP ehk riiklike investeeringute programm.

Ma hakkasin seda huviga vaatama ja selgus, et kõik investeeringud, mis pidid minema minu kodukanti, lükati kas kohe alguses kurat teab kuhu või siis hakati neid iga aasta ühel või teisel põhjusel piirama. Ma arvan, et siit selle asutuse arhiividest võib leida näiteks arupärimise, mille ma esitasin haridusminister Lukasele. Ma küsisin nii: miks tuleb meile haridusministeeriumi eelarvelistest investeeringutest 0,9%, kui Narva linna elanikkond moodustab 5,6% Eesti Vabariigi elanikkonnast? Need olid nii jubedad arvud, et need on mul seniajani meeles.

Sellega on niiviisi, et see kogu ja suvaline valitsus ei pruugi näha seda vajadust, mis on kohapeal tekkinud. Meie seda minu arvates tasandame. Mina teen koos kolleegidega täpselt seda tööd, kusjuures teie ka toetate, teie selle vastu ju ei ole. Vaatame regionaalinvesteeringuid, mis said tehtud aastatel 2014–2018 ehk aastatel 2014, 2015, 2016, 2017 ja 2018. Viie aasta jooksul jaotas Reformierakonna fraktsioon mööda Eestit laiali 6 867 000 eurot. Mina ümardaks ja ütleks, et 7 miljonit. Keskerakonna fraktsioon kulutas sama ajaga 4 210 000 eurot. Arvestage veel seda, et te olete kaks aastat sellest rahast keeldunud. Kuidas saab niiviisi juhtuda? Selgitage! See on ju täielik absurd. Aga selles absurdis me elame ja siin pole muud midagi, kui et keegi peab selle protsessi tõenäoliselt katkestama. Tehke selline tõsine ettepanek järgmine kord, kui te valitsuse eesotsas olete. Ma arvan, et kõik toetavad teid.

16:30 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi, palun!

16:30 Jürgen Ligi

Aitäh, härra Stalnuhhin! Tegelikult on hale kuulata, et üks parlamendi rahanduskomisjoni esimees ei tee üldse vahet, mis on reeglipärane ja mis on tavakohane, vaid paneb kõik ühte patta ja leiab, et kui ta on

võimul, siis on kõik lubatud. Aga ma proovin konkreetse küsimuse esitada. Teile meeldib sõna "regionaalinvesteering". Öelge, miks Keskerakond rahastab Tallinna munitsipaalhoonete remonti. Kus on siin regionaalpoliitika, kus on süsteemsus ja kust algab varastamine?

16:31 Mihhail Stalnuhhin

Ai, jummal küll! (Ohkab.) 30 või 40 aastat tagasi ma oleks öelnud sellise asja peale, et kui on hale kuulata, ära kuula. Teiseks, minu mõttekäik ei meeldi teile või mõnele teie kolleegile – ei peagi meeldima. Saage lõppude lõpuks aru, et on olemas selline asi nagu demokraatia. Kohe vastan ka. On olemas selline asi nagu demokraatia. Kui oleks teisiti, siis oleksid Ligi ja Stalnuhhin tõenäoliselt ühes erakonnas ning siis sobiksid nende vaated teineteisele suurepäraselt. Suhtuge normaalselt sellesse, et inimesed võivad mõelda teisiti, mitte nii nagu teie.

Mis puudutab regionaalpoliitikat, siis ma tahaks teada, kuidas te põhjendate ära selle, et Tallinn ei ole Eesti osa. Regioon on mingi territooriumi osa ja regioonidel on neid iseloomustavad jooned, palju mida. Kui te ütleks, et Kiiev ei ole Ukraina regioon, siis sõimataks teid Ukrainas separatistiks. Teie hakkate siin tõendama seda, et Tallinn ei ole Eesti osa. Muidugi on. Ja Tallinnast valitud Riigikogu liikmetel on täielik õigus kasutada meetmeid, mis on nende käsutuses, selleks et just nimelt oma piirkonda toetada.

16:32 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:33 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Minu küsimus puudutab 10. ja 11. muudatusettepanekut. Need mõlemad oleksid aidanud kaasa teadus- ja arendustegevuse finantseerimise kasvule. Tegelikult oleks doktoranditoetuse tõus toetanud ka ühiskonda kui tervikut. Mis olid need põhjused, miks ei toetanud rahanduskomisjon kumbagi ettepanekut?

16:33 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Krista! Te saate ju suurepäraselt aru, et siin ei ole selliseid inimesi, kes ei toetaks doktorante või teadust. Ainult et peale selle on veel palju muud, mida on vaja toetada. Alati on vaja teha mingeid valikuid. Valitsused, mis hoidsid doktorantide toetuse väga madalal, 323 või 343 euro tasemel, on selgelt need, kes seda ei toetanud. Selle aasta jooksul on see tõusnud 660 eurole, mis on võrreldes eelmise aastaga 50%-ne tõus. Meil on näiteks päästjate keskmine palk 700 euro juures, mis jääb kõvasti alla nende Läti kolleegidele, nagu me oleme siin kuulnud. On palju muid probleeme ja peab tegema mingeid valikuid. Igal aastal ei saa igale poole panna nii palju raha, kui tahaks. Iga inimene tahaks seda teha, aga sellist valikut ei ole. Tõenäoliselt on siin loogika selline, et kui viimase aasta jooksul on see toetus 660 eurole tõusnud, siis võiks väikese pausi teha ja vahepeal kedagi teist aidata.

Mis puudutab teadust, siis jah, siin on teatud alafinantseerimine. Ma ei tea, kas selline vastus teid rahuldab. Teie teate kindlasti paremini, kuidas hariduses ja teaduses lood on. 2017. aastal oli HTM-i teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni eelarve 135 miljonit ja 2018. aastal 151 miljonit. 2019. aastal on see 171 miljonit. No on ju tõus, on ju kasv – see on isegi veidi suurem kui riigieelarve üldine 6% -line kasv. Sellised on need prioriteedid, mis valitakse, milles kokku lepitakse ja millest räägitakse. Ma võin saajaprotsendilise kindlusega öelda, et ei ole niiviisi, et üks ametnik kuskil istub ja ütleb, et paneks sellise summa. See käib läbi ministeeriumi, see käib läbi teaduste akadeemia, see käib läbi kaasatud organisatsioonide. Kõik need arvud lepitakse kokku ja kooskõlastatakse.

Jah, ma pole rahul. Jah, tahaks rohkem. Aga teiselt poolt: siin saalis istus kunagi üks fantastiline ja minusse, kuidas öelda, väga suure jälje jätnud inimene. See oli härra Liiv, kes oli meie tollases fraktsioonis ainus meedik. Ükskord me küsisime talt, kui palju oleks meditsiinile raha vaja. Siis olid veel kroonid. Ta ütles, et täpselt nii palju, kui annate: kui annate kolm riigieelarvet, siis leitakse võimalus ka see ära kasutada. Me saame ju sellest aru, et me peame lähtuma mingitest objektiivsetest kriteeriumitest ja need, kes seda eelarvet tasakaalustavad, nendest lähtuvadki.

16:37 Esimees Eiki Nestor

Olga Ivanova, palun!

16:37 Olga Ivanova

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja, te rääkisite siin päris palju valikutest ja prioriteetidest. Sellest tuleneb ka minu küsimus, isegi mitu küsimust. Esimene küsimus: miks otsustas Keskerakonna fraktsioon mitte toetada näiteks Narva lasteaedade või koolide remonti, toetades selle asemel kriminaalkorras karistatud keskerakondlast Ovsjannikovi, kellest oli juba enne juttu ja kes inforegistri järgi ikkagi on Intec-Nakro MTÜ juhatuse liige? Soovin rahanduskomisjoni esimehe käest ka küsida, kui suures summas on fraktsiooniti katuseraha jagatud. Kas komisjoni istungil oli juttu ka sellest, kas ei peaks kuidagimoodi välja töötama reegleid, kuidas, kellele ja millele katuseraha eraldatakse?

16:38 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma paneks kahtluse alla teie lugemisoskuse, kui ma hakkaks siin teist korda Ovsjannikovi lugu ümber jutustama, nii et lugege stenogrammist. Mis puudutab Narva lasteaedu, siis mina olen neid toetanud. Ja alati on tore teada, kui riigi rahaga saab ka idapiiril midagi kasulikku tehtud. Prioriteetidest ma olen juba tegelikult rääkinud. Ma saan aru, Olga, et te kirjutasite küsimuse palju varem valmis ja oleks täiesti rumal seda mitte esitada, kui see juba nii terav on. Te tegite selle töö ära. Lugege stenogrammi: sellele küsimusele on vastus juba olemas.

16:39 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:39 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea komisjoni esimees, mul on küsimus lisa 1 kohta. Rida 28 ja rida 202 käsitlevad täpselt ühtesama sihtotstarvet: Pätsi monumendi rajamiseks tuleb üks 100 000 Rahandusministeeriumi alt ja teine 100 000 Justiitsministeeriumi alt. Kuidas sai komisjon seda otsustada, kui tegelikult ei ole isegi projekti olemas? Eile oli järjekordne artikkel Postimehes, kust ilmnes, et isegi see ei ole selgeks saanud, kas Päts on üksinda, koos Tõnissoni või kellega iganes. Kuidas sai komisjon seda otsustada ja veel erinevate ministeeriumide alt toetusi jagada? Millised on selle otsuse tagamaad?

16:40 Mihhail Stalnuhhin

Nii palju kui ma aru sain, siis on tegemist kahe mälestusmärgiga. Üks tuleb kuskile Estonia teatri kõrvale. Jah, oli mitu toredat versiooni, kuidas see võiks seal Tammsaare kõrval või põlvel välja näha. Siin on tegemist sellega, et tõenäoliselt on ajalootegelasi, kellele võiks need mälestusmärgid panna. Mina ei ole Eesti ajaloos niivõrd hea, mind huvitavad rohkem Vana-Kreeka ja Vana-Rooma. Aga inimesed soovivad sellega tegelda ja neid mälestusmärke panna. Komisjonil ei olnud põhimõtteliselt midagi selle vastu.

16:40 Esimees Eiki Nestor

Arto Aas, palun!

16:40 Arto Aas

Aitäh! Koalitsioon on võtnud appi selle retoorika, et katuseraha on regionaalsed investeeringud. See oleks ju ilus, kui see oleks tõsi. Tegelikult on Eesti riigis vähemalt kümme regionaalset programmi, kust oleks võimalik täiesti ausalt, läbipaistvalt, hangetega ja protseduurireegleid järgides Eesti regioone, omavalitsusi ja asutusi toetada. Ometi pole sinna sentigi raha juurde pandud, selle asemel tehakse mingeid suvalisi parteilisi diile. Aga tulen veel täpsemalt kohalike teede juurde, mida me arutasime ka eelmise lugemise ajal. Ennast väga omavalitsuste sõbralikuks nimetav valitsus vähendab järgmisel aastal kohalike teede rahastamist mitme miljoni võrra. Miks te ei toetanud Reformierakonna ettepanekut kohalike teede rahastamist suurendada? Hanked lähevad kallimaks, teed lagunevad, pehme talv – need on kõik need hädad, mille kohta võib ka lehest lugeda. Ja ometi te vähendate kohalike teede rahastamist.

16:42 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Arto! Täheandab, varsti on valimised ja ma soovin sulle siiralt edu. Kuna vastavalt uuringutele on meie kaks erakonda põhikonkurendid, siis ei tea keegi, kes hakkab valitsust moodustama. Seda ütlevad

valijad mingi aja pärast. Ja kui seda hakkab siin moodustama Reformierakonna fraktsioon, siis ma täitsa luban, et ma toetan teid, kui te järgmise riigieelarve ettevalmistamisel pakute välja süsteemi, kuidas neid regionaalinvesteeringuid õiglasemalt jaotada. Ma teen kõik endast sõltuva selle teostumiseks. See on tõenäoliselt iga aasta teema, see ei kuku kuskile ära, aga ootame nii kaua.

Mis puudutab teid, siis ma ei tahaks kedagi, kuidas öelda, solvata. Ma olen kunagi töötanud kutsekoolis, seal eesti keelt õpetanud. Seal oli selline publik, et mõnes grupis ma pidin kolm, viis või kümme korda ühte ja sama asja selgitama. Kuna esimese kolme korraga oli selge, et ma tegin midagi valesti, seletasin seda kuidagi valesti, sest nad ei saanud aru, siis oli vaja selgitust või vormi muuta. Tuli mingi mäng välja mõelda: palli visata, ümbrikuid vahetada vms. Seal ma sain oi kui palju selliseid nippe kasutada. Aga siin saalis ma olen juba teatud mõttes lihtsalt šokis. Ma seisan vajaduse ees viiendat korda ühele ja samale küsimusele vastata. Ma saan aru, et see on üks teema, mille te tahaksite poliitiliselt kella külge siduda, aga ma olen seda juba selgitanud. See käib projektipõhiselt ja see toetus on vähenenud lihtsalt selle pärast, et mõnes kohas on suuremad projektid otsa saamas. See on juhtumipõhine ning see läheb toetuste ja tasanduste kaudu kohalikele omavalitsustele täiendavate summadena. Nii et ma lihtsalt ei tea – küsige veel viis korda. Võib-olla ma mõtlen siis välja, kuidas seda teile mingil muul moel selgitada, jäädes samadesse raamidesse.

16:44 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

16:45 Madis Milling

Suur tänu, härra esimees! Austatud ettekandja! Mul on täna tõeline rõõmupäev. Ma olen olnud Kaitseliidu liige 28 aastat, aga täna ma kuulsin esimest korda, kui keegi ütles välja, et Kaitseliit on piisavalt ja üks paremini rahastatud organisatsioon Eestis. Ma tsiteerin piiblit, et nüüd sa võid oma sulase ära kutsuda, sest tema kõrva-silmad on kõike kuulnud. Aga nüüd küsimuse juurde. Ma jätkan seda liini pidi, et teile meeldib neid eraldisi regionaalseteks investeeringuteks kutsuda. Aga miks on siis nii, et mõni regiooni on eelistatum kui teine, mõni piirkond Eestis saab ikka oluliselt rohkem raha? Kuidas on need prioriteedid tekkinud ja miks on mõni piirkond paremas seisus kui mõni teine?

16:45 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Minu jaoks on täna ka pidupäev. Ma sain täna teada, et kolleeg Milling loeb pühasid raamatuid – see on mulle tõesti suur üllatus. Kuidas need regionaalsed prioriteedid tekivad? Väga lihtsalt: teie olete kuskilt valitud ja mina olen kuskilt valitud ning see on meie kätes ja meie otsustada, kuhu me selle raha suuname. Nii need tekivadki. Reformierakonnal on olnud vabad käed, kuhu need 7 miljonit eurot suunata, ja Keskerakonnal on olnud vabad käed, kuhu need 4 miljonit viie aastaga suunata. Niiviisi need prioriteedid tekivadki.

16:46 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

16:46 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! See, mida te tsiteerisite, oligi viide sellele, et viisaastaku plaan ühe aastaga. Ehk küsimus on teatud tavade murdmises. Selle üle, kas see on metoodiliselt õige või mitte, tuleb kindlasti edasi vaielda. Te viitasite RIP-ile ja Narva ülekohtule. Kui ma õigesti mäletan, siis üks osa RIP-i ja regionaalpoliitika tähtsusest oli seotud sellega, et koefitsient, kui palju raha investeeringutena inimese kohta tegelikult anti, oli maapiirkondades tavaliselt suurem kui linnades. See oli ka üks osa. Me teame seda, et Tallinnas on SKT inimese kohta kordades suurem kui Lõuna-Eestis. Seega oleks üsna ebaõiglane toetada seda kohta, Tallinna, veel nii jõuliselt. Seal on majandusest tulevat raha niigi piisavalt palju, peaks toetama kohti väljaspool Tallinna. See ongi regionaalpoliitika. Regionaalpoliitika ei ole see, et Tallinna saadikud tahavad ka raha anda. See ei ole päris regionaalpoliitika. Miks te ise ei ole teinud seda ettepanekut, mida te uuel koalitsioonilt ootate?

16:47 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Tahaks kohe nii palju rääkida. Kõigepealt koefitsiendist. Ma arvan, et te ajate midagi segi. See on pigem seotud koolide finantseerimisega. Kui ma volikogus olin, siis oli suure linna kooli finantseerimise määr 0,89, kui ma õigesti mäletan, ja väikesaare koolil oli see 1,4 või 1,5. Täpselt ei mäleta. Aga seda, et riigi investeeringute programmis ehk RIP-is oleks tollal mingid sellised määrad sees olnud, ei olnud. Seda kohe kindlasti ei olnud.

Mis puudutab Tallinna, siis ma tean, et teie ei ole ju tallinlane. Mina ei ole ka tallinlane. Ma olen väga vähe mööda maailma reisinud, palju vähem kui mõned kolleegid siin. Aga nendel mõnel korral, kui ma hakkasin kuskil Euroopas kohalike omavalitsuste esindajatega rääkima, saime kohe üksteisest aru, sest me kõik ei armasta ühte ja sama. Ennekõike ei armasta me pealinna, sest meie peame kohapeal leidma vahendid selleks, et ülal pidada koolisüsteemi, lasteaia- ehk koolieelse kasvatuse süsteemi.

Me peame tegema kõik mis võimalik selleks, et luua lastele tingimused, et neist kasvaksid terved, targad ja tugevad inimesed. Pärast lähevad need kõige targemad ja tugevamad ülikoolidesse ja enam tagasi ei tule. See tähendab, et me oma tegevusega investeerime pidevalt pealinna. Kunagi on tegelikult olnud sellised ajad, millal meie fraktsioon põhimõtteliselt Tallinnale regionaalinvesteeringuid ei andnud. Kui ma räägin siin sellest summast, 4 miljonist, siis sellest tagapool on olnud sellised aastad, kui meil see reegel kehtis. Hiljem, kuna nii on teinud kõik ülejäänud fraktsioonid, olnuks rumal sellest rahast keelduda. Jah, Tallinn saab kõik. Tallinnas on palju seda, mida ei ole teistes linnades, ja siingi elavad meie inimesed. Kuidas sa sellele vastu vaidled? Mitte kuidagi.

16:50 Esimees Eiki Nestor

Olga Ivanova, palun!

16:50 Olga Ivanova

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja, lugemisoskusega, ptüi-ptüi, on teil kõik hästi, kuid küsimustele vastamise oskusega on vist probleeme. Mina ikkagi ei kuulnud vastust, kui palju on iga fraktsioon katuseraha taotlenud, kui suures summas on seda fraktsiooniti jagatud. Te pidasite just hästi pika monoloogi sel teemal, et peaks ka pealinna toetama. Täiesti nõus. Ükski Lasnamäe, kõige suurema linnaosa lasteaed ei saa kopikatki Keskerakonnalt ega teistelt fraktsioonidelt. See on tõesti väga kahetsusväärne asi. Miks me ikkagi peame kulutama miljon eurot Eesti pere sihtkapitalile, olematule sihtkapitalile, selle asemel et toetada lasteaedasi näiteks Lasnamäe linnaosas?

16:51 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Olga! Mina ei ole see inimene, kes on pädev sellele vastama. See on Justiitsministeeriumi algatus. Ma arvan, et kui te esitate neile arupärimise või kirjaliku küsimuse, siis te saate sellele ka põhjaliku ja asjaliku vastuse. Mina räägin siin rahanduskomisjoni nimel. Mina selgitan neid otsuseid, mis on vastu võetud ja mis on kollegiaalsed. Nii et te võiksite mind siin individuaalselt noppimata jätta, mina olen teile info edasiandja.

16:52 Esimees Eiki Nestor

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

16:52 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea spiiker! Austatud härra Stalnuhhin! Minu arvates on see mentaliteet, mille järgi jagavad valitsejad heldelt maksumaksjate käest kokku kogutud raha oma lähikondsetele, ausalt öeldes pärit ühest teisest kultuuriruumist. Aga siin te seisate ja jagate raha sihtasutustele ja ühingutele, mille juhtide hulgas on võimuparteide liikmed. Nende juhtide hulgas on neid, kes on väga tihedalt seotud teie võimupartei ridadesse kuuluvate inimestega. Narvas te viskasite oma erakonnast välja need, kes hääletasid endaga seotud ühingutele raha eraldamise poolt. Miks te siin teistmoodi käitute?

16:53 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! On olemas reeglid, millele vastavalt kõiki selliseid ettepanekuid kontrollitakse. See kontroll peab toimuma Rahandusministeeriumis ja rahanduskomisjonis ning seda ka tehakse. Seal otsitakse Riigikogu liikmete seotust juhtivfiguuridega jne. Ma ei tea, kuidas see toimib, aga see mehhanism on olemas ja

peaks töötama. Nii et kui te tahate kedagi süüdistada, siis teil on see võimalus olemas. Te võite seda teha avalikult kas meedia või kohtu kaudu. Jumala pärast, kui te leiате midagi, siis me oleme teile selle eest siiralt tänulikud.

16:53 Esimees Eiki Nestor

Taavi Rõivas, palun!

16:53 Taavi Rõivas

Aitäh! Vaevalt et mehhanism suudab seda ära hoida. Me näeme ju väga hästi, et olematutele MTÜ-dele antakse üsna jõhkraid rahasummasid ja nende seotus konkreetsete koalitsioonierakondadega on ilmselge. Sellest saavad kõik suurepäraselt aru. Üks asi on see, et see ei ole võib-olla kriminaalne, aga ma usun, et selle ebaeetilisus on kõigile selge. Aga ma tahan muust asjast rääkida. Vaatame seda eelarvet tervikuna: vaatamata kiirele majanduskasvule on eelarve miinuses. Sajad miljonid potentsiaalset eelarvetulu läheb meist mööda, läheb Lätti. Raha võetakse ära idapiiri väljaehitamisel, kohalikele teedele – tervelt reall eelmiste valitsuste eelarvesse pandud investeeringutelt. Samas, kui ma küsisin rahanduskomisjonis kõikidelt ministritelt, kes meie ees käisid, mis on see positiivne uuendusreform, mida te teete, siis jäid kõik vastuse võlgu. Minu küsimus on lihtne: kas see on tõesti parim eelarve, mida koalitsioon on võimeline Jüri Ratase juhtimisel tegema?

16:55 Mihhail Stalnuhhin

Järgmine kord peab siia veidi vähem pabereid kaasa võtma: tahtsin teile ette lugeda seda, mis puudutab piiri väljaehitamise protsessi. Seal oli kaks graafikut. Üks oli mingi mitteasjatundja algselt koostatud graafik ja teine oli tehtud peale seda, kui selgus, et tegelikult on projekteerimise ja ehitamisega konkreetseid probleeme. Asi nihkus siis kolm aastat edasi. Graafiku eesmärk oli näidata, et tegu on samade eraldistega: 79 miljonit nii ühel kui teisel puhul. Seal on reaalsed probleemid, mis on seotud ehitamisega, kuid siin ei juhtu mitte midagi hirmsat. Need inimesed, kes asjaga tegelevad, ütlevad, et neil ei ole võimalik esialgse graafiku alusel piiri välja ehitada. Ja sama argumentatsioon oleks ka kõigi teiste punktide puhul, st ma lükan kõik need süüdistused tagasi. Siin on juba juttu olnud sellest, milline see eelarve on.

Ma saan aru, et teie ei esinda mitte lihtsalt Reformierakonda, te olete selle juhtide hulgas. Juba erakonna nimes on sõna, mille mõte seisneb selles, et reformime, reformime, reformime. Kes teile ütles, et inimesed nii väga tahavad, et üks reform tuleks teise järel? Võib-olla on palju parem see, kui kas aasta või kaks jäetakse vahele ja tuleb üks rahulik aasta, kui lihtsalt täidetakse koalitsioonilepingus sätestatud lubadusi, ei tehta põhimõttelisi ega suuri muudatusi maksuseadustes. Laseme Eesti rahval, Eesti ettevõtjatel aasta või kaks puhata, selleks et kogu see miljö lihtsalt rahulikumaks muutuks. Teie pooldate reforme, teil on neid vaja. Mulle meeldib rohkem see, kui toimub mingi rahulik protsess. Reform reformi nimel on kahjulik. Ma saaksin teile sellest valdkonnast mõned näited tuua, aga see teid ausalt öeldes nagunii ei mõjutaks.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

16:58 Jüri Jaanson

Aitäh, austatud juhataja! Hea kolleeg, töötavate pensionäride täiendava maksustamise probleem on seni lahendamata. Minu arusaamise järgi on tegemist väga fundamentaalse ja kaugeleulatuvate negatiivsete tagajärgedega probleemiga. Tegelikult sai ilmselt ka koalitsioon sellest hästi aru ja lubas tänavu veebruaris sellele probleemile lahenduse leida. Ma küsingi nii: võib-olla selgitate, mille taga asi seisab? Kas eelarves on siis oluliselt prioriteetsemaid teemasid olnud? Palun selgitage!

16:58 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Te küsite praegu koalitsiooni kohta, st selle kohta, kuidas seda pensioni maksustamist ja sääraseid küsimusi seal tõenäoliselt arutati. Ma ei ole koalitsiooninõukogu liige, ma ei ole ka valitsusliige. See, miks üht või teist asja – seda enam, kui see puudutab pigem sotsiaalvaldkonda kui rahandust – ei liigutatud, kui keegi oli lubanud seda teha, on ka minu jaoks arusaamatu. Ma võin sellel

teemal oma kolleegidega rääkida, kuigi tõenäoliselt sellest praegu enam abi ei ole. Küsimus on selles, kas me hoolime pensionäridest või ei hooli. Muidugi hoolime: pensionitõus tuleb ja heal juhul tuleb ka erakorraline pensionitõus. Ja need inimesed, kes siia kogunevad, ei saa midagi teha niiviisi, et nad teeksid seda ilma vigadeta – vigu teevad kõik. Kui nad leiavad, et tulumaksustamisel on vigu tehtud, siis nad järgmises koosseisus need ka parandavad. Praegu ei ole seda igal juhul kuidagi võimalik teha.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

17:00 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja, kui me veel ühises fraktsioonis olime, siis ma küsisin pidevalt, kust tuleb selle katuseraha valem, et väiksed vennad saavad poole rohkem kui suur vend Keskerakond. Nüüd ma küsin uuesti sinult, kes sa oled uues rollis, miks on niimoodi, et sotsiaaldemokraadid, väiksed vennad koalitsioonis, saavad iga saadiku kohta kusagil 140 000 eurot, aga suure venna saadikud, keda on poole rohkem, saavad kusagil 60 000 eurot. Mis valem see on? Ja teiseks, kust tuleb see regionaalne valem – jutt on regionaalinvesteeringutest –, mille alusel saab Võrumaa palju-palju rohkem raha kui ülejäänud maakonnad?

17:01 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Peeter, muidugi küsimuse eest! Aga ma pole mitte kunagi küsinud, kui palju sotsiaaldemokraadid saavad või Isamaa saab. Näed sa, palju kaotasid. Kui oleksid edasi Keskerakonna fraktsioonis olnud – mitte mingis ühises fraktsioonis, sellist fraktsiooni ei ole olemas –, siis oleksid saanud seda otse fraktsiooni juhtkonnalt küsida. Mina seda teinud ei ole. Pealekauba, kui ma vaatan seda tabelit, siis ma ei näe kuskil, et sinna oleks märgitud selle erakonna nimi, kelle liige on ühe või teise suunamise teinud. See on meie üldtöö ja sellistes tingimustes ma ei lähe selliseid asju küsima.

17:01 Aseesimees Kalle Laanet

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

17:02 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja, kui me kohtusime siin teiega eelarve teisel lugemisel, siis ma küsisin, mis põhjendusega hääletati rahanduskomisjonis maha Reformierakonna ettepanek tühistada töötavatele pensionäridele peale pandud kõrgem maks, mis hakkas kehtima selle aasta alguses. Te jäite tol hetkel vastuse võlgu, sest teil ei olnud õigeid pabereid kaasas ja te lubasite seda hiljem kirjalikult täpsustada. Paraku tuleb kirjalikust vastusest välja, nagu ei olekski sellel erilist põhjendust. Seetõttu ma olen sunnitud oma küsimust kordama: miks, milliste põhjenduste alusel te otsustasite mitte toetada ettepanekut muuta töötavate pensionäride maksusüsteem uuesti õiglaseks?

17:02 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Sest teie katteallikas koosneb kolmest osast: siin on ühistransport, üürimajad, kohaliku omavalitsuse elamufondi rajamise kitsendamine ja alkoholiaktsiis. Nii palju kui ma aru saan, siis see ei sobi koalitsioonile mitte kuidagi.

17:03 Aseesimees Kalle Laanet

Külliki Kübarsepp, palun!

17:03 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni esimees! Mind hämmastab üheksas muudatusettepanek, mille on esitanud rahanduskomisjon ja mida on täielikult arvestatud: vahendid Rahvarinde ajaloo konverentsi korraldamiseks – 30 000 eurot. Millal see toimub? Kes seal esinevad? Kas see on järgmine monument Edgar Savisaarele?

17:03 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma ei tea, kellele hakkab Eesti 100 aasta pärast monumente tegema, kes olid need inimesed, kes viisid meie riigi veretult Nõukogude Liidust välja ja meid iseseisvaks tegid. Kas need olid imeinimesed, kes seal olid: Kallas, Savisaar jt? Ma ei ole ajaloolane ja Eesti ajaloost ma teile juba rääkisin. Rahvarinne on minu arvates üks väga tõsine tegur eelmise sajandi ajaloos. Kui teie hindate seda kui Savisaare monumenti, siis tõendage see avalikkusele ära. Eesti Kongress ja Rahvarinne – ma ei tea, võib-olla mul on mingid puudulikud teadmised, võib-olla olid veel mingid organisatsioonid, kes sellega tegelesid. Millest veel rääkida? Ma arvan, et kui tekib vajadus, siis võib Eesti Kongress ka samaväärse konverentsi läbiviimiseks vahendeid saada, aga Rahvarinne on selle minu arvates täitsa ära teeninud.

17:05 Aseesimees Kalle Laanet

Jüri Jaanson, palun!

17:05 Jüri Jaanson

Aitäh, austatud eesistuja! Hea kolleeg, ma küsin uuesti sellesama töötavate pensionäride täiendava maksustamise kohta. Ma ei saanud hästi aru. Te ütlesite, et te ise ei ole koalitsioonis või selle nõukogus, muidugi mitte ka valitsuses või kus iganes. Aga ma uurin teie kui rahanduskomisjoni esimehe käest, miks ikkagi on meie esitatud eelnõu – selle number on vist 554 –, millega me tegime muudatusettepaneku eelarve kohta ja millega me soovime seda maksustamist muuta, rahanduskomisjoni seisma jäänud. Võib-olla annate sellele vastuse. Minule on küll väga selgelt jäänud selline mulje, et koalitsioon, kuhu teie kas kuulute või ei kuulu, ei soovi seda probleemi lahendada.

17:06 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Koalitsioon tegeleb kõikide probleemidega, mis ette juhtuvad. Koalitsioonil ei ole mingeid erimeelsusi selles küsimuses: me peame pensionitega ja maksustamisega tegelema. Selleks, et me saaksime konkreetset sellel teemal, sellest seaduseelnõust rääkida, oleks vaja eraldi arutelu, mitte riigieelarve arutelu. Ma ei kujuta ette, kuhumaani me võime välja sõita nende ajalooliste teemade ja muude eelnõudega. Ausalt öeldes ma ei taha, et see debatt läheks piiramatuks. Ma kasutan seda võimalust, mida on siin paljud kasutanud, ja ütlen, et rahanduskomisjon pole selle eelarve raames seda küsimust arutanud.

17:07 Aseesimees Kalle Laanet

Kalle Palling, palun!

17:07 Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin eelkõige Pärnumaa inimeste nimel. Mul on mure sõber Toomase pärast, kes on juba mitu päeva käinud Balti jaamas ja oodanud Pärnu rongi, aga see ei välju. Tegelikult on see väga tõsine asi, see pole üldse naljakas. Kaheksa aasta peale ärajagatuna oleks selle investeeringu suurus olnud vist 17 miljonit, mis teeb 2 miljonit aastas. Selleks te raha ei leidnud. Küll aga leidsite kõigepealt katuserahadeks kümneid miljoneid ja nüüd jagate 300 rea kaupa laiali väiksemaid summasid kokku 7,5 miljoni euro eest. Kas teil rahanduskomisjonis ei tulnud kordagi mõtet lõpetada katuseraha jagamine vähemasti nii suures mahus ja jätta alles ka Tallinna–Pärnu rongiliin?

17:08 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Raudteest me täna veel rääkinud ei ole. Kõik ülejäänud teemad oleme juba läbi arutanud ja minu seisukohad on täpselt samad. Paistab nii, kui vaadata tabelit, eelmiste aastate regionaalinvesteeringuid, ja seda, kuidas käis nende jagamine, et see särav, tark ja tore mõte lõpetada regionaalinvesteeringute jagamine tekib teil siis, kui te olete opositsioonis. Ma juba ütlesin kolleeg Jürgen Ligile – või oli see Taavi? –, et kui juhtub niiviisi, et teie hakkate kolme kuu pärast moodustama valitsust ja moodustategi selle ning teete ettepaneku katuserahad ära kaotada, siis on kõige õigem aeg see ka ära teha, et järgmise eelarve tegemisel oleks kõik selge. Minu arvates on see üheselt arusaadav vastus.

17:09 Aseesimees Kalle Laanet

Jürgen Ligi, palun!

17:09 Jürgen Ligi

Aitäh, härra Stalnuhhin! Teie suhtumist moraali ja erialasse tahaks tegelikult väljendada vene keeles paari sõnaga, mis lõpevad i-tähega. Aga te luiskasite, kui te ütlesite, et see katuseraha pakkumine on läbinud Rahandusministeeriumi sõela, et on mingid reeglid. Ei ole! Neid reegleid ei ole te üritanud isegi mitte kehtestada, erinevalt eelmisest valitsusest. Te olete ju Riigikogus olnud. Kas teil ei jäänud sel ajal üldse meelde, et me omal ajal välistasime iseendaga seotud kulutused, me välistasime tegevuskulude tõstmise, me välistasime väga väikeste summade laialipudistamise ja nõudsimise investeeringute puhul ka erialaministeeriumiga konsulteerimist, et ei antaks raha surnud objektidele? Kas teile ei jäänud sellest mitte midagi külge? Ta ütlete kogu aeg, et seda on enne ka olnud.

17:10 Mihhail Stalnuhhin

Kas see oli küsimus? Seda ma mäletan küll, et tuleks lõpetada väiksemate summade, tuhande või kahe tuhande kasutuselevõtmine, et mingi minimaalne määr peaks olema, kõike ülejäänut kahjuks mitte. Kas te väidate seda, et ühe ministri puhul töötleb Rahandusministeerium neid andmeid ühtemoodi ja teise ministri puhul teisiti? Mina tean seda, lugupeetud Jürgen, et kõik need andmed ei lähe mitte ainult rahanduskomisjonist läbi, vaid käivad ka Rahandusministeeriumist läbi. Ja ma olen kindel, et kõike seda, mida on kord ja kohus seal teha, ka tehakse. Me võime seda lähimal rahanduskomisjoni istungil täpsustada. Kui me kokku saame, räägime sellest ja püüame pärast seda juttu ka saalile edasi anda. Jätame meelde, eks?

17:11 Aseesimees Kalle Laanet

Henn Põlluaas, palun!

17:11 Henn Põlluaas

Aitäh! Hea Mihhail! Ma mäletan, kui Keskerakond oli opositsioonis ja sina juhatasid riigieelarve kontrolli erikomisjoni, siis me seal väga tihti kõnelesime sellest, kuivõrd ebanormaalne on see, et riigieelarve on selline, nagu ta on – läbipaistmatu ja täiesti segamini nagu puder ja kapsad. Praegu on Keskerakond võimul, sina oled rahanduskomisjoni esimees ja eelarve on kordades hullem, kui ta enne oli: ilma erialahariduseta on sellest praktiliselt võimatu aru saada. Kas sa tõesti pead praegust olukorda normaalseks?

17:12 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Henn! Ma olen sinuga täitsa nõus ja me oleme sellel teemal rääkinud. Ja me oleme ka juba täna siin saalis sellel teemal rääkinud – ma ei tea, kas sa kuulsid seda või mitte. Kogu probleem on selles, et tekkepõhine eelarve ongi arusaamatu ja seda teevad mingid profid, kellel on raamatupidamislik haridus. Nagu ma aru saan, tahaksime meie näha kassapõhist riigieelarvet, ja ma olen endiselt samal arvamusel. Ainult et ma tean, et olukorra muutmiseks on vaja midagi suuremat kui ühe komisjoni arvamus, rääkimata selle komisjoni ühe liikme – isegi kui see on komisjoni esimees – arvamusel. Kui mu töö siin Riigikogus jätkub, siis ma tean täpselt, mis on need asjad, mida ma tahaks üles tõsta. Ja riigieelarve teine vorm – see, millest on meile mitu aastat rääkinud ka Riigikontroll – on üks eesmärkidest. Aga praegu ma näiteks ei tea, kas see on praktikas üldse võimalik. Viimase kümne aasta jooksul on ju tehtud kõik selleks, et riigieelarve võimalikult keerukaks muuta. Ma ei tea, kas on võimalik minna tagasi selle vormi juurde, mis kunagi oli. Nii et põhimõtteliselt ma olen sinuga nõus ja ma pole oma vaateid muutnud. Ainult et mul ei ole õigust kamandada, et homsest päevast peab riigieelarve teisiti välja nägema, ega öelda, kuidas siis.

17:14 Aseesimees Kalle Laanet

Toomas Kivimägi, palun!

17:14 Toomas Kivimägi

Aitäh! Väga lugupeetud ettekandja! Valitsuskoalitsiooni juhtiverakond Keskerakond armastab igal sammul rääkida, kuidas asjad on läinud paremaks. Mulle tundub, vaadates katuserahade numbraid, et asjad on läinud hoopis halvemaks. Kui eelmisel aastal piisas Riigikogu katuserahadeks 4 miljonist eurost, siis nüüdseks on probleemid kasvanud ja on vaja tervelt 7,3 miljonit eurot. Ja isegi see ei ole veel

kõik: sellele lisandus 25–30 miljonit eurot Vabariigi Valitsuselt. Kas asjad on tööpoolest Keskerakonna juhtimisel viimasel paaril aastal nii palju halvenenud?

17:15 Mihhail Stalnuhhin

Ei ole ja siin ei ole mingit korrelatsiooni. 2016. aastal – otsus võeti vastu 2015. aastal – olid regionaalinvesteeringud 6,5 miljonit. Kas see räägib sellest, et 2016. aastal läksid lood Reformierakonna juhtimisel täitsa hulluks? Eriti arvestades seda, et 2015. aastal oli see summa 6 170 000 eurot ja 2014. aastal 6 miljonit. Kui teie loogikat järgida, siis oli 2013. aastal olukord veidi parem, sest siis oli regionaalinvesteeringuteks ette nähtud 7,5 miljonit ehk rohkem kui tänavu. Pärast seda regionaalinvesteeringute summa langes, siis jälle jätkas kasvu. Nii et see on teil lihtsalt väär loogika.

17:16 Aseesimees Kalle Laanet

Kristen Michal, palun!

17:16 Kristen Michal

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin väiksema asja kohta. Mulle tundub, et suurtes asjades on pilt üsna selge, nagu siin on ka varem öeldud: pensionäride kõrgem maksustamine ei tühistu, aktsiisiraha läheb Lätti, eestikeelne õpe ei saa raha juurde, hoolimata sellest, et te seda sõnades pooldate. Ma loen siit Õismäel 30 aastat elanud inimesena näiteks rida 190, mis on tähistatud sõnaga "Haabersti". Loen, et hoovidesse paigutatakse virgutuselemendid. Esiteks ma küsin nii: äkki te defineerite, mis teeb Haabersti inimesi virgeks? Ma olen kahtlemata kõigi oma sõprade ja kaaslinlaste üle rõõmus, aga küsin, mis printsiibi järgi valiti just need hoovid ja miks näiteks teised hoovid – mõtlen maju seal 16 kandis – jäid virgutuselementidest ilma. Äkki oskate vastata?

17:17 Mihhail Stalnuhhin

Ei, ei oska. Mina seda muudatusettepanekut ei teinud. Võib-olla oskab teile paremini vastata kolleeg, kes istub teie kõrval, sest tema küsis selle teema kohta komisjonis. Ta tundis suurt huvi virgutuselementide vastu ja mingi vastuse ta ka sai. Ausalt öeldes ma ei oska teile praegu täpselt vastata – seda enam, et kui ma eksin kas või ühe sõnaga, siis pärast te hakkate mulle pretensioone esitama. Ma ütlen veel üks kord, et Riigikogu liikmetel on erinevad prioriteedid inimeste ja organisatsioonidega suhtlemisel. Mina näiteks pöördun otse Narva Linnavalitsuse poole ja küsin, millised on kõige tähtsamad remondid, mida nad järgmisel aastal näevad ja mis jäid linna eelarveprojektist välja. Mulle tehakse see nimekiri ja peale seda ma võtan ette nii palju, kui ma suudan nendest regionaalinvesteeringutest katta: kuus või seitse lasteaeda. Nii see lähebki. See, kuidas teised Riigikogu liikmed teevad, on nende sügavalt isiklik asi. Ma arvan, et see peakski niiviisi jääma.

17:18 Aseesimees Kalle Laanet

Kalle Palling, palun!

17:18 Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja, kuna te kannate seal puldis ette komisjonis toimunud arutelu, siis ma tegelikult oma eelmises küsimuses ei palunud teie isiklikku hinnangut sellele, mida eelmised valitsused tegid eelmistel kordadel ühtemoodi või teistmoodi. Teile appi rutates võin öelda, et need summad, mida teie plaanite erinevaid kavalusi kasutades laiali jagada, erinevad kordades nendest, mida on varem laiali jagatud. Aga see pole isegi praegu tähtis. Mina küsisin teilt Tallinna–Pärnu rongiliini kohta, kas need inimesed on teile prioriteet või ei ole. Ütlen veel kord selle summa: aastas oleks selle investeeringu tegemiseks kulunud 2 miljonit eurot. Teie panite eri kohtadesse hakkama 7,5 miljonit eurot, varem umbes 30 miljonit eurot. Kas teie juhitas komisjonis ei tulnud tõesti mitte kordagi arutelule see, et leiame selle 17 miljonit kaheksa aasta peale ja laseme Eidapere inimestel ka rahulikult rongiga sõita?

17:20 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Teate, kui oleks esitatud selline muudatusettepanek, st 17,5 miljonit kaheksaks aastaks ehk 2 miljonit aastas, siis me oleks seda kindlasti arutanud. Aga miskipärast tulid need Pärnu inimesed teile meelde alles täna, mitte siis, kui muudatusettepanekute tegemise aeg oli.

17:20 Aseesimees Kalle Laanet

Toomas Kivimägi, palun!

17:20 Toomas Kivimägi

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Me siiski eeldasime, et Pärnu inimesed tulevad meelde valdkonnaminister Kadri Simsonile. Kui Pärnust läks viimane rong, siis tema leidis Pärnumaal mõned hoopis pidulikumad kohad, kus olla, selle asemel et selgitada kohapeal inimestele põhjusi, miks selline otsus tehti. Minu teine küsimus on tegelikult sellesama valemi kohta, kuidas te neid katuserahasid jagate. Kas Pärnumaa inimesed peavad ennast kuidagi alaväärsena tundma või on Pärnumaa koalitsioonisaadikud Riigikogus nii viletsa reitinguga või kehva tööd teinud? Kui ma võtan aluseks Postimehe tehtud rehkenduse, siis Pärnumaa saab katuserahadest 279 000 eurot. Võrdlusena nimetan, et sama suured Järva- ja Viljandimaa saavad 695 000 eurot, rääkimata Kagu-Eestist, kes saab lausa 1,3 miljonit. Ma ei räägi kunagi, et keegi saab palju. Mina ei ole seda kunagi rääkinud. Küsimus on selles, miks Pärnumaa nii vähe saab.

17:21 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Toomas! Siin saalis on inimesi, sõltumata sellest, millises fraktsioonis nad istuvad, keda ma siiralt austan lihtsalt sellepärast, et nad on sellised inimesed, nagu nad on. Ma suhtun ka sinusse suure austusega, sa oled *self-made man*. Aga miks sa praegu esitasid sellise küsimuse, mis on selgelt provokatiivse maiguga? Sa ju saad aru, et ma olen Ida-Eestist, ma ei ole Lääne-Eestist. Ma võiksin sulle võib-olla lennujaama meelde tuletada. Kui siin seisaks Kadri Simson, siis ta kindlasti tuletaks meelde veel oma viis, kümme või 15 objekti, millele on sinna raha läinud. Mida sa praegu tahad – et mina räägiks Pärnumaast nagu oma valimisringkonnast, et ma teaks, mis seal toimub? Sa ju saad aru, et see ei ole võimalik. Sa ju saad aru! Sa ei ole ju selline neetud poliitik, kellel on ükstaspuha, kuidas käsi väänata, ja siiski sa esitad sellise küsimuse. Jah, ma muidugi küsin Kadri käest. Jah, ma muidugi teen selle ülevaate. Kuidas me teeme rahvale teatavaks, mis on selle valitsuse tegevuse jooksul Pärnumaa ja Pärnu jaoks tehtud? Ma olen kindel, et need arvud on 7- ja 8-kohalised. Mõtleme nüüd selle üle.

17:22 Aseesimees Kalle Laanet

Anne Sulling, palun!

17:22 Anne Sulling

Hea rahanduskomisjoni esimees! Riigieelarve seaduse eelnõu näeb ette, et teadus- ja arendustegevuse kulutuste proportsioon SKT-st jääb ka tuleval aastal 0,81% tasemele, kuigi riigi eelarvestrateegia järgi tõstetakse need kulutused 1%-ni SKT-st. Minu küsimus on see, kas praeguse koalitsiooni jaoks ei ole teadus- ja arendustegevus prioriteet.

17:23 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Prioriteet ei väljendu ainult rahas. Jah, kui me räägime riigieelarvest, siis tundub see nii. Aga sellest, kui palju on võimalik eraldada, ja sellest, kuidas võetakse vastu need otsused, me oleme täna siin saalis juba rääkinud. Jah, ma saan suurepäraselt aru, et ei saa korraga kõigi vastu hea olla. Selle eelarvega täidetakse mõned eesmärgid mittetäielikult, mitte nii, nagu peaks. Nii on ka teadustegevuse finantseerimisega. Aga sellised on meie objektiivsed võimalused.

17:24 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Andres Herkel, palun, Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

17:24 Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt, enne seda, kui ma põhjendan, miks Vabaerakonna fraktsioon ei toeta tuleva aasta riigieelarve eelnõu, on mul paar protseduurilist märkust, mis on seotud nende reeglitega, mille alusel me töötame, või nende tavade, mis ei ole kõige paremad. Kõigepealt on üsna imelik näha riigieelarve kolmandal lugemisel mõne muudatusettepaneku taga märkust, et kodu- ja töökorra seaduse mingi paragrahvi – see oli vist § 125 – lõike 5 alusel ei kuulu

ettepanek hääletamisele. Me ei saa hääletada ettepanekuid, mida ei ole toetanud Vabariigi Valitsus ja komisjon. Me kõik saame aru – või vähemalt need, kes kauem Riigikogus olnud on, saavad aru –, et omal ajal viidi selline piirang sisse sellepärast, et mõnel aastal kestis riigieelarve teine lugemine öid ja päevi, kuna enne hääletamist võeti 10-minutilisi vaheaegu. Minu arvates selline keeld meie protseduuri sugugi ei kaunista. Oleks igati hea, kui me saaksime kõiki muudatusettepanekuid saalis hääletada ja meil kehtiks vastastikuse mõistmise või austuse kokkulepe, et lõputuid ööistungeid ei korraldata. Teine märkus puudutab nn katuserahade ehk regionaalsete investeeringute koondamist rahanduskomisjonis üheks muudatusettepanekuks. Vabaerakonna fraktsioon on selles osas käitunud mõnevõrra teisiti. Me esitasime neid ettepanekuid juba enne teist lugemist. Koondettepanekuna esitasime oma taotlused kolmandale lugemisele. See on vist üksainus kord, kui opositsiooni ettepanekud riigieelarve muutmiseks on märgitud osaliselt arvestatuks. Aitäh selle eest! Aga kindlasti oleks kõigi nende investeeringute puhul märksa ausam, kui neil oleks erakonna ja võib-olla isegi konkreetse rahvasaadiku märk küljes. Ma näen, et komisjoni esimees ei ole suvatsenud fraktsioonide kõnede ajaks saali jääda, aga enne ta osutas sellele, et neil ridadel ei ole nimesid kirjas. Kõik on üldine, anonüümne. Ma arvan, et anonüümsus on nende investeeringute puhul iseenesest paha. Samuti on paha see, et Riigikogu liikmed ei ole nende puhul võrdsed. Nüüd nendest põhjustest, miks Vabaerakonna fraktsioon on otsustanud seda riigieelarvet mitte toetada. Üks põhjus – ma lihtsalt markeerin seda korra veel – on see, et riigieelarve ei ole adekvaatselt loetav. Ja sellele saab Riigikogu tervikuna vastu hakata, lihtsalt nõudes eelarve esitamist teistsugusel, selgemal kujul. Aga veel tõsisemad põhjused on muidugi seotud eelarve sisuga. See on selgelt valimiseelne eelarve. Jah, selles tehakse väikesi kingitusi oma valijatele. Seda on ajaloos enne olnud ja seda on ilmselt ka tulevikus. Aga suurem pahe on see, et eelarvel puudub selge fookus ja selge eesmärk, püütakse kõiki vajadusi rahuldada. Tegelikult me elame ju päris häid aegu: riigieelarve tulud on kenad, sellel valitsusel on vedanud. Aga kehtib üks üldine reegel: sellistel puhkudel nähakse vaeva sellega, et proovitakse investeerida tulevikku, olgu teadus-arendustegevusse, olgu haridusse, olgu leidmaks meetmeid, et majanduskasv jätkuaks ka tulevikus. Seda kõike me sellest eelarvest ei leia. Ja see on peamine põhjus, miks me oleme otsustanud seda riigieelarvet mitte toetada. On kindlasti ka väiksemaid põhjusi, kas või see segaselt põhjendatud raha broneerimine Eesti Energiale või see, mida ma oma küsimuses markeerisin, et tahetakse luua riigiõiguse instituuti, mille otstarbest me aru ei saa. Noh, neid väiksemaid põhjusi on kindlasti veel ja veel. Aitäh!

17:29 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Jürgen Ligi, palun, Reformierakonna nimel!

17:29 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Palju õnne, Riigikogu enamus! Teid nimetatakse nüüd juba juhtkirjade tasemel varasteks – seaduslikeks varasteks, võiks öelda, et ka seadusandlikeks, aga varasteks. Mina vaataks seda asja laiemalt. Ma pakun selle eelarve märksõnadeks "omakasu" ja "reeglite rikkumine". Ma vist esmaspäeval kuulsin kõigilt kolmelt koalitsioonierakonnalt repliiki teemal, et "17 aastat võimul ja vaata, teie valitsus ja teie minister". Kui see on justkui nii, et ükski teist ei ole meiega koalitsioonis olnud ja vastutust jaganud ja seda riiki ehitanud, nagu need repliid viitasid, siis heakene küll. Ma räägin, mis reegleid Eesti on kehtestanud ja mille poolest too riik on olnud ausam kui viimase kahe aasta oma. Kõigepealt me kehtestasime endale eelarvereeolid, mis sundisid valitsejaid jätma endast maha korras riigi. Üle jõu elamine oli keelatud ja kui halbadel aegadel oli vaja reservist võtta, siis headel aegadel tuli kõrvale panna. Praegu on vastupidi. Te esimese asjana tegite omakasupüüdlikud eelarvereeolid, võtsite reservidest ja oma jutu järgi kuumutasite majandust just nimelt kõige parematel aegadel, mida nüüd on horisondil näha olnud. Teiseks muidugi majandusseadused. Jutt sellest, kuidas teie majandust sel moel käima tõmbasite – no see on ka majandusseaduste rikkumine. Üüratult rumal, eriti kui seda räägiti ajal, kui kõikjal olid ülekuumenemise märgid ja riigi ülekulutamist ei olnud kuidagi võimalik põhjendada. Kõige populaarsem reeglistik puudutab poliitilisi katuseraha pakkumisi, millest ka kõige rohkem räägitakse. Ikka vist pole aru saadud, vähemalt Mihhail Stalnuhhin küll ei ole aru saanud, et siin jagatakse üle 30 miljoni euro väljaspool igasuguseid konkursse, igasuguseid riigihankeid, pingeridu, arengukavasid, järjekordi, tasuvusanalüüse. Tihti on need eraldused vastuolus arengukavadega: ühe käega tehakse üht, teise käega teist. Seejuures aetakse massiivselt muidugi isiklikku ja partei asja,

aetakse segi isiklikud, partei, omavalitsuste ja riigi rahakotid. Meie oleme võimul, meie võime raha anda milleks iganes ja loomulikult seda ka võtta.

See on väga erinev sellest, mida meie suutsime kehtestada kümmekonna aasta jooksul. Poliitiline katuseraha pakkumine oli ka siis mingites piirides, aga me tegelikult seisime selle eest, et omadele raha eraldamine lükati tagasi, tegevuskulude katmiseks kellelegi midagi ei jagatud, konsulteeriti valdkonnaministeeriumiga, et ei ehitataks midagi surnult. Ja ka summad hoiti viisakuse piires, raha ei visatud tuhande euro kaupa justkui hääle eest makstes iga ukse juures maha. Näited olid küll väga ropud, mõni jäi lõpuks ka välja, me töötasime nendega. See, mida praegu tehakse rohkem kui 30 miljoni ulatuses – ma toon näite. Meil on üle 200 miljoni koolivõrgu ümbertegemise investeeringuid, aga ootamatult saab üks suvaline kool miljoni. Laste arv seal kahaneb, kool on ilmselt sulgemisele määratud, aga ta upitatakse justkui üles, jättes ilma need koolid, kuhu riik ise teise käega investeerib ja kuhu oleks lapsed juurde vaja, et neid koole edasi pidada. Või siis suvaline omavalitsus saab lasteaia. Ei ole mitte mingit programmi lasteaedade arendamiseks, lihtsalt otsustatakse, et me ehitame teile lasteaia, sest vallavanem ütles, et vana oli kehva koha peal, tülikas oli seal käia. Kuidagi ei ole analüüsitud, miks just see vald või mis on probleemid.

Palun lisaaega!

17:34 Aseesimees Kalle Laanet

Palun, kolm minutit lisaaega!

17:34 Jürgen Ligi

Suvalisele omavalitsusele visatakse 100 000 eurot või oli see ehk suuremgi summa, et hakataks ehitama ujulat. Ta saab sellest teada Riigikogult. Või linn saab teada, et talle ehitatakse järsku mänguväljakuid. Isamaa kingib uutele sisuliselt riiklikele sihtasutustele 1 300 000 eurot. Me ei ole aastaid asutanud uusi riiklikke sihtasutusi. Mingit põhjendust sellele plaanile ei ole esitatud. Tema Saaremaa piirkonna juht saab 5000, tema Jõgeva piirkonna juhatuse liige 7000, endine Jõgeva linnapea saab nagu muuseas 5000. Sotside liige, üks Harjumaa kandidaat, saab 5000 – üks liige saab 5000, teine saab 10 000, üks liige saab 7000. See on nüüd riigirahandus! Partei tuli, maffia jagab mingit rahahunnikut! Mingit seletust ei ole ja Rahandusministeerium ei oska seda kuidagi põhjendada, mis asjad need on.

Keskerakond rahastab Tallinna – muidugi, abi vajav piirkond, kõige vaesem, kahtlemata! – 100 000 euroga. Loksa saab 70 000, raha saavad loomulikult Narva ja Haapsalu. Milleks? Munitsipaalhoonete remondiks! Kus on riiklik programm, mis ütleb, et munitsipaalhooneid tuleb hakata remontima Tallinnast? Miks on nemad just need kõige hädalisemad? Loomulikult saab raha Märtsi klubi. Savisaare Jõgeva haigla saab mingisuguse nutsu, kuigi mingit põhjendust ei ole. Heimar Lengi ühing saab 50 000 eurot, Keskerakonna ajaloo konverentsi tuhandeid eurosid – väljaspool igasugu konkursse ja igasugu taotlusi ja väljaspool igasugu järjekorda ja loogikat.

Mitte ühtki sõnumit ei ole eelarves struktuursetest reformidest. Ei ole midagi rõõmustavat täpsemast kulutamisest, ei ole midagi sellest, et varsti saab euroraha otsa või õigemini jääb vähemaks ja tuleks mingisugune *exit*- ehk väljumisstrateegia esitada.

Reformierakond hääletab selle eelnõu vastu, kaasa arvatud selle kobarmuudatuse vastu. Me tahaks toetada, aga tehniliselt ei saa, teadus-arendustegevuse finantseerimise suurendamist, üleminekut eestikeelsele haridusele – need ettepanekud on tehtud –, samuti piirikaubanduse peatamist, kohalike teede lisarahastamist, pensionide lisamaksustamise kaotamist, üksikpensionäride toetuse suurendamist ja piiriehituse kiirendamist. Need on arusaadavad üleriigilise tähtsusega asjad, need summad ei läheks meist kellegi taskusse, need oleks tehtud ühiskonna kasu nimel, mitte omakasu nimel.

Võib-olla te olete uhked selliste juhtkirjade üle, siis pange edasi! Ma loodan, et järgmine Riigikogu suudab taastada mingidki head tavad ja kehtestada uued ja et te kõik õpite – ma räägin Riigikogu enamusest – häbenema. Aitäh!

17:37 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Priit Sibul Isamaa fraktsiooni nimel, palun!

17:37 Priit Sibul

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kiita või kiruda – selles on küsimus. Ja ma arvan, et põhjust leiab tänase eelarve puhul mõlemaks, olenevalt kontekstist, kumma mätta otsast vaadata. Ma vaataks eelarvet veidi laiemalt, ei piirduks mõne nüansiga. Kui ma küsin, kelle nägu see eelarve on, siis ma arvan nagu eelmisel aastalgi, et see on Eesti ühiskonna hetkeseisu, meie ettevõtjate, maailmamajanduse, poliitikate, aga ka poliitikute otsuste ja koalitsiooni eesmärkide ning tahte nägu. See on koostatud eesmärgiga Eestimaa inimeste elujärje parandamisele parimal viisil kaasa aidata. Kõigest loomulikult kõnelda ei jõua, aga mõned meie jaoks olulisemad teemad markeerin ära. Riigi rahandus on heas seisus: 2019. aasta eelarve on struktuurses tasakaalus ja nominaalselt 0,5%-ga ülejäägis. See 0,5% on 133 miljonit eurot. Nii komisjonis kui siin saalis oli tõsine ja kirglik vaidlus, kas me praegu, kui intressid on madalad, peaksime võtma laenu ja investeerima, sest inflatsioon sööb reserve, või peaksime, vastupidi, headel aegadel reserve koguma. Eelarvenõukogu esimehe hinnangul on mõlemad seisukohad õiged ja vaidlus mõttetu. Küsimus on poliitilistes valikutes ja eesmärkides. Aga järgmise aasta eelarvega seoses on hea sõnum nii ettevõtjatele kui Eesti inimestele. See sõnum on, et uusi makse ei kehtestata, maksumäärasid ei tõsteta. Meenutan, et 2019. ja 2020. aastaks seadustatud alkoholiaktsiisi tõusud jäävad ära. Isamaa soovinuks küll alkoholiaktsiisides suuremaid muudatusi. Me oleks läinud aktsiiside vähendamise teed, aga selline on kahjuks praegu koalitsiooni kokkulepe, mis muidugi ei tähenda, et tulevikus neid muudatusi teha ei ole võimalik. Tõsi on ka see, et erinevalt Reformierakonnast me ei näinud, et alkoholiaktsiiside määrade vähendamine võiks laekumisi kasvatada. Samuti pole seda näinud mitmed analüütikud. Üldine maksukoormus jääb järgmisel aastal samaks – see on tunduvalt allpool Euroopa Liidu keskmist –, järgmiseks aastaks on ette nähtud 3,6%. Valitsussektori võlakoormus väheneb nii tänu majanduskasvule kui ka varem võetud laenude tagasimaksmisele. 2019. aastal väheneb võlakoormus 8,2%-lt 7,4%-le SKP-st ning 2022. aastaks jõuab see tasemele 5,4%. Just väike laenukoormus võimaldab meil tulevikus keerulisemad ajad lihtsamini üle elada kui eelmist kriisi – me ju mäletame hästi, mis seisus me olime eelmise kriisi ajal. Mõnes valdkonnas on keerulised ajad ees, mõnes valdkonnas aga juba käes. Õpetajate puudus, vanuseline struktuur, õpetajate elukutse väike populaarsus – need on probleemid, mille leevendamise nimel tuleb pingutada. Üks meede on õpetajate palga tõstmine. Üldhariduskoolides kasvab see tuleval aastal nõnda, et miinimumiks saab 1250 eurot ja keskmine prognoositav palk on arvestuslikult 1500 eurot. Selleks on eelarves 10 miljonit eurot lisa. Väheoluline pole ka see, et kohalikud omavalitsused saavad 15 miljoni euro ulatuses lisaraha, et püüda lasteaiaõpetajatele palka maksta enam-vähem sama palju kui õpetajatele. Kohalikke omavalitsusi püütakse motiveerida neid palku tõstma. Ka kultuuritöötajate miinimumtasu on järgmisest aastast 1250 eurot praeguse 1150 euro asemel. 2015. aastal oli miinimumtasu 731 eurot, mis tähendab, et nelja aasta jooksul oleks tõus üle 70%. Palgatõus puudutab Kultuuriministeeriumi eelarvest palka saavaid kõrgharidusega kultuuritöötajaid. Laulutaat Gustav Ernesaksa 110. sünniaastapäeval ehk täna on paslik meenutada, et meie kultuur püsib pere-, haridus- ja kultuuripoliitikate koostoimes. Kui elab eesti kool, siis elab ka eesti koorimuusika ja kultuur laiemalt. Nendes poliitikates on peale tõmbluste siiski ka stabiilsust. Kui haridusvaldkonnas tuleb rahu ja tulevikuprioriteetide osas laiapõhjalist kokkulepet alles otsida, siis kaitsevaldkonnas on see juba aastaid toiminud. Palun lisaaega!

17:42 Aseesimees Kalle Laanet

Palun, kolm minutit lisaaega!

17:42 Priit Sibul

Kaitsekulud on tuleval aastal absoluutnäitajatelt taasiseseisvusaastate suurimad: 585 miljonit, mis on prognoositud SKP-st 2,16%. 2019. aastal viib riik tegevväelaste keskmise palga 30% võrra üle Eesti keskmise palga ning hoiab seda taset ka edaspidi. Kaitseväge ja Kaitseliidu varustus ja relvastus täieneb. Sisejulgeoleku valdkonnas tõusevad nii päästjate kui politseinike palgad. Viimaste aastate eelarvete kõnelustel olen ma järjepidevalt jaganud muret sotsiaal- ja tervishoiukulude kasvu pärast ja seda sõltumata sellest, kas valitsusjuht on olnud parempoolne või vasakpoolne. Trend on meil ühesuunaline ja selgelt muret tekitav. Eraldi teema on peretoetused ja lastetoetused, mis on Isamaale alati olnud ülimalt oluline teema. Järgmisel aastal suureneb lastetoetuste summa 15 miljoni

euro võrra. Isamaa ettepanek oli, et alates pere kolmandast lapsest suureneksid peretoetused märgatavalt, ja see on tänavu juba seadustatud. Aga ainult sellega ei tohi piirduda. Uue algatusena on Isamaa ettepanekul 2019. aasta eelarve toel kavandatud asutada Eesti pere sihtkapital, mille eesmärk on tagada meie rahva kestmine ja areng, kaitsta pereväärtusi, tegeleda demograafiliste probleemidega ja rahastada sellesisulisi uuringuid, sh rahvusvahelisi, samuti on eesmärk rändepoliitikaga seonduvate arengute seire ja toetamine. See on oluline valdkond, vaata et üks kõige olulisemaid valdkondi meie riigi ja rahva arengu seisukohalt. Kuigi kõik pole kaugeltki ideaalne, toetab see eelarve meie inimeste võimet ja võimalusi oma elu paremini korraldada ning Isamaa fraktsioon toetab eelarvet. Tänan tähelepanu eest!

17:43 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Priit Sibul! Martin Helme Konservatiivse Rahvaerakonna nimel. Kolm minutit lisaaega.

17:44 Martin Helme

Lugupeetud asespiiker! Head kolleegid! Eelarvest arusaamine on nende aastate jooksul, selle koosseisu ametiajal, mil mina siin olen olnud, läinud igal aastal keerulisemaks. Ja see ei ole loomulikult kogemata nii. Eelarve lahtikirjutatus, see, mille peale kui palju ja kuidas kulutatakse, läheb aina rohkem valitsuse suure saladuskatte alla. Riigikogu liikmed peavad lihtsalt vaatama mingisuguseid arvuridasid, mida meile soovitakse näidata propaganda huvides. Selles eelarves on täpselt samamoodi.

Selle eelarve enneolematu saavutus võrreldes varasemate aastatega on loomulikult see, millise nahaalsuse, jultumuse ja summadega turgutatakse poliitilisi huvigruppe, kelle esirinnas on muidugi parlamendiparteid ja nende seas omakorda esirinnas valitsusparteid. Kui rahanduskomisjoni istungil rahanduskomisjoni esimees ütleb, et meile on laekunud, ma ei tea, parteist huvitavat meili, kus küsitakse raha, ja me paneme need kõik eelarvesse sisse. Säärane eelarve tegemine minu arvates ei saa olla jätkusuutlik – ütlen niimoodi hästi viisakalt.

Mis on selle eelarve põhiline sõnum? Põhiline sõnum on see, et kõigepealt osteti selle eelarvega ära üks koalitsioonierakond ehk Isamaa, kes vaidles rändelepingu vastu. Jah, Isamaale anti võimalus hääletada siin saalis Marrakechi lepingu vastu, sellega on teema ammendatud. Isamaa või Isamaaga seotud MTÜ-d ja erinevad algatused on üks enim raha saavaid seltskondi sellest eelarvest ja on täiesti mõistetav, et nemad selle eelarve vastu ei hääleta või kuidagi ei ohusta selle vastuvõtmist. On muidugi masendav, et see on seotud ka sellega, et rahandusministri portfelli on nende käes ehk siis nendel on võimalus sokutada iga ministeeriumi haldusalasse kümnete kaupa väikeseid projektikesi, mis selles eelarves, mis meile laekub, isegi ei ole välja kirjutatud. On vaja teha tõelist detektiivitööd, et neid asju üles leida. Nii et selle eelarvega, meie kõigi rahaga, maksumaksjate rahaga ostetakse lihtsalt ära ühte koalitsioonierakonda.

Samal ajal loomulikult ei ole ka teised koalitsioonierakonnad häbelikud. Nemad tegelevad lisaks ka teistsuguse ostmisega, see on valijate hääle ostmisega. Valijate enda rahaga ostetakse neilt hääli eelolevatel Riigikogu valimistel. See ei pruugi olla korruptsioon selle sõna kriminaalses tähenduses, aga see on kõige ehedam poliitiline korruptsioon. Meie praegune valitsus juurutab korruptiivset käitumist nii valitsuse sees kui valijatega suhtlemisel tasemel, mis on minu meelest Eestis enneolematu. Ja see on lihtsalt tülgastav ja õõvastav.

Tõsi on ka see, et tänavu on ilmselt valitsuses istuda ja eelarvet teha äärmiselt mõnus. Nii head eelarvesummade laekumist, nagu meil on praegu ja nagu ennustatakse ka järgmiseks aastaks, ei ole olnud vähemalt kümme või paarteist aastat ja ei tule niipea jälle. Sellist eelarve kasvu järgmistel valitsustel kindlasti oodata ei maksa. Aga selle asemel, et kas alandada makse, mis võiks olla peamine eesmärk, et Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime oleks parem, või suurendada Eesti inimeste ostujõudu sel moel, et jäetakse neile rohkem raha kätte, lihtsalt võetakse kokku kogu raha, mida vähegi annab võtta, ja puistatakse seda erinevatele huvigruppidele, et osta nende toetust valimiste eel. Ka see on väga halb poliitiline praktika ja see ka loomulikult ei ole jätkusuutlik.

Eks me nüüd näe valijate küpsust – kas nad lähevad selle õnge või nad siiski ei kiida seda heaks. Igatahes meie ei kiida seda heaks ja hääletame selle eelarve vastu. Aitäh!

17:48 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Martin Helme! Kalvi Kõva, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimel!

17:48 Kalvi Kõva

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Riigieelarve seaduse kolmanda lugemise eel räägitakse kõige rohkem ikka nendest teemadest, mis on Riigikogu rahanduskomisjonis olnud viimaste hetkede otsused. Midagi ei ole teha, poleemika puudutab kõige rohkem muudatusettepanekut nr 23, katuserahade ehk siis regionaalsete investeeringute tabelit. Huvitav oli Martini juttu kuulata. Nii palju kui mina tean, on EKRE fraktsioon selles alati ühte- või teistpidi osaline olnud. Ma tean ka isiklikult seda, kuidas minu väikses kodukohas Rõuges tublid EKRE inimesed ühte või teist asja aitasid teostada. Ma ei usu küll, et nad selle pärast rohkem hääli saavad. Nii ei looda ehk ka ükski teine inimene ühte või teist objekti eelarvesse pannes kohe hääli juurde saada. Aga me teeme ikkagi järgmise aasta eelarvet ja pole õige keskenduda ainult muudatusettepanekule nr 23.

Sotsiaaldemokraatide jaoks on see eelarve ülimalt tähtis. 2019. aasta eelarves kajastub omamoodi peretoetuste reformi vahefiniš. Selle reformi käivitasime meie, sotsiaaldemokraadid, 2014. aastal. Head sõbrad, neli aastat tagasi oli esimese ja teise lapse toetus 19 eurot kuus, juba alates tuleva aasta jaanuarist on see summa 60 eurot. Lisaks kerkis läinud suvel kolme- ja enamalapselise pere toetus 200 euro võrra. Riigi toel on rohkem lapsi leidnud tee huvihariduse juurde. Eestist on saanud riik, kus palju lapsi ei tähenda vaesusesse langemist. Me oleme lähedal väga suurele eesmärgile, milleks on, et ükski laps ei tohi kasvada üles puuduses või mis veelgi hullem, vaesuses.

Meie teine suur eesmärk on, et Eesti peredesse sünniks rohkem lapsi. Kolme lapse isana tean, kui raske on lastele pakkuda head haridust ja haritust. Veel on vara hõisata, aga esimesi positiivseid tendentse on juba näha. On alust väita, et tuleva aasta eelarve, nagu ka viimased neli riigieelarvet, on selgelt laste ja lastega perede teenistuses. Eesti on laste kasvatamiseks suurepärase maa, aga olen kindel, et alati saab veel paremini. Tulevased valitsused ja valitsuskoalitsioonid kahtlemata peavad pingutama ja pingutavadki kindlasti edasi selle nimel, et Eestist saaks veelgi lapsesõbralikum riik.

Kui meenutada eelmiste aastate eelarvete koostamist, siis siin maja ees on ka meelevaldusi peetud. Hulk Eestimaa inimesi on tulnud siia, et juhtida tähelepanu ühele või teisele eelarveteemale, mille pärast süda valutab. Näiteks on seda teinud põllumehed. Olgu teada, et tuleva aasta eelarves on eraldatud raha maksimaalses mahus toetusteks, mida meie riik tulenevalt Euroopa ühisest põllumajanduspoliitikast tohib maksta. EKRE fraktsiooni poole vaadates märgin, et ühise põllumajanduspoliitika tulemusena laekub meie maainimeste toetuseks üle 2 miljardi euro.

Teine suurem teema on olnud õpetajate palk. Ikka on ühel või teisel moel kurdetud, et õpetajate palk on liiga väike. Head sõbrad, järgmine aasta tõuseb õpetaja keskmine palk 1500 euron. Palkade tõus ongi meie, sotsiaaldemokraatide arvates teine suur eelarve nurgakivi.

Palun tsipake lisaaega!

17:53 Aseesimees Kalle Laanet

Palun, kolm minutit lisaaega!

17:53 Kalvi Kõva

Seni on päästjate palga tõus olnud tagaplaanil, nüüd ootab neidki korralik palgatõus.

Eelarvel on ka selge regionaalpoliitiline mõõde. See aitab edendada elu väiksemates linnades ja maapiirkondades. Kohalike omavalitsuste tulubaas suureneb umbes 5%, ulatudes pea 2,2 miljardi euron. Loomulikult on mul isiklikult hea meel, et tuleval aastal käivitub Kagu-Eesti programm, mille maht on 800 000 eurot.

Head sõbrad, sotsiaaldemokraadid toetavad 2019. aasta riigieelarvet. Tegu ei ole veel heaoluriigi eelarvega, kuid me läheneme jõudsate sammudega põhjamaise heaoluriigi eelarvele, tuues ühiskonda juurde hoolivust ja jõukust. Eelarve läbiv joon on inimene ja inimese heaolu kasv. Aitäh!

17:54 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Kalvi Kõva! Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

17:54 Mihhail Stalnuhhin

Härja juhataja! Lugupeetud kolleegid! See on 14. riigieelarve, mille vastuvõtmise juures ma siin saalis olen. Ja alati on kolmandal lugemisel läbirääkimiste ajal kõlanud kõned, mis jaotuvad selgelt *pro* ja *contra* kõnedeks. Kusjuures *pro*-kõned on alati olnud erinevad. Täna Priit ja Kalvi esinesid väga

põhjaliku ülevaatega, mille kohaselt võib seda eelarvet pidada heaks dokumendiks. *Contra*-kõned on alati olnud ühetaolised. Ja kui võtaks välja mõne sellise kõne, mis kõlas 15 aastat tagasi, siis ma arvan, et kui mõned nimetused ära muuta, siis te ei eristaks neid üldse tänastest sõnavõttudest. Aga need on juba kõlanud, nii *pro*- kui *contra*-kõned, ja mis muud mul üle jääb kui tänada.

Esiteks tahan ma tänada kõiki inimesi, kes tegelevad selle suure tööga. Kui oled kaks aastat veetnud rahanduskomisjonis, siis hakkad lõpuks aru saama, kui palju sõltub inimefaktorist, kui tähtsad on Rahandusministeeriumi nõunikud, kes asjaga tegelevad, kui tähtis on, et nendel kohtadel oleksid profid. Täpselt sama võin öelda rahanduskomisjoni *staffi* kohta ja tahan siinkohal tänada kõiki selle liikmeid. Ma olen neid siin majas näinud kell üheksa ja kell kümme õhtul argipäevadel, kui siit kell viis juba enamik rahvast lahkub, ja olen seda näinud ka puhkepäevadel. Tänu sellistele inimestele me saame korras dokumendi.

Ma tahan tänada ka kõiki neid, kes aruteludest osa võtsid, kusjuures mitte ainult koalitsioonierakondade saadikuid, vaid ka opositsiooni omi. Kui esimesi on vaja tänada toetuse ja ühtsustunde eest, siis teisi selle eest, et nad esitavad mõnikord väga huvitavaid küsimusi, tänu millele saavad targemaks kõik. Ja muidugi aitäh neile, kes siin saalis esitavad küsimusi, tänu millele saan targemaks konkreetselt mina. Töötanud oma kümme aastat kutsekoolis, näen ma ikka veel, et suuremas kollektiivis suheldes juhtub mõnikord selliseid asju, mis pakuvad uudset elamust. See eelarve on väga rahulik – see on vist põhiline sõna selle märgistamisel. Sellega ei kaasne mingid reformid ning kõige parem ongi, kui suuri reforme ei ole ja me saame rahulikult areneda. See riigieelarve on tõesti kvaliteetne produkt ja Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab seda. Kutsun teidki üles seda tegema. Aitäh!

17:58 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoovijaid ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on ka 23 muudatusettepanekut, alustame nende läbivaatamist. Esimene muudatusettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõikele 5 hääletamisele. Muudatusettepanek nr 2 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõikele 5 hääletamisele. Muudatusettepanek nr 3 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõikele 5 hääletamisele. Muudatusettepanek nr 4 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. See ei kuulu samuti hääletamisele. Muudatusettepanek nr 5 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. See muudatusettepanek ei kuulu samuti hääletamisele. Muudatusettepanek nr 6 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 7 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek samuti ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 8 on rahanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 9 on rahanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Andres Herkel, palun!

18:01 Andres Herkel

Aitäh! Ma saan aru, et siin on tegemist ühe hästi kalli konverentsiga. Meie ettepanek on panna see ettepanek hääletusele ja hääletada selle vastu.

18:01 Aseesimees Kalle Laanet

Selge, alustame hääletuse ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 9, mille on esitanud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 51 Riigikogu liiget, vastu 40. Muudatusettepanek on vastu võetud.

Muudatusettepanek nr 10, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 11, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 12, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon,

juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 13 Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 14 Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 15 Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 16, Eesti Vabaerakonna fraktsioon on selle esitanud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 17 on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõikele 5 hääletamisele. Muudatusettepanek nr 18 on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 19 on Eesti Reformierakonna esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 20, Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 21 on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 22 Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada osaliselt. Muudatusettepanek nr 23 ... Kas teie küsimus on eelmise ettepaneku kohta, härra Ligi? Muudatusettepanek nr 23 on rahanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Jürgen Ligi!

18:07 Jürgen Ligi

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada ja selle vastu olla!

18:07 Aseesimees Kalle Laanet

Alustame muudatusettepaneku hääletuse ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 23, mille on esitanud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Head kolleegid! Muudatusettepaneku poolt oli 51 Riigikogu liiget, vastu 47. Muudatusettepanekut on arvestatud.

Oleme läbi vaadanud 23 muudatusettepanekut. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 700 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

(Aplaus.) Head kolleegid! Riigieelarve poolt oli 52, vastu 46 Riigikogu liiget. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

15. 18:11 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhitalval muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel" eelnõu (744 OE) teine lugemine

18:11 Aseesimees Kalle Laanet

Head kolleegid, läheme tänase 15. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhitalval muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel" eelnõu 744 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Hannes Hanso!

18:12 Hannes Hanso

Hea juhataja! Head kolleegid! Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus k.a 5. novembril ja esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele

esitamist ka oma 4. detsembri ja 10. detsembri istungil. 4. detsembri istungil kiitis komisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti ning 10. detsembri istungil seletuskirja. Nagu kahel viimasel aastal, võimaldab see eelnõu seaduseks saamise korral Eesti Kaitseväel panustada oma üksusega rahvusvahelisse sõjalisel operatsiooni, mis on seotud kas NATO, selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või ÜRO juhitava operatsiooniga esmakordselt. Eeltoodut võib kokkuvõtlikult nimetada valmisoleku mandaadiks ja selle kasutamiseks, kui tegu on eelkõige kriitilise vajadusega, näiteks ajakriitilise olukorraga, kus on vajalik Kaitseväe üksuse kiire väljasaatmine. Nüüd menetluslike otsuste juurde. Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu 12. detsembri istungi päevakorda. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 panna eelnõu lõpphääletusele ja otsusena vastu võtta. Aitäh!

18:14 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, austatud komisjoni esimees! Paistab, et teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Muudatusettepanekuid ei esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 744 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhital muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel" eelnõu 744. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastu 3. Otsus on vastu võetud.

16. 18:17 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni missioonil Iraagis" eelnõu (748 OE) teine lugemine

18:17 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 16 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni missioonil Iraagis" eelnõu 748 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli tulla riigikaitsekomisjoni liikmel Anneli Otil!

18:18 Anneli Ott

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus k.a 5. novembril. Esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud väljastpoolt juhtivkomisjoni ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon esitas muudatusettepaneku, mis ühtlustab eelnõu sõnastust teiste analoogilise sisuga eelnõude omaga. Muudatusettepanekuga asendati eelnõu punktis 2 tekstiosa "30 päeva" sõnadega "ühe kuu". NATO missioon Iraagis on laiemalt suunatud ohu vastu, mis ähvardab allianssi lõunasuunal. Eesti osalemine on kooskõlas meie julgeoleku ja välispoliitiliste huvidega. Osalemine missioonil Iraagis annab Eestile võimaluse panustada NATO kollektiivsesse julgeolekusse ning toetada partnerriike terrorismivastases võitluses. Lisaks tagab koostöö erinevate partnerriikidega tihedamad strateegilised sidemed Eestile oluliste riikidega.

Nüüd menetluslikud otsused. Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 12. detsembriks. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

18:19 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, hea ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Otsuse eelnõu kohta on ka muudatusettepanek, mille on esitanud riigikaitsekomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Juhtivkomisjoni ettepanek on teha eelnõu 748 lõpphääletus. Alustame

lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni missioonil Iraagis" eelnõu 748. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt on 66 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Otsus on vastu võetud.

17. 18:22 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (739 OE) teine lugemine

18:22 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 17 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (739 OE) teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Johannes Kerdi!

18:22 Johannes Kert

Lugupeetud koosoleku juhataja! Head kolleegid, daamid ja härrad! Käesoleva eelnõu esitas Vabariigi Valitsus k.a 5. novembril. Esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon ei teinud eelnõus mitte ühtegi keelelist täpsustust, seega on eelnõu teise lugemise tekst identne esimese lugemise tekstiga. Teise lugemise teksti kiitis riigikaitsekomisjon konsensusega heaks 4. detsembri istungil. 10. detsembril peetud istungil kiitis komisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise seletuskirja. UNTSO missiooni näol on tegemist puhtakujulise ÜRO nn sinikiivrite vaatlusmissiooniga. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades. Eesti osaleb aktiivselt ÜRO missioonidel, mis on kooskõlas meie välis- ja julgeolekupoliitilise otsusega suurendada nähtavust ÜRO-s, et saavutada ÜRO Julgeolekunõukogu mittealalise liikme koht aastateks 2020 ja 2021. Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 12. detsembriks. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

18:24 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud ettekandja Johannes Kert! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu 739. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 62 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

18. 18:26 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (738 OE) teine lugemine

18:27 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 18 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu

Organisatsiooni reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (738 OE) teine lugemine. Palun kõnelema riigikaitsekomisjoni liikme Ants Laaneotsa!

18:27 Ants Laaneots

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus esitas eelnõu riigikaitsekomisjonile k.a 5. novembril. Esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, mis oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. detsembri ja 10. detsembri istungil. Oma 4. detsembri istungil kiitis komisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti ning 10. detsembri istungil teise lugemise teksti seletuskirja. Keeletoimetaja soovitusel tegi komisjon eelnõus mõned parandused, mis puudutavad sõnade käändelõppe. Lisaks jättis komisjon eelnõust keeleparandusena välja pärast nimetust Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni lühendi NATO, sest viimane on edaspidi samas lauses reageerimisjõudude nimetuses *NATO Response Force*. Samuti tegi komisjon keeletoimetaja soovitusel normitehnilise täpsustuse, viies eelnõu teksti kooskõlla riigikaitseseaduse §-ga 34. Need muudatused on eelnõu teise lugemise tekstis alla joonitud. Eelnõu esitajat esindavad Kaitseministeeriumi ametnikud toetasid neid komisjoni täpsustusi.

Meeldetuletuseks, *NATO Response Force* reageerimisjõud on oluline tugi NATO kollektiivsete enesekaitseoperatsioonide kiirel käivitamisel, kui seda peaks vaja olema. Seega on NRF-i osalemine otseselt seotud ka Eesti julgeolekuga. NATO reageerimisüksusi võidakse kasutada NATO lepingu alusel läbiviidavas kollektiivse enesekaitse operatsioonis vastavalt ÜRO põhikirja VI ja VII peatükis sätestatule. *NATO Response Force*’i isikkoosseisus on 40 000 kaitseväelast. NRF-i kuulub 24–48-tunnises valmisolekus olev 5000 sõjaväelasest koosnev kiirreageerimisüksus, nn *Very High Readiness Joint Task Force* ehk eriüksuste õhu- ja/või mereväe kontingendiga vastavalt vajadusele tugevdatud brigaadisuurune lahingugrupp.

Menetluslikud otsused olid järgmised. Riigikaitsekomisjon otsustas 4. detsembri istungil konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 12. detsembriks. Veel otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna tähelepanu eest!

18:31 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud ettekandja Ants Laaneots! Teile küsimusi ei ole. Palju tänu! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 738 OE lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu 738. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 62 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

19. 18:32 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil *Inherent Resolve*" eelnõu (747 OE) teine lugemine

18:33 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme 19. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil *Inherent Resolve*" eelnõu (747 OE) teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Ants Laaneotsa!

18:33 Ants Laaneots

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus esitas eelnõu riigikaitsekomisjonile k.a 5. novembril. Selle esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise

tähtajaks, mis oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. ja 10. detsembri istungil.

Tuletan meelde, et USA juhitud operatsioon Inherent Resolve käivitus 15. juunil 2014. aastal. Eesti osaleb sellel missioonil Riigikogu otsuse alusel alates 2016. aasta augustist, kui Iraagi Al-Anbari kubernerkonnas alustas teenistust kuueliikmeline Eesti väljaõppemeeskond Taani kontingendi koosseisus. Nende peamine ülesanne on Iraagi julgeolekujõudude sõjaline väljaõpe. Peale selle teenib alates septembrist 2016 üks Eesti vanemohvitser Bagdadis USA juhitud mitmerahvuselises sõjalis-strateegilises meeskonnas, kes nõustab Iraagi ministeeriume ja julgeolekujõudusid.

Menetluslikud otsused olid järgmised. 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 12. detsembriks ehk tänaseks. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna tähelepanu eest!

18:35 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud ettekandja Ants Laaneots, teile küsimusi ei ole. Aitäh teile! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 747 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu 747. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

20. 18:37 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel väljaõppe- ja nõustamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (743 OE) teine lugemine

18:37 Aseesimees Kalle Laanet

20. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel väljaõppe- ja nõustamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (743 OE) teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Marianne Mikko!

18:38 Marianne Mikko

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus täna 5. novembril. Esimene lugemine lõpetati 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 3. detsembriks kella 17.15-ks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Küll aga tegi riigikaitsekomisjon eelnõu punktis 1 keeletoimetaja soovitusel keelelise täpsustuse, asendades lühendi "a" sõnaga "aasta", sest seadustes ja Riigikogu otsustes lühendit ei kasutata. Lisaks muudeti sõnade käändelõppe ning komisjon jättis välja sõna "koosseisus". Eelnõu esitaja toetas nimetatud täpsustusi. Kaitseväge tegevvälased jätkaksid arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu alusel panustamist NATO väljaõppe- ja nõustamissmissiooni, mille olulisim eesmärk on Afganistani julgeolekujõudude õpetamine. Selleks antakse eelnõu kohaselt mandaat kuni 46 tegevvälasele. Et Afganistan ei muutuks taas rahvusvahelise terrorismi tugialaks, on oluline liitlasvägede kohapealne toetus Afganistani julgeolekujõududele. Missioonil osalemisega täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi.

Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 12. detsembriks ehk tänaseks. Lisaks otsustas komisjon ühel häälel teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

18:39 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud proua Mikko! Teile küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 743 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel väljaõppe- ja nõustamissmissioonil Afganistanis" eelnõu 743. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

21. 18:42 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissmissioonil Malis" eelnõu (746 OE) teine lugemine

18:42 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 21 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissmissioonil Malis" eelnõu (746 OE) teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Marianne Mikko!

18:42 Marianne Mikko

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus 5. novembril. Esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, milleks oli 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. ja 10. detsembri istungil. 4. detsembri istungil kiitis riigikaitsekomisjon ühel häälel heaks eelnõu teise lugemise teksti, 10. detsembri istungil aga selle seletuskirja. Eelnõu punkti 1 kohaselt jätkame panustamist Euroopa Liidu väljaõppemissiooni *European Union Training Mission in Mali* 2019. aastal Kaitseväge väljaõppeinstruktoritega, kelle ülesanne on anda Mali üksustele sõjaväelist väljaõpet. Samuti panustame staabiohvitseridega, kes osalevad Mali üksustele antava väljaõppe planeerimise ja nõustamise protsessis. Euroopa Liidu riigina on Eesti jaoks oluline panustada liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisse. Mali missioon on Euroopa Liidu olulisimaid missioone, kuhu panustab 21 Euroopa Liidu liikmesriiki.

Eelnõu punkti 2 kohaselt jätkab Eesti osalemist Malis ÜRO rahutagamissmissioonil MINUSMA. MINUSMA-sse panustab Eesti järgmisel aastal kolme staabiohvitseriga, vajaduse korral lubab arutluse all olev eelnõu tegevväelaste arvu suurendada kuni kümneni. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu kindlustamisele kriisipiirkonnas. Peamine fookus on riigi ülesehitamine ning elanikkonna ja ühiskonna toetamine. Lisaks suurendab ÜRO missioonidel osalemine Eesti nähtavust ÜRO-s ja aitab eeldatavasti kaasa Eesti püüdlustele saada ÜRO Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks aastatel 2020 ja 2021. Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon ühehäälselt esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 12. detsembriks. Lisaks otsustas komisjon ühehäälselt teha Riigikogule ettepaneku teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

18:45 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud ettekandja, teile on ka küsimusi. Henn Põlluaas, palun!

18:45 Henn Põlluaas

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esindaja, eelmine aasta te esinesite sellise kummalise väitega, et meie kaitsejõud on seksistlik organisatsioon, kuna seal on peaasjalikult mehed. Kui te nüüd seda missiooni siin meile esitlete, kas te ei leia, et see missioon on ka teie vaatevinklist liialt seksistlik? Vahest peaks sinna saatmiseks triibulised nimekirjad tegema ja sooneutraalsuse aspektist sellele lähenema?

18:45 Marianne Mikko

Tänan erakordselt hea küsimuse eest, aga komisjonis seda ei arutatud ning komisjoni ettekandjana ei ole ma volitatud isiklikku arvamust avaldama.

18:46 Aseesimees Kalle Laanet

Aivar Kokk, palun!

18:46 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen seda eelnõu ja ma vist ei oska üht asja välja lugeda, saad ehk aidata. Kolmas punkt on "Käesoleva otsuse punktides 1 ja 2 Kaitseväe isikkoosseisule seatud ülempiiri võib rotatsiooniperioodil suurendada kuni 40 kaitseväelaseni ..." Kui ma loen punkte nr 1 ja 2, siis ma ei loe sealt välja, mitu kaitseväelast seal praegu on. Millist arvu saab suurendada 40-ni?

18:46 Marianne Mikko

Ühel hetkel ühed lahkuvad missioonilt ja teised võivad missioonile minna, seetõttu number suureneb. See on alati nii olnud.

18:46 Aseesimees Kalle Laanet

Tarmo Kruusimäe, palun!

18:46 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Väga paljudel missioonidel on võitlejate meeleolu käinud üleval hoidmas meie popartistid. Kas ka selle missiooni raames oleks võimalik siinsetel meelelahutusartistidel käia nende motivatsiooni hoidmas, viia neile musta leiba ja Tallinna kilu? Ja kas see võimalus on ka Riigikogu liikmetel, kui nad teevad mõne muusikakollektiivi?

18:47 Marianne Mikko

Suur tänu! Seda küsimust see eelnõu ei puuduta.

18:47 Aseesimees Kalle Laanet

Aivar Kokk, teine küsimus, palun!

18:47 Aivar Kokk

Mul jäi vastus saamata või ma ei kuulnud hästi. Kui palju kaitseväelasi on praegu sellel missioonil, mille tähtaega pikendatakse ja mille isikkoosseisu on võimalik suurendada 40 kaitseväelaseni? Ma ei loe siit eelnõust seda välja.

18:47 Marianne Mikko

See on kuni 10+10 ja kui tuleb vahetus, siis on ka kuni 10+10.

18:47 Aseesimees Kalle Laanet

Hea ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh teile! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Selle otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 746 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (746 OE). Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 62 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

22. 18:49 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Ühendkuningriigi ühendekspeditsiooniväe koosseisus" eelnõu (740 OE) teine lugemine

18:49 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 22 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Ühendkuningriigi ühendekspeditsiooniväe koosseisus" eelnõu (740 OE) teine lugemine. Palun kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu!

18:50 Madis Milling

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Selle eelnõu esimene lugemine toimus k.a 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli k.a 3. detsember kell 17.15, ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. detsembri ja 10. detsembri istungil. 4. detsembri istungil kiitis komisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti, 10. detsembri istungil aga eelnõu teise lugemise seletuskirja.

Keeletoimetaja soovitusel tegi komisjon eelnõus mõned keelelised parandused, mis puudutasid sõnade käändelõppe. Samuti tegi komisjon keeletoimetaja soovitusel normitehnilise täpsustuse, viies eelnõu teksti kooskõlla riigikaitseseaduse §-ga 34. Need muudatused on eelnõu teise lugemise tekstis alla joonitud. Eelnõu esitajat esindavad Kaitseministeeriumi ametnikud toetasid riigikaitsekomisjoni tehtud täpsustusi.

Selle eelnõuga kinnitab Eesti valmisolekut panustada *Joint Expeditionary Force*'i võimalikku operatsiooni 2019. aastal kuni 24 kaitseväelasega ehk siis lõhkeseadmetevastase võitluse meeskonna, strateegilise kommunikatsiooni meeskonna, meedikute meeskonna, õhutulejuhi, miinituukrimeeskonna ja toetuselemendiga.

Menetluslikud otsused. Riigikaitsekomisjon otsustas 4. detsembri istungil konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda tänaseks. Veel otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

18:52 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud Madis Milling, teile küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Selle otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 740 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Ühendkuningriigi ühendekspeditsiooniväe koosseisus" eelnõu 740. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse poolt oli 62 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

23. 18:54 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu (741 OE) teine lugemine

18:54 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme 23. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu (741 OE) teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu!

18:54 Madis Milling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ka käesoleva eelnõu esimene lugemine toimus 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 3. detsembriks kella 17.15-ks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Ka riigikaitsekomisjon ei teinud selles eelnõus ühtegi keelelist parandust. Komisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. detsembri ja 10. detsembri istungil. Nendel istungitel kiitis riigikaitsekomisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja.

Nüüd ka missioonist. Operatsioon Barkhane käivitatus 2014. aasta 1. augustil. Operatsioon Barkhane

Aafrikas Saheli piirkonnas on Prantsusmaa suurim sõjaline välisoperatsioon: selle isikkoosseis on 4500 võitlejat. Barkhanega toetatakse regiooni riikide valitsusi olukorra stabiliseerimisel. Kogu operatsiooni peamine fookusala on Mali Vabariik. Operatsiooni strateegiline eesmärk on ohjeldada piirkonnast lähtuvaid üleilmseid, eelkõige aga Euroopat ohustavaid probleeme, milleks on terrorism ja massiimmigratsioon.

Menetluslikud otsused. Oma 4. detsembri istungil toetas riigikaitsekomisjon konsensusega ettepanekut esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda tänaseks. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

18:56 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud Madis Milling, teile küsimusi ei ole. Aitäh teile! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Selle otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 741 lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu 741. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse eelnõu poolt on 59 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuid 0. Otsus on vastu võetud.

24. 18:58 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (742 OE) teine lugemine

18:58 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 24 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (742 OE) teine lugemine. Palun kõnelema riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu!

18:59 Madis Milling

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Ka seda eelnõu loeti esimest korda täiskogus k.a 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, 3. detsembriks kella 17.15-ks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 4. ja 10. detsembri istungil. Komisjon tegi eelnõus läbivalt ühe keelelise täpsustuse. Eelnõu punktis 1 asendati lühend "a" sõnaga "aasta", sest seadustes ja Riigikogu otsustes sellist lühendit ei kasutata. Lisaks tegi komisjon eelnõu punktis 1 keeletoimetaja soovitusel veel mõned keelelised parandused, mis puudutasid sõnade käändelõppe, ning jättis välja sõna "koosseisus". Need täpsustused on eelnõu teise lugemise tekstis allajoonituna ka välja toodud. Eelnõu esitajat esindavad Kaitseministeeriumi ametnikud toetasid neid riigikaitsekomisjoni täpsustusi ja nii kiitis riigikaitsekomisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja.

Mõni sõna missioonist. UNIFIL-i missiooni näol on tegemist ÜRO klassikalise sinikiivrite missiooniga. Eesti aitab ÜRO liikmesriigina kaasa julgeoleku ja stabiilsuse saavutamisele UNIFIL-i operatsioonipiirkonnas. Eesti panus ja nähtavus ÜRO missioonidel võimaldab meil püüelda ÜRO julgeolekunõukogu mitteamalise liikme kohale aastateks 2020 ja 2021.

Lõpetuseks ka menetluslikest otsustest. Oma 4. detsembri istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

19:01 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Peeter Ernits, palun!

19:01 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! 21. novembri hilisõhtul ütles kaitseminister sellest kõnepuldist: "Paradoksaalsel kombel on kõige rohkem ohvreid ÜRO missioonil, mis loogiliselt võttes võiks olla kõige paremini kaitstud tänu ÜRO sinisele lipule ja üllale mandaadile." Ma küsin sinult, mis selle taga tegelikult on. Praegu on tegemist ju ÜRO missiooniga.

19:02 Madis Milling

Aitäh! Seda küsimust komisjon ei arutanud, aga ma võin lahkelt vastata küll. Kaitseminister üldistas. Ta ei rääkinud sellest konkreetsest ÜRO missioonist Liibanonis. Ta rääkis missioonidest, mis ÜRO egiidi all on toimunud paljudes erinevates kohtades juba väga kaua aega. Asi on lihtne: ÜRO rahuvalvajatel on kõige rangemad lahingureeglid ehk siis *rules of engagement* ehk relvakasutusreeglid. Nad peavad ikka väga mitu korda enne mõtlema, võtma sidet kõrgemate instantsidega, küsima luba, kas nad ikka võivad vastu tulistada. See on ÜRO sinikiivrite eripära, et neil on kõige rangemad eeskirjad relvade kasutamiseks, kui nad tahavad vastata tulega, kui neid rünnatakse.

19:02 Esimees Eiki Nestor

Taavi Rõivas, palun!

19:02 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja, kõigepealt lubage mul kasutada seda võimalust ja tervitada neid kaitseväelasi, kes on praegu Malis. Selgus, et ka nemad jälgivad meie arutelu – ja nad jälgivad väga tähelepanelikult, kuidas selle arutelu käik on läinud. See küll puudutas, tõsi, eelmist päevakorrapunkti, mis on juba otsustatud. Aga nüüd küsimus praeguse päevakorrapunkti ehk siis Liibanoni missiooni kohta. Kas nüüd, kui Eesti kaitseväelased sinna missioonile uuesti lähevad, see toimub samamoodi nagu varem iirlaste ja soomlaste ühise pataljoni koosseisus või on see vahepeal kuidagi muutunud? Mul on selle vastu tõsine isiklik huvi, sellepärast et ma kunagi avasin seal koos Soome peaministriga ühe sauna ja ma tahaks teada, kas seda sauna ikka eestlased ka kasutavad.

19:03 Madis Milling

Aitäh! Liibanoni missioon nüüd muutub. Kui meil enne oli seal jalaväerühm, kes tõepoolest, nagu sa ütlesid, kuulus liri-Soome pataljoni koosseisu, siis nüüd tuleb meie jalaväerühm Liibanonist ära ja Liibanoni jäävad ainult kolm staabiohvitseri. Põhjus on lihtne: Soome otsustas lõpetada oma missiooni selles piirkonnas ja tegeleda enam kiirreageerimisüksustega. Meie jalaväerühm oli väga seotud just nimelt soomlastega – me kasutasime nende soomukeid ja nende tulirelvi – ja kuna soomlased otsustasid selle missiooni lõpetada, siis lõpetame ka meie.

19:04 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Madis Milling! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 742 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Komisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu 742. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastu ja erapooletu ei olnud keegi. Otsus "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" on vastu võetud.

25. 19:06 Krediidiasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teine lugemine

19:06 Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud krediidiasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teine lugemine. Rahanduskomisjoni nimel teeb ettekande Dmitri Dmitrijev. Palun!

19:07 Dmitri Dmitrijev

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Muudatusettepanekute tähtajaks, mis oli 29. november, eelnõu muutmiseks ettepanekuid Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ei esitatud. Täiendavaid ettepanekuid ei laekunud ka huvigruppidele. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 4. detsembril. Koostöös Rahandusministeeriumiga on eelnõu kohta koostatud 16 muudatusettepanekut. Räägin nüüd hästi kokkuvõtlikult iga muudatusettepaneku sisust. Muudatusettepaneku nr 1 kohaselt tuuakse seaduses välja näitlik loetelu asjaoludest, mille ilmnemisel ei peeta juhi mainet laimatuks. Sellised asjaolud on eelkõige seotud isiku ärialase tegevuse seaduskuulekusega, kuid ka sellega, kuidas isik üldisi õigusnorme järgib. Sama muudatusettepanekuga asendatakse komisjoni arutelust tulenevalt § 48 lõike 2 teises lauses olnud lauseosa "temaga seotud äriühingu" lauseosaga "tema juhitud või kontrollitava äriühingu". Seega võetakse laimatu maine olemasolu hindamisel arvesse isiku enda ja tema juhitud või kontrollitava äriühinguga seotud asjaolusid. Sama muudatusettepanekuga täpsustatakse ka juhi ülesannete täitmise aega puudutavat sõnastust ning sõna "piisav" asendatakse sõnadega "vajalikus mahu".

Muudatusettepanekuga nr 2 jäetakse § 48 lõike 2¹ tekstist, millega täiendatakse krediidasutuste seadust, välja sõnad "muu hulgas" ja "isikuomaduste". Komisjoni liikmeid leidsid, et krediidasutuste juhtorganid ei ole mitmekesisuse tagamiseks olulised isikuomadused, vaid pädevus ja ametialane taust. Muudatusettepanekuga nr 3 täpsustatakse, et ühendatavaks ühinguks olev "muu äriühing" peab olema panga abiettevõtte. Eelnõuga lubatakse vaid sellist ühinemist, mille eesmärk on põhitegevust toetava tegevuse, näiteks panga põhitegevuseks vajaliku IT arendustegevuse üleandmine krediidasutusele. See välistab ka mittepanga tegevuse käigus tekkinud riskide üleandumise krediidasutusele.

Muudatusettepanekuga nr 4 täpsustatakse selle teabe koosseisu, mis tuleb lisada ühinemisloa taotlusele. Finantsinspeksioonile esitatavast informatsioonist peab nähtuma, et ühinemisel üle antav äritegevus ei hõlma selliseid tegevusi, millega pank tegeleda ei tohi.

Muudatusettepanekuga nr 5 täpsustatakse ühinemisloa andmisest keeldumise aluseid.

Muudatusettepanekuga nr 6 täpsustatakse nõuete rahuldamise järke, mida on kajastatud direktiivis 2014/49/EÜ ja mida on muudetud direktiiviga 2017/2399/EÜ. Muudatusettepanekutega nr 8 ja 12 täiendatakse eelnõu krediidasutuste seaduse muudatusi ja väärtpaberituruseaduse muudatusi täiendava rakendussättega, mis annab pankadele ja investeerimisühingutele aega korraldada oma tegevust vastavalt eelnõus kehtestatud reeglitele. Eelnõuga antakse neile pool aastat juurde nendesamade võimalike muudatuste tegemiseks. Muudatusettepanekuga nr 9 tunnistatakse kehtetuks krediidasutuste seaduse § 47², mis käsitleb sisemudelite ühisotsustusmenetluse läbiviimist.

Muudatusettepanekuga nr 10 sätestatakse uue nõudena Tagatisfondi kohustus teavitada iga aasta 31. märtsiks Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuses tagatud hoiuste summast esitamisele eelneva aasta seisuga 31. detsember ning eelneva aasta 31. detsembri seisuga hoiuste tagamise osafondis hoitavate likviidsete käibevahendite summa.

Muudatusettepanekud nr 11, 13 ja 14 on seotud krediidasutuste seaduse § 65 lõike 1 muudatusega.

Muudatusettepanekuga nr 15 jäetakse eelnõust välja rakendussättena seaduse jõustumise paragrahv, mille kohaselt oleks seesama eelnõu jõustunud 1. jaanuaril 2019, aga arvestades eelnõu menetlemise ajaraami, võib selline tähtaeg osutuda natuke piiravaks, mistõttu on soovitud eelnõust jätta välja konkreetne jõustumistähtaeg ning eelnõu jõustuks üldises korras. Viimane ehk 16. muudatusettepanek on normitehnilise märkuse täiendamise kohta.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused on järgmised. Rahanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 12. detsembriks ehk tänaseks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Pean mainima, et komisjoni liikmed tõstasid sel esmaspäeval küsimuse, kas sama seaduseelnõu säte, mis sisaldab laimatu reputatsiooni n-ö sisuelementide määratlust, ei ole vastuolus põhiseadusega. Me tegime ettepaneku eelnõu teise lugemise lõpetamisega oodata, kui selles küsimuses jääb selgusetus püsima.

Komisjon võttis selle küsimuse uuesti päevakorda ning arutas seda teisipäeval, 11. detsembril.

Rahandusministeeriumi selgitusel on laimatu maine krediidasutuste juhtide sobivuse hindamisel oluline kriteerium olnud juba ammu kehtiva krediidasutuse seaduse alusel. Seaduse tasandil on laimatu reputatsiooni mõiste piiritlemata ning selle sisustamisel on väga tähtis olnud järelevalve praktika. See selgitus oli välja toodud ka eelnõu muudatusettepaneku nr 1 juures, millest ma enne rääkisin. Komisjon sai veel täiendavat infot Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse juhi maine

hindamise ühistest suunistest, Finantsinspektsiooni õigustest juhi maine hindamise protsessis, samuti sellekohasest kohtupraktikast. Kokku võttes pidas komisjon võimalikuks edaspidi nimetatud teemaga tegeleda ja jäi oma otsuse juurde ehk siis ettepaneku juurde teine lugemine lõpetada. Aitäh!

19:14 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Taavi Rõivas, palun!

19:15 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! See on väga loogiline, et konkreetsete krediidasutuste juhtorganite liikmed on laitmatu reputatsiooniga. Aga mind teeb murelikuks see, kuidas seda laitmatut reputatsiooni on eelnõus püütud sõnastada. See oli ka rahanduskomisjonis väga tõsiste diskussioonide teema. Nimelt on kirjas, et laitmatut reputatsiooni ei ole, kui isik on olnud süüteo eest süüdi mõistetud – arusaadav! –, süüteoasjas süüdistatav või kahtlustatav või muul moel süüteoasjaga seotud. Esiteks, kahtlustatav ja süüdistatav ei ole seni Eesti praktikas võrduvad süüdimõistetuga. Ja teiseks, kui kahtlustus on hiljem ära langenud, siis praeguse sõnastuse kohaselt inimesel on ikkagi tempel küljes. Aga veelgi hullem on see, et kui ta on süüteoasjaga muul moel seotud, näiteks kannatanuna, siis tal selle eelnõu järgi ei ole laitmatu maine. Kuidas sellesse suhtuda?

19:16 Dmitri Dmitrijev

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult ma märkisin, et see tõesti võib olla eelnõu kõige probleemsem koht. Me diskuteerisime selle üle nii esimese lugemise kui ka teise lugemisega seoses nii komisjonis kui ka siin saalis. Ka varem esitati küsimusi, mis puudutasid seda teemat. Selle muudatusettepaneku sõnastus äratas meiski kahtlusi, kuid kuulanud ära Rahandusministeeriumi esindaja seletuse, mis tugines järelevalve praktil, Finantsinspektsiooni tegevusjuhenditel ja ka kohtupraktikal, jätsime sisse sellise sõnastuse. Võib-olla see tulevikus pälvib veel tähelepanu ja vajadusel leiab täpsustamist.

19:17 Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

19:17 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ma ajan natukene täpselt sama liini. Küsimus on ikkagi selles, et meil kehtib süütuse presumpatsioon. Keegi ei ole süüdi enne, kui ta süüdi on mõistetud. Inimesed võivad olla kahtlustatavad. Kahtlustatavaks saada on Eestis väga lihtne. Kahtlustatavaks olemine ei tohiks olla mingi patuasi, juhul kui sellele ei järgne süüdimõistvat kohtuotsust. Selles mõttes eelnõu läheb ikka väga-väga kaugele kehtivast õiguspraktikast ja ma ei saa aru, kust kohast on selline mõte tulnud, et täiesti eraldi üldisest õiguslikust lähenemisest panna krediidasutuste seadusesse säte, mis tegelikult mõistab inimesed süüdi enne, kui nad kohtusse jõuavad, enne, kui neile isegi süüdistus esitatakse. Kas ei peaks teist lugemist katkestama ja seda sõnastust veel vaatama? Me teeme praegu ühe põhiseadusvastase asja siin.

19:18 Dmitri Dmitrijev

Hea kolleeg, aitäh küsimuse eest! Ma toonitan veel kord, et laitmatu reputatsiooni mõiste ei ole uus. See oli ka kehtivas krediidasutuste seaduses kasutusel. Samas me lähtume ka Euroopa Liidu direktiivist 2013/36/EL, nn pangandusdirektiivist, kus samuti nähakse ette, et pangajuhtide ametisse nimetamisel peab arvestama laitmatu reputatsiooni kriteeriumi. Täpsema sõnastuse üle, nagu ma ütlesin, me päris pikalt diskuteerisime rahanduskomisjonis, kõikide fraktsioonide esindajatel olid kahtlused ja oma arvamused selles küsimuses. Nagu näete, muudatusettepanek nr 1 muudab esialgselt pakutud seaduseelnõu versiooni, kuid kokkuvõttes paremat lahendust me hetkel ei suutnud pakkuda.

19:19 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

19:19 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sellessamas esimeses muudatusettepanekus on veel üks huvitav teema ja see puudutab juhiülesannete täitmiseks kuluvat aega. Ühesõnaga, on nõue, et juhil peab aega olema vajalikus mahus, ja keegi seda hindab. See keegi on Finantsinspeksioon. Mina küsin sellist asja. Ööpäevas on tõesti 24 tundi, aga me teame, et inimesed töötavad väga erineva intensiivsusega. Tegu ei ole tükitööga. Aga võrdleme näiteks Aasia tööintensiivsusega – kes ja kuidas täpselt hindab seda, kas juhitööle kulutatud aeg on vajalikus mahus või ei ole mitte? Ja mis perioodil seda vaadeldakse?

19:20 Dmitri Dmitrijev

Aitäh küsimuse eest! Me küll komisjonis seda eraldi ei arutanud. Aga otsin praegu seletuskirjast, minu meelest on direktiivi kohaselt piiratud näiteks nõukogudesse kuulumine. Minu meelest oli maksimum neli nõukogu, kuhu inimene võib üheaegselt kuuluda. Ja kui inimene kuulub ka juhatusse, siis ta minu meelest saab kuuluda veel ainult kahte nõukogusse. Ma hea meelega ei raiskaks praegu kolleegide aega seda infot otsides. See ei puuduta muudatusettepanekuid, mis eelnõu kohta on esitatud, ja ma palun komisjoni ametnikku, et ta saadab teile need ajapiirangud ja seletab ka muud.

19:21 Esimees Eiki Nestor

Taavi Rõivas, palun!

19:21 Taavi Rõivas

Aitäh! Ma vaatan siin praegu ringi ja näen oma paremale käele ja ka mitmele poole mujale vaadates mitut inimest, keda on elus milleski kahtlustatud ja kelle puhul need kahtlustused on ära langenud. Ma ei tunne, et mul oleks moraalne õigus nende inimeste peale näpuga näidata. Eesti Vabariigi õigussüsteem on selline, et mis iganes põhjusel on kahtlustused üles kerkinud, aga kui need on ära langenud, siis inimene pole süüdi. Ja sellest tuleks minu meelest lähtuda. Selle eelnõu järgi otsustades on aga rahanduskomisjon võtnud hoiaku, et nende inimeste hea maine on igavesti rikutud. No ma ei tea, kui see ei ole põhiseadusega vastuolus, siis mis asi on. Veel kord ma küsin: kas te ei näe siin riivet põhiseadusega? Ja teiseks, eriti suur probleem puudutab nn muud moodi kriminaalasjaga seotud inimesi. Sellised inimesed on ka tunnistajad või kannatanud. Kas ka nende maine peaks rahanduskomisjoni arvates lõplikult rikutud olema?

19:22 Dmitri Dmitrijev

Hea kolleeg! Viimasel rahanduskomisjoni istungil, kus me arutasime kõiki neid muudatusettepanekuid, meil tekkis tõesti kahtlus, et äkki see on vastuolus põhiseadusega. Me oleme seda põgusalt arutanud ja kuulunud kõikide istungil osalenud fraktsioonide liikmete arvamusi. Kohal olid ka Reformierakonna esindajad, kes võisid esitada muudatusettepanekuid. Aga jah, me ei saanud ühtegi paremat sõnastust selle teksti asemele, mis meil praegu ees on. Ma toonitan veel kord, et "laitmatu reputatsioon" ja selle hindamine on ka enne kasutusel olnud, seda ka eelmises redaktsioonis. Ja meil on olemas nii kohtupraktika kui ka Finantsinspeksiooni kogemus, kuidas nad seda tööd teevad. Kas see sõnastus on kõige parem või mitte, seda mina praegu isiklikult hinnata ei oska.

19:23 Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

19:23 Valdo Randpere

Esiteks, lugupeetud ettekandja, sa võib-olla ei tea, aga võib-olla räägid meelega valesti. "Laitmatu reputatsioon" on küll olnud mõistena seaduses sees, aga seda ei ole mitte kuidagi lahti seletatud. Nüüd on järsku olemas seletus, mis on äärmiselt ebaõnnestunud. Mina ei ole sama peenetundeline, kui Taavi Rõivas oli. Ma küsin sinu käest otse. Sina oled ka olnud kahtlustatav, kas sa leiad, et peaksid nüüd eluaeg käima ringi mingi süükoormaga, kuigi tegelikult midagi ei tõestatud ja süüdimõistvat otsust ei tulnud? Sa oled puhas poiss seaduse mõistes ja meie silmis ka. Ja peaksidki olema. Aga selle seaduse

mõistes on sinu reputatsioon rikutud, sul ei ole laitmatut reputatsiooni, sa ei tohiks töötada krediidasutuses. Ja läheb aeg natuke veel edasi ning ehk kandub see põhimõte ka mõnda teise seadusesse, nii et sa ei tohi enam üldse midagi teha. Kas sa leiad tõesti, et see on õige?

19:24 Dmitri Dmitrijev

Aitäh! Ma ütlen lisaks sellele, mis ma olen juba siin puldis rääkinud, et me oleme pikalt diskuteerinud selle sõnastuse üle. Paremat ettepanekut ei tulnud ei Reformierakonna fraktsioonilt ega teistelt fraktsioonidelt. Ja komisjon jäi seisukohale, et see sõnastus, mille pakkus välja Rahandusministeerium koostöös rahanduskomisjoniga, defineerib "laitmatu reputatsiooni" või selle puudumise ära.

19:25 Esimees Eiki Nestor

Maris Lauri, palun!

19:25 Maris Lauri

Aitäh! Hea ettekandja, kas komisjoni aruteludes ei tulnud kordagi mõtet küsida arvamust põhiseaduskomisjonilt või abi Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt?

19:25 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, hea kolleeg! Tõesti, esmaspäeval oli meil arutusel küsimus, kas me võtame selle eelnõu jooksva nädala päevakorrast välja, võtame veel aega juurde ja proovime selle punkti sõnastuse osas rohkem selgusele jõuda. Aga teisipäeval toimunud istungil tundus, et selle punkti osas on kõik selge, pole vaja võtta lisaaega, et pöörduda teiste komisjonide poole. Täpsemini või paremini ma seda kommenteerida ei oska.

19:26 Esimees Eiki Nestor

Oudekki Loone, palun!

19:26 Oudekki Loone

Aitäh! Ma tulen tagasi selle punkti juurde, kus määratletakse "laitmatu reputatsiooni". See on tõepoolest sõnastatud väga hämmastaval viisil. Ma saan aru, et ka see laitmatu reputatsiooni osa on üle võetud direktiividest. Kui on, siis kas ülevõetavates direktiivides on see "laitmatu reputatsioon" kuidagi määratletud? Kuidas meie sõnastus ja direktiivi sõnastus omavahel kooskõlas on? Kas see on täpne tõlge või me oleme sinna midagi lisanud? Kuidas selline sõnapaar tekkis?

19:27 Dmitri Dmitrijev

Hea kolleeg, aitäh küsimuse eest! Direktiivis käsitatakse "laitmatu reputatsiooni" mõistet veel laiemalt. Me võtsime sealt välja kõik isikuomadustega seotu, kuna komisjon leidis, et kuigi direktiivis on sellelegi viidatud, ei pea me pangajuhtide valikul arvestama niivõrd nende isikuomadustega, kuivõrd nende erialase pädevusega. Jah, ütleme niimoodi, et see on direktiivi tasemel reguleeritud. Ja see mõiste on juba enne krediidasutuste seaduses, seda on ka varem kasutanud Finantsinspeksioon oma toimingute tegemisel, see ei ole midagi uut. Kuid see formuleering tekitas meil komisjonis tõesti väga pika poleemika.

19:28 Esimees Eiki Nestor

Maris Lauri, palun!

19:28 Maris Lauri

Aitäh! Hea ettekandja! Kas komisjonis tuli arutusele ka see, et meie praktikas kipub tihtipeale olema nii, et kontrollijad hakkavad lugema seadust täht-tähtelt, mitte mõtet silmas pidades? Kui seda punkti hakatakse täht-tähtelt lugema, siis nagu kolleegid juba osutasid, jõutakse absurdini. Kas oli sellest juttu, et selline oht on olemas?

19:29 Dmitri Dmitrijev

Aitäh küsimuse eest! Juba esimese lugemise eel leidsid komisjonis paljud liikmed, et selle direktiivi ülevõtmine vajab hoolega läbimõtlemit. Mõnede paragrahvide või punktide-lõigete sõnastus ei olnud komisjoni liikmete arvates kuigi loogiline. Sellest tulenevalt on ka tehtud mõned muudatusettepanekud koostöös Rahandusministeeriumiga. Aga tulles tagasi selle küsimuse juurde, millest me alustasime, siis "laitmatu reputatsiooni" mõiste kohta avaldas viimasel komisjoni istungil väga aktiivselt arvamust Reformierakonna fraktsiooni esindav Jürgen Ligi, kellega me seda teemat ka seal arutasime. Aga kuna ei tulnud teisi ettepanekuid, siis jäi komisjon ettepaneku juurde teine lugemine lõpetada. Sõnastus jäi selliseks, nagu see on praegu esitatud.

19:30 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised! Valdo Randpere, palun!

19:30 Valdo Randpere

Lugupeetud vähesed kolleegid, kes te veel saali olete jäänud! See eelnõu ja see muudatus, millest me siin palju rääkinud oleme ja selle kohta ka küsinud, ei ole mingitpidi poliitiline teema. See on puhtalt juriidiline küsimus, kas Riigikogu peaks jõustama seadusi, mis silmatorkavalt ja otseselt on põhiseadusega vastuolus ja vastuolus tegelikult kõige tähtsamate õigusprintsipiidega, mis siin riigis siiani on valitsenud. Üks neist on süütuse presumpatsioon. Seesama väljend – "laitmatu reputatsioon" – on olnud kasutusel küll, aga seda ei ole varem sisustatud. Nüüd on Rahandusministeeriumi ametnikud selle ära sisustanud, lähtudes Eestis kasutatud praktikast või millestki muust, aga nad on vaadanud mööda Eestis kehtivast õigussüsteemist. Niimoodi ei saa sisustada laimatut reputatsiooni mõistet, sest sellega me võtame suurelt hulgalt inimestelt – vaata et peaaegu kõigilt inimestelt – võimaluse krediitdiasutust juhtida. Ja see ei ole ju ometigi seaduse eesmärk.

Mis puudutab selle eelnõu muutmise ettepanekuid ja seda, et kõneleja viitas siin sellele, et komisjonis ei tulnud ühtegi paremat ettepanekut, siis komisjon oli sellises enam-vähem stressiolukorras, adudes, et kohapeal ei suudagi keegi paremat sõnastust välja mõelda. Võib-olla tõepoolest suur saal avastas selle natuke liiga hilja, aga lootusetult hilja ju veel ei ole. Tegelikult me võiksime teha ühte kahest. Me võime hääletada selle muudatusettepaneku välja ja tulla hiljem teema juurde tagasi. Sel juhul jääb seaduses kehtima mõiste "laitmatu reputatsioon" nii, nagu see on olnud siiani, ja see ei ole valesti sisustatud. Kui aga tahame seda sisustada, siis mõtleme asja läbi ja leiame ikka korrektse sõnastuse. Võime katkestada teise lugemise. Ees on jõulud ja uus aasta tuleb, meil on aega seda leiutada. Muudatusettepanekute hulgas on ka ettepanek jõustada seadus üldises korras. See ei jõustuks 1. jaanuaril 2019, nagu oli alguses ette nähtud. Nii et mingit stressi ei ole. Kui seadus jõustub 3. märtsil 2019, on ka kõik hästi, aga las see jõustub korrektsena, mitte nii, et järgmine valitsus tuleb ja peab esimese asjana hakkama tegelema sellega, et ühest seadusest kõrvaldada põhiseadusega vastuolus olevad sätted.

Siin on muide nalja ka. Kui keegi ei ole tähele pannud, siis muudatusettepanekuid seletades on jõutud ka nõudeni, et panga juhtorganid on erineva suunitlusega isikud ning valitav isik peab struktuuri sobima. Mida tähendab, et isikud on erineva suunitlusega? Võiks siis tõlkida "erineva orientatsiooniga" isikud. Mida me ikkagi tahame krediitdiasutuse juhtorgani puhul saada?

Nii et siin on sõnastuslikke lapsusi ja, noh, pehmelt öeldes rumalusi piisavalt, et tuleks natukeseks aeg maha võtta. Teeme väikse pausi! Tuleme uue aasta algul eelnõu juurde tagasi, olles selle paremini sõnastanud. Meil on siin kompetentsi küll. Võtamegi, nagu Maris Lauri soovitas, põhiseaduskomisjoni appi, võtame meie oma õigusosakonna appi. Me saame sellega hakkama. Me saame teha parema seaduse, kui on see natuke räpakalt välja kukkunud dokument, mis meie ees praegu on. Aitäh!

19:34 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe, palun!

19:35 Tarmo Kruusimäe

Hea esimees! Head töökaaslased, sh ka teie, kes te olete oma kabinettides ja loomulikult mind kuulate, ja inimesed, kes te läbi interneetuse meid jälgite ja küsite, et johhaidii, kas tõesti olen mina see mees, kes hakkab siin moraalist rääkima! Selleks, et rääkida kõik nii, nagu alguses oli, alustan sellest, et Toomas Tõniste kaitses siin seda eelnõu ja millegipärast rahanduskomisjoni esimehele ei meeldinud sõnad "laitmatu maine". Ma tulin tol korral ja võtsin sõna, jättes mõne asja ütlemata. Näiteks selle, et

võib-olla on terminist "laitmatu maine" raske aru saada mõnel erakonnal, kel on kaelas väga palju süüdistusi ja kuhu kuuluvad mitmed inimesed on süüdistatavad, kuigi on mingil tähtsal kohal. Aga ma pakkusin välja, et kasutame siis sõna "reputatsioon". Arvasin, et sellega on torm vaibunud, aga kuulsin, et Reformierakonna fraktsiooni esimees hakkas ka selle kallal nagu aasima – see ikka ei ole hea. Hea küll, Stalnuhhin ei saanud aru, et "laitmatu" on mõiste, mida ei anna mõõta. Jürgen võttis lihtsalt selleks, et saaks tähelepanu, sellest sõnast kinni. Te täna tõstatasite küsimuse, miks on algsest ilusast eestikeelsest sõnapaarist "laitmatu maine", millest me kõik saame aru, saanud "laitmatu reputatsioon". Mehed, teil on kõigil elu elatud lahedalt ja värvikalt. Ja kui teie maine on seejuures kahjustada saanud, siis teil on võimalus ja õigus pöörduda kohtusse, et oma head mainet kaitsta. Me ei ole määratlenud, mis asi on hea maine kaitse. Kui me tahame hirmsasti sisustada seda "laitmatut reputatsiooni", siis kas järgmine kord võtame aja maha ja leiame sisu sõnapaarile "külm ilm"? Taustsüsteemi me ju ei tea. Mis mõttes külm ilm!? Kui külm on külm ilm? Ja kas võrreldes mingi teise ilmaga? Või millal sa oled hea laps? Mis tähendab "hea laps"? Kas see tähendab, et sa õpid neljaledele või? Aga miks sa ei ole kiituslaps? Mulle meeldib kalambuuri!

Kui see on nii pakiline küsimus, et tuleb sisustada sõnad "laitmatu maine", siis äkki annaks selle teema arutada huumorisaatesse "Suud puhtaks ja hing täis". Las seal jahuvad! Tulevad kokku kõik targad filoloogid ja leiavad selle sisu. See "laitmatu maine" teema on minu meelest juba väga kaua aega päevakorral olnud.

Ma ei tahaks praegu öelda, et neil, kes kurdavad, et ei saa sellest aru, king sellest kohast pigistab. On asju, mida ei saa mõõta, aga mida me kõik tegelikult tajume. Ja kui on nii, et juhtumisi kuskilt hakkab king pigistama ja keegi näitab sulle näpuga, et sul ei ole laimatut maine, siis on oma au ja maine kahjustamise pärast võimalik minna kohtusse. Nii lihtne see ongi.

Ehk siis üks mees ei osanud määratleda sõna "laitmatu", ja nüüd on see sõna "reputatsioon". Jah, te viitate sellele, et kehtib süütuse presumptsioon, aga me teame ka seda, et kui kohtuotsus on langetatud, siis on seal kirjas, mitme aasta jooksul süütegu kustub. Mina olen elanud väga värvikat elu. Aga ma olen lähtunud põhimõttest, et tee, mis sa teed, aga proovi elada nii, et sul vähemalt on laimatut maine. Ütlen teile ausalt, laimatut mainet ma veel ei ole saanud, aga maine mul on, ja seda mul ikka jagub. Seega elage üle see "laitmatu maine"! "Laimatu reputatsioon" minu meelest meile, eestlastele, ei sobi. Ja kui meile ei passi, siis meile ei passi ja ehk hakkame seda tagasi väänama. Üldiselt arvan, et kõik me saame aru, mida me selle sõnapaari all silmas peame. Aitäh!

19:39 Esimees Eiki Nestor

Maris Lauri, palun!

19:39 Maris Lauri

Head kolleegid! Hea istungi juhataja! Ega mul ei olnudki plaani tulla siia rääkima, aga eelkõneleja, ma ei tea, kas ei ole seda eelnõu kavandit lugenud või mis, aga ta ei tea, et selles eelnõus just nimelt üritatakse mõistat "laitmatu maine" või "laitmatu reputatsioon" sisustada. Ja selle sõnastusega on mindud metsa. Ega justkui ei olekski midagi rohkemat öelda, aga ebakindlus, mis komisjoni ettekandja kõnest välja tuli, viitas, et komisjoni arutelu oli ilmselgelt, ma ei oskagi öelda, kas kehvasti juhitud või halvasti läbi mõeldud. Kui oli näha, et on probleem, siis mind tõeliselt hämmastab, et ei püütud leida lahendust väljastpoolt komisjoni kabinetti.

Olgem ausad, ega Riigikogu liikmed kõik ei ole juristid. Nad ei peagi suutma igal hetkel seaduseelnõusid luua. Aga meie seas on tugevaid õigusspetsialiste, kes oleks saanud appi tulla. Neid võib-olla tõesti ei ole rahanduskomisjonis. Ja Riigikogu Kantseleis on spetsiaalne osakond, kes peaks meid sellises töös aitama. Nii et selles mõttes oli äärmiselt kummaline kuulda, et rahanduskomisjon küll arutas-arutas, sai aru, et asi ei ole päris õige, aga kui endal midagi pähe ei tulnud, siis ei mindud ka kuskilt nõu küsima. See on minu jaoks natuke palju veider – see ei ole piasia, see on natuke suurem probleem.

Ma olen sellega nõus, et kui asi hakkab viltu vedama, siis paneme piduri peale, et ei juhtuks seda, mis täna siin saalis juba juhtus. Eelnõu tuli kolmandale lugemisele ja siis kukutati tema hääletus läbi, sellepärast et viimasel hetkel selgus, et on jama, et on vastuolu põhiseadusega. Nüüd võib täpselt sama asi juhtuda. Kas me peame laskma sellel toimuda? Me võiksime olla nii palju arukad, et ei lase. Ja ma pöördun ka koalitsiooni poole, osutades sellele, et kui see eelnõu nüüd edasi läheb, siis te teete endale ausalt öeldes veel ühe bläki. Ühe asja täna juba tegite ja nüüd tahate teise teha.

Ma toetan ettepanekut eelnõu lugemine katkestada ja leida otsitav hea sõnastus. Ma usun, et see on

võimalik leida nädalaga, võib-olla juba järgmisel nädalal. Ja tõesti, kui ei jõua ja läheb kauem aega, siis arutame tulemust uue aasta esimesel istungil. Aitäh!

19:43 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Austatud Riigikogu, meil on sellegipoolest kõigepealt kohustus läbi vaadata muudatusettepanekud. Neid on 16, nad on kõik juhtivkomisjoni esitatud ja loomulikult siis ka arvestatud: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. ja 16.

Austatud Riigikogu, enne kui me läheme järgmise ettepaneku juurde, ma võtan juhataja vaheaaja viis minutit ja palun rahanduskomisjoni liikmetel tulla siia akna alla. Juhataja vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

19:51 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, mul on protseduuriline ettepanek rahanduskomisjoni esimehele tulla korraks juhataja juurde. Ma lihtsalt küsin, kas komisjon vajaks veel aega. Komisjoni esimees ei ütle mulle, kas tal on veel täiendavalt aega vaja.

Austatud Riigikogu, juhataja võetud vaheaeg selleks, et komisjon koguneks, sai läbi. Komisjoni ettepanek on eelnõu 750 teine lugemine lõpetada. Me oleme saanud Reformierakonna fraktsioonilt ettepaneku eelnõu 750 teine lugemine katkestada. Seda on meil vaja hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 750 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 22 Riigikogu liiget, vastu 36, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 750 teine lugemine on lõppenud.

26. 19:55 Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (641 SE) teine lugemine

19:55 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (641 SE) teine lugemine.

Sotsiaalkomisjoni ettekandja on Maris Lauri. Palun!

19:55 Maris Lauri

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Teen ülevaate eelnõu 641 aruteludest sotsiaalkomisjonis pärast esimest lugemist. Selle eelnõu muudatusettepanekute tähtaeg oli 19. september. Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid ettepanekuid ei esitanud, aga arvamusi esitasid Eesti Töötukassa, Tööinspektsioon, TALO ja Sotsiaalministeerium. Komisjon arutas eelnõu kolmel istungil: 23. oktoobril, 4. ja 10. detsembril. 23. oktoobri istungil kuulati ettepanekuid ja arvamusi. Osalesid Sotsiaalministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Õie Jõgiste, õigusnõunik Susanna Jurs, Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Meeli Miidla-Vanatalu, TALO juhatuse esimees Ago Tuuling, töötukassa juhatuse liige Pille Liimal ja juriidilise osakonna juhataja Ira Songisepp.

Sotsiaalministeeriumi esindaja tutvustas muudatusettepanekut, millega seletuskirja kohaselt "võlditakse isiku surma korral töövõimetoetuse maksmise lõpetamise otsuse tegemist ja selle teatavakstegemist surnud isikule". Etteruttavalt võin öelda, et komisjon toetas hiljem seda ettepanekut. Töötukassa esitas mitu muudatusettepanekut, mida istungil tutvustas Pille Liimal. Kuna töötukassa ettepanekud olid arutusel ka järgmistel koosolekutel, siis tutvustan neid ja kaasnenud arutelusid pisut hiljem.

Tööinspektsiooni esindaja osutas sellele, et seadusmuudatusega tahetakse järelevalvepädevus anda Sotsiaalministeeriumi asemel Tööinspektsioonile, kuid selleks ei ole eelarveraha ette nähtud. Kui uut liiki järelevalve Tööinspektsioonile suunatakse, siis peab inspektsioon saama ...

19:57 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! (Juhataja helistab kella.) Eelnõu 750 arutelu on lõppenud. Teine lugemine on lõppenud. Me arutame eelnõu 641, sotsiaalkomisjoni liige Maris Lauri teeb ettekannet.

19:58 Maris Lauri

Täna! Kui uut liiki järelevalve Tööinspeksioonile suunatakse, siis peab inspeksioon saama selle järelevalve tegemiseks täiendavaid eelarvevahendeid. Järelevalve ei tähenda ju ainult kontrolli, vaid ka teavitamist ja teadlikkuse tõstmist, milleks täna Tööinspeksioonis eelarveraha ei ole. Tööinspeksiooni hinnangul nõuab uue ametikoha loomine umbes 36 000 eurot aastas. Ministeeriumi esindaja kommenteeris, et ministeerium arvestab 30 000-eurose täiendava kuluga, mis tuleb Tööinspeksiooni omavahenditest leida. Kui järelevalve hakkab toimima ning selgub, et kulud kasvavad, siis tuleb Tööinspeksiooni eelarve üle vaadata.

Küsimusele, kuidas õnnestub Tööinspeksioonil uusi töötajaid leida, vastas inspeksiooni esindaja, et see ei ole lihtne. Praegu on tööinspektor-juristi brutopalk 1200 eurot kuus ning nõutav pädevus on nii lai, et kui seda veel laiendada, siis inimesed ei pea vastu. Nii et inimesi leida on keeruline.

Sotsiaalministeerium jäi ikkagi seisukohale, et lisarahastust ei ole vaja, ja nõnda jäigi, et nad ei ole nõus raha juurde andma.

TALO esindaja selgitas, et ta toetab töötukassa nõukogu liikmena töötukassa ettepanekuid, ja palus neid komisjonis analüüsida ja vajadusel täiendavat informatsiooni küsida. Ta toetas ka Tööinspeksiooni ettepanekut ja soovitas vajadust mööda leida inimressurssi ja katteallikaid. Tuleb tõdeda, et see teema, mis puudutas seadusmuudatusega kaasnevate kulude katmist Tööinspeksioonis, ei olnud seadusmuudatustega seotud. Seega ei saanud komisjon muud teha, kui kuulata muresid ja nentida, et ehk asjad lähevad nii, nagu Sotsiaalministeerium loodab.

4. detsembri arutelul olid kohal Sotsiaalministeeriumi esindajad ja jätkus nende muudatusettepanekute arutelu, mis eelkõige puudutavad töötukassat. Sellel 4. detsembri istungil otsustati osa töötukassa ettepanekuid toetada ja teisi mitte. Töötukassa ettepanekud olid mitut laadi ja ma nimetan kõigepealt need, mis leidsid toetamist. Need puudutasid mitmesuguste otsuste kättetoimetamise viise ja tähtaegu. Komisjon formuleeris need muudatusettepanekuteks ja need kiideti hiljem heaks. Nii võib individuaalse tööotsimiskava isikule edaspidi allkirja vastu kätte anda kohalikus töötukassa osakonnas, aga selle võib kätte toimetada ka elektrooniliselt. Praegu on see võimalik töötukassa infosüsteemi kaudu, kuid edaspidi ka e-kirja abil. Tööandja maksejõuetuse tõttu hüvitise määramise otsusest teatamise puhul lisati võimalus, et seda võib teha ka, saates posti teel lihtkirja. Praegu on võimalik vaid elektrooniline teavitus. Põhjus on selles, et alates selle aasta maist on võimalik tööandja maksejõuetuse tõttu hüvitise määramist taotleda ka töötajal endal või ka välismaisel pankrotihalduril ja neil ei pruugi alati meiliaadressi olla.

Otsuste kättetoimetamise tähtajad, mis on seni olnud kolm kuni viis päeva, jäetakse välja, kuna haldusmenetlus toimub seaduse kohaselt eesmärgipäraselt, efektiivselt, võimalikult lihtsalt ja kiiresti. Seega ei ole täiendavat vajadust öelda, kui kiiresti seda peaks tegema, neid päevi ei peaks sees olema. Ja töötukassa praktika on olnud selline, et üle 90% otsustest toimetatakse kätte kohe e-kirjaga või siis postitatakse hiljemalt järgmisel päeval.

Töötukassa soovis ka seda, et saaks loobuda kehtivatest piirangutest, mille kohaselt võib töötukassa töötu silmast silma nõustamise asemel töötukassa kontoris temaga tegevuses kokku leppida ka telefoni teel või teha nõustamist e-töötukassa kaudu. See toob kaasa suurema paindlikkuse. Kuid ministeerium ei olnud sellise lähenemisega nõus ja natuke vaieldi selle üle. Sotsiaalministeerium tõi sellekohaseid näiteid Hollandist ja lõpuks otsustati, et seda muudatusettepanekuks ei formuleerita.

Töötukassa tegi terve hulga muudatusettepanekuid, mis puudutasid töövõimetoetuse seaduse muutmist. Suurem osa nendest toetust ei leidnud. Nendest ettepanekutest rääkides tekkis mitu korda olukord, kus ministeerium ütles, et sellega veel tegeletakse ja seetõttu ei ole otstarbekas asjaga edasi minna. Mingitel juhtudel oli tegemist küllaltki suurte kuludega ja teatud juhtudel oli mure, et muudatus võib kaasa tuua tagajärgi valdkondades, kus seda pole iseenesest mõeldud. Komisjon toetas siiski muudatusettepanekut, millega jätkatakse töövõimetoetuse maksmist isikule, kui ta on tähtajaks taotluse esitanud ja menetlust pikendatakse inimesest olenemata põhjustel, näiteks kui on vaja ligipääsu terviseandmetele.

4. detsembril tegi komisjon istungil järgmised otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 12.

detsembriks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine

lõpetatakse, 19. detsembriks ja viia siis läbi lõpphääletus. 10. detsembril toimus muudatusettepanekute hääletus ja kõik muudatusettepanekud aktsepteeriti konsensusega. 10. detsembril kiideti heaks ka eelnõu menetluskomisjonid ja esitati need Riigikogu täiskogule. Aitäh!

20:05 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Krista Aru, palun!

20:05 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te rääkisite sellest Tööinspektsiooni murest, et ei ole pädevaid inimesi, ei ole raha, lisandub ülesandeid. Kui palju inimesi on siis vaja nüüd juurde võtta seoses ülesannete lisandumisega?

20:06 Maris Lauri

Töötukassa hinnangul oleks juurde vaja ühte inimest ja nende hinnangul ka 36 000 eurot aastas.

20:06 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Maris Lauri! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 641 kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut, kõik need on juhtivkomisjonilt. Vaatame need läbi: esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues. Eelnõu 641 teine lugemine on lõppenud.

27. 20:06 Loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (734 SE) teine lugemine

20:06 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 734 teine lugemine. Maaelukomisjoni ettekandja on komisjoni liige Heimar Lenk. Palun!

20:07 Heimar Lenk

Seda seadust arutas maaelukomisjon oma istungil, millest võtsid osa Urmas Kruuse, Aivar Surva, Heimar Lenk, Inara Luigas, Siret Kotka-Repinski, nõunik Merle Kruusimägi ja nõunik-sekretariaadijuhataja Ülle Särgava. Kohal olid ka Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja asetäitja Pille Tammemägi, sama osakonna loomatervise ja -heaolu büroo peaspetsialist Margus Proses ning õigusosakonna nõunik Katrin Tuula, samuti huvigruppide esindajad, Tallinna Tehnikaülikooli keemia ja biotehnoloogia instituudi juhataja Marianna Školnaja ja Tartu Ülikooli katseloomakeskuse juhataja Mario Plaas. Koosolekut juhatajas Aivar Kokk, tema juhtis arutelu. Marianna Školnaja ütles, et Tallinna Tehnikaülikool on tutvunud eelnõuga ning on nõus kõikide eelnõu punktidega. Enam-vähem sama ütles Tartu Ülikooli esindaja Mario Plaas. Vaadati läbi ka kaks muudatusettepanekut. Selle seaduse sisu on see, et katseloomadena tuleks kasutada selliseid loomi, kellel on, ütleme, madalam valulävi, kes tunneksid vähem stressi ja taluksid paremini kannatusi. Meil on need põhiliselt hiired ja rotid. See oli üks parandusettepanek, mida rõhutati, ja teine oli see, et tuleb vältida loomkatsete põhjendamatu kordamist. Kui üks instituut juba teeb loomkatseid, siis teised paralleelselt ei peaks tegema, vaid peaks vaatama, kas saab kasutada teise instituudi tulemusi. Sellel eesmärgil hoitakse ennast kursis ka Euroopa Komisjonile edastatud teiste liikmesriikide asjakohaste andmetega Euroopa Liidu õigusaktide alusel tehtud loomkatsete kohta. Peaks olema ka üleeuroopaline andmebaas, et teadlased saaksid olla üksteisega kontaktis ja kursis sellega, kus midagi tehakse, et teha loomkatseid nii vähe kui võimalik ja nii palju kui siiski tarvis. Põhiliselt tehakse katseid inimese tervise huvides, uute ravimite väljatöötamiseks jne.

Sellised asjad olid ja parandusettepanekud kiideti heaks. Teksti muudeti veel nii palju, et seadus jõustub 2019. aasta 15. jaanuaril, algul pidi see jõustuma 1. jaanuaril. See on väike ülevaade sellest seadusest, mis on vajalik inimestele, aga kaitseb ka loomi, nii et neile põhjustataks vähem kannatusi.

20:10 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Heimar Lenk! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 734 kohta on tehtud kolm muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt ja loomulikult arvestatud: esimene, teine, kolmas. Eelnõu 734 teine lugemine on lõpetatud.

28. 20:11 Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (735 SE) esimene lugemine

20:11 Esimees Eiki Nestor

Järgmisena on meie päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 735 esimene lugemine. Algataja ettekandja maaeluminister Tarmo Tamm, palun!

20:11 Maaeluminister Tarmo Tamm

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Meenutan 20 aasta tagust aega. Siinsamas saalis – see oli VIII koosseisu VI istungjärgul aastal 1997 – tegi Riigikogu Vabariigi Valitsusele ülesandeks algatada seaduseelnõu, mis sätestab mulla kaitset. Riigikogu sedastas järgmist: "Muld on üks olulisemaid Eesti loodusressursse, mis on taganud eesti inimeste elamise ja majandustegevuse väga pika aja vältel ja arvatavasti jääb see nii väga pikaks ajaks. Seetõttu on ta ajalooliselt ja ka majanduslikult meile üks tähtsamaid ressursse, mis paraku on hetkel ilma tegeliku kaitseta. Mulda kaitseb [---] Eesti NSV maakodeks oma umbes üheksa paragrahvi [---]. Aga need ei sätesta konkreetset kellegi vastutust, vaid pigem deklareerivad head tahet. Kindlasti on oluline rääkida mulla kui just loodusressursi kaitsest. [---] väga viljakate haritavate maade kasutamisest jätkuvalt haritava maana, et majanduslike meetmete abil takistada või mitte soodustada nende muutmist elamumaaks või mõne muu sihtotstarbega maaks, kuna siis on see ressurss läinud pöördumatult kaduma, sest me teame, et muld on elav." Riigikogu sama koosseis oli mulla kaitse seadustamise temaatikaga silmitsi ka 1999. aasta jaanuaris, kui üks Riigikogu liige IX istungjärgul ütles kõnepuldist nii: "... püüan teisel katsel teha lõpu ebanormaalsele olukorrale, kus mullakaitset sätestava seaduse eelnõu algatamise tähtajaks oli 1. detsember 1998. Eelnõu Riigikogu menetluses veel ei ole." Praeguseks ei ole õnneks ka Eesti NSV maakodeksit, aga meie 100-aastase Eesti riigi põllumajandusmaal ja selle mullastikul ei ole üldse mitte mingisugust õiguslikku kaitset. Viimase 10–15 aasta jooksul on nii mitmedki teadlased ja institutsioonid andnud kogu maailmale ärevaid signaale võimaliku kriisi kohta, mis on seotud mulla kui ökosüsteemi hävimisega inimese käe läbi. 2007. aastal välja antud raamatus "Muld. Tsivilisatsioonide häving" ütleb Ameerika Seattle'i Washingtoni ülikooli professor geomorfoloog nii: "Mulla degradeerumise hääletu kriis kujutab endast üht selle sajandi kõige hirmuäratavamast kriisist üldse. [---] õhuke kiht, mis katab maad, on ja jääb kogu maise elu allikaks – ja ka iga riigi kriitilise tähtsusega loodusvaraks."

Euroopa Parlament kutsus 2017. aasta 30. märtsi resolutsioonis liikmesriike üles oma riiklikes meetmetes paremini arvesse võtma põllumajandusmaade kaitset ja haldamist ning maatehinguid. Eesti Euroopa Liidu eesistumise ajal toimunud konverentsil "Jätkusuutlik toidutootmine: muldade perspektiiv" toimunud arutelu tulemusena leiti, et liikmesriigid peaksid kaitsma põllumuldi pöördumatute alternatiivsete kasutusviiside ja väärkasutamise eest ning endiselt on vajadus suurendada teadlikkust muldade tähtsusest.

Eesti riigi 100. aastal on meie väärtuslikke muldi ehk väärtuslikku põllumajandusmaad kaitsev seaduseelnõu, mida valmistati Maaeluministeeriumis ette vähemalt kuus aastat, teie laual. Mida me sellega saavutame? Saavutame selle, et meil on jätkuvalt olemas toidu tootmiseks esmavajalik ökoloogiline, samas taastumatu loodusressurss – muld. Me ise, aga samuti üha enam teiste riikide rahvaste toidulaud hakkab tulevikus sõltuma nendest riikidest, kus jagub viljakat mulda ja ka vett. Niisiis, selle seadusega, mille eelnõu Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud, aitame kindlustada oma toidulaua ehk ametlikus keeles tagame õiguslike meetmetega eelkõige oma riigi toidujulgeoleku. Eelnõu ettevalmistamine ei ole olnud kergete ja sujuvate ülesannete killast, sest huvigruppidel on erinevad huvid, mis tihtipeale on ühel või teisel moel ja viisil seotud maakasutusega, eelkõige sinna ehitamisega. Rõhutan, et mulda ei ole võimalik mitte mingil muul, alternatiivsel moel kaitsta, kui piirata sinna ehitamist, sest ehitamise tulemusena hävib muld ja hävimine ongi hävitamine, lõplikult – seda

tagasi pöörata ei ole võimalik. Nagu ennist ütlesin, eelnõu on koostatud kaua, läbitud on rohkesti arutelusid ja diskussioone. Miski ei jäänud tähelepanuta ning ettepanekutega arvestati nii palju kui võimalik. Kõrvale jäeti üksnes need hoiakud, mis ei toetanud eelnõu eesmärki ehk väärtusliku põllumajandusmaa mullastiku kaitset. Kõige selle tulemusena on eelnõus toodud regulatsioonid suhteliselt üksikasjalikud ja võib-olla ka keerulised. Tegelikult on aga asi lihtne: kui talupojatarkadena hoiame väärtuslikku põllumajandusmaad ehitistest ja võsast puhtana, ei ole selle eelnõu valguses mitte kellelgi ühtegi probleemi. Kui aga tahame sellele väärtusele ehitama hakata, on see hädavajadusel siiski võimalik, kuid mitte lihtne. Väärtuslikku põllumajandusmaad käsitlev peatükk maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses sisaldab ühtekokku 15 paragrahvi, millest vaid kaks sätestavad keelde ja piiranguid. Peamiselt on eelnõus lubatavused ehk regulatsioonid, mis tingimusel ja kuhu väärtusliku põllumajandusmaa massiivile võib ehitada, kui see mitte kuidagi teisiti ei ole võimalik või on majanduslikult otstarbekas.

Eelnõu kohaselt räägime väärtusliku põllumajandusmaa puhul riikliku tähtsusega väärtuslikust põllumajandusmaast ja kohaliku tähtsusega väärtuslikust põllumajandusmaast. Piirangud puudutavad ühtemoodi mõlemaid. Kui riikliku tähtsusega väärtuslik põllumajandusmaa määratakse mulla viljakuse ehk boniteedi alusel, siis kohaliku tähtsusega väärtuslikku põllumajandusmaad määravad kohaliku omavalitsuse üksused planeeringutega oma äranägemisel ja otsustusel. Eelnõu kohaselt on riikliku tähtsusega väärtuslikud põllumajandusmaad maatulundusmaa, sihtotstarbega haritav maa ja loodusliku rohumaa kõlvikud, mis moodustavad looduses ühtse massiivi, mis on suurusega vähemalt kaks hektarit ja mille kaalutud keskmine boniteet on võrdne või suurem riigi põllumajandusmaa kaalutud keskmisest boniteedist. Nendes maakondades, mille põllumajandusmaa kaalutud keskmine boniteet on riigi keskmisest boniteedist madalam, on väärtuslik põllumajandusmaa massiiv, mille kaalutud keskmine boniteet on võrdne või suurem selle maakonna kaalutud keskmisest boniteedist. Algse pildi saamiseks koostas Põllumajandusuuringute Keskus kaardimaterjali ja tegi selle põhjal ka vastavad esialgsed arvutused. Riigi põllumajandusmaa keskmine boniteet on eelduslikult 41 hindepunkti, väärtuslikku põllumajandusmaad on kokku umbes 700 000 hektarit ja see moodustab kogu maakatastrisse kantud maatulundusmaa, sihtotstarbega haritava maa ja loodusliku rohumaa kõlvikutest umbes 63%. Piirangud hõlmavad seega 16% Eesti maapiirkonna pindalast. Niisiis, piirangud ei puuduta laias laastus 84% maapiirkonna pindalast.

Eelnõu kohaselt ei loeta väärtuslikuks põllumajandusmaaks linnades ja alevites paiknevaid põllundusmaa massiive, mida on umbes 18 000 hektarit, samuti kuni kahe hektari suuruseid väärtusliku mullastikuga massiive, mida on umbes 30 000 hektarit. Väärtuslikeks ei saa lugeda ka neid põllumajanduslikult kasutatavaid maid, mis ei ole maatulundusmaad, umbes 30 000 hektarit. Massiive, mille mullastik ei ole keskmisest kõrgema viljakusega, on umbes 430 000 hektari jagu. Kokkuvõtteks: ilma piiranguteta ehk vabalt võib edasi ehitada rohkem kui poolele miljonile hektarile põllumajandusmaale. Sellega ei taha ma üldsegi mitte väita seda, nagu oleks põllumajandusmaale, mille mullastik ei ole kõrge viljakusega, sobiv ehitada. Ei ole sobiv. Ma tahan öelda seda, et peale väärtusliku põllumajandusmaa on meil küllaldaselt maad, kuhu võib piiranguteta ehitada.

Head Riigikogu liikmed! Väärtuslikku põllumajandusmaad käsitlev seadus on vaja vastu võtta. Hinnanguliselt ja eelnõu kohaselt kulub peale seda, kui me oleme selle seaduse vastu võtnud, veel üks aasta, selleks et koostöös kohaliku omavalitsuse üksustega täpsustada ja kehtestada põllumajandusmaa massiivid, sh väärtuslikud põllumajandusmaad. Kõike seda on vaja selleks, et väärtuslikud põllumajandusmaad saaks sujuvalt kajastatud ka kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes, mille koostamisega on alustatud ja mis peavad saama valmis hiljemalt kolme aasta pärast.

Olen veendunud, et väärtusliku põllumajandusmaa kaitse meetmetel, kui neid põhimõttekindlalt rakendatakse, on vaieldamatult oluline mõju kõrge viljakusega muldade säilimisele ja selle kaudu kogu looduskeskkonnale, selle tulevikule, toidujulgeoleku tagamisest rääkimata. Meil on võimalus olla ühel meelel ja teha otsus, mis tagab väärtusliku mullastiku kui taastumatu loodusressursi säilimise ja meie kõigi mõttemaailma muutumise. Lõpetan president Roosevelti sõnadega, mis ta lausus 1935. aastal Ameerika mullakaitseseadusele alla kirjutades: "Iga rahvuse ajalugu on kirjutatud lähtuvalt rahva suhtumisest mullasse." Aitäh, lugupeetud Riigikogu liikmed!

20:22 Esimees Eiki Nestor

Küsimused algatajale. Krista Aru, palun!

20:22 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh selle tutvustuse eest! Lugesdes kooskõlastuse tabelit, jäi mul silma, et kohalikud omavalitsused on küllaltki mitmes punktis avaldanud oma kahtlusi, vastuseisu ja, julgen öelda, isegi vastumeelsust. Kas te avaksite natukene seda temaatikat, kas sellised hirmud ja küsimused on põhjendatud või on need tekkinud tõesti lihtsalt teadmatusest ja võib-olla ka mitmetiõlgendatavusest?

20:23 Maaeluminister Tarmo Tamm

Lugupeetud Riigikogu liige Krista Aru, tänan väga hea küsimuse eest! Kohaliku omavalitsuste hirm on selles, et riik tuleb kõrvalt ja hakkab nüüd nende asemel ehk kohalikus piirkonnas kuidagi seda elu korraldama. Aga see hirm on põhjendamatu, sest kohalikust omavalitsusest ei ole kuidagi võimalik mööda minna. Igal juhul omavalitsustega arvestatakse ja kindlasti ei ole tegemist ka omandiõiguse riivega, nagu mõned on väitnud. Ma arvan, et kohalik omavalitsus on siin riigile hea partner. Osa maid kuulubki kohaliku omavalitsuse alla. Ühed maad, väärtuslikud põllumaad on need, mis kuuluvad riigi alla, ja teised on kohaliku omavalitsuse all. Nii et kohalikust omavalitsusest mööda ei minda, koos tuleb see küsimus ära lahendada. Meil ehitatakse endiselt väärtuslikule põllumaale objekte ja hooneid. Näiteks, kümne viimase aastaga ehk aastatel 2007–2017 hõlmati Eestis ehitusega 11 000 hektarit põllumajandusmaad. See on hirmuäratav suurusjärk, sest tegelikult on võimalik ehitada ka nendele kinnistutele ja aladele, kus põllumaad ei ole nii väärtuslik. Võib-olla tuleks natuke rohkem ringi vaadata ja otsida ka teisi lahendusi, sest need on olemas. Kui Eestis ringi sõita, näiteks siit Tallinnast välja Tartu poole, siis on näha, et sinna, kus varem oli soo ja võsa, on midagi rajatud. Või võtame Tartu Turu tänava, kus enne vanglat oli soo, nüüd aga on võimalik ka sinna ehitada.

20:24 Esimees Eiki Nestor

Rohkem algatajale küsimusi ei ole. Aitäh, minister Tarmo Tamm! Maaelukomisjoni ettekandja on Aivar Surva. Palun!

20:25 Aivar Surva

Austatud esimees! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 12. novembril k.a. Osa võtsid komisjoni liikmed Urmas Kruuse, Arno Sild, Artur Talvik, Inara Luigas, Siret Kotka-Repinski ja puudus Heimar Lenk, juhatas komisjoni esimees Aivar Kokk. Kutsutud olid maaeluminister Tarmo Tamm, Maaeluministeeriumi põllumajandus- ja maaelupoliitika asekanstler Marko Gorban ning maakasutuspoliitika osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Helve Hunt.

Minister tutvustas eelnõu. Nagu ta ka oma ettekandes juba ütles, on seda pikalt ette valmistatud. Eestis on ehitiste ja teedeehituse alla jäänud juba *circa* 11 000 hektarit. Teatavasti on väga paljud planeeringud, mis on juba ette võetud ja mille alla läheb veel põllumaad, näiteks ilmselt teile teadaolev Rail Baltic ja ka Tallinna–Tartu neljarealine tee. Kui suured need maa-alad täpselt on, seda praegu veel ei tea.

Marko Gorban ütles, et eelnõu eesmärk on kaitsta kõrge viljelusväärtusega põllumajandusmaa mullastikku ning hoida väärtuslikku maad võimalikult suures ulatuses põllumajanduslikus kasutuses, sest sellega tagatakse riigi toidujulgeolek. Ta lisas, et eesmärk on piirata väärtuslikule põllumajandusmaale ehitamist, selle metsastamist ja sihtotstarbe muutmist. Tõesti, see eelnõu puudutab väga suurt osa meie maast ja ka paljusid maaomanikke. Umbes 90 000 omanikku, st ligikaudu pooled meie maaomanikud on sellega seotud.

Komisjoni liikmetel tekkis küsimus, kui palju võib sellist kinnisasja omanike omandiõiguse kitsendamist ette tulla. Komisjoni liige Inara Luigas tegi ettepaneku, et kuna see puudutab suuresti omandit ja omandikaitset, siis peaks eelnõu kohta arvamust küsima ka Riigikogu põhiseaduskomisjonilt. Marko Gorban rääkis, et juba on konsulteeritud Justiitsministeeriumiga, kes on leidnud, et põhiseadusega vastuolu ei ole. Minister lisas, et õiguskantsler on andnud märku, et juhul kui seadus sellisel kujul vastu võetakse, pöördub tema Riigikohtusse, sest leiab, et seadus on vastuolus põhiseadusega.

Komisjon arutas eelnõu edasist menetlemist ja otsustati teha ettepanek võtta eelnõu 735 täiskogu päevakorda 12. detsembril k.a, määrata ettekandjaks maaelukomisjoni liige Aivar Surva, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks vastavalt Riigikogu kodu- ja

töökorra seadusele kümme tööpäeva, seega see on 2. jaanuar 2019 kell 17.15. Kõik otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

20:30 Esimees Eiki Nestor

Küsimused komisjoni ettekandjale. Krista Aru, palun!

20:30 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Eesti Planeerijate Ühing on avaldanud oma muret, et riik tsentraliseerib liialt palju ja sekkub teatud lõikudes, aga ei arvesta ruumi üldist arengut. Kas komisjon üldse arutas seda planeerijate ühingu pretensiooni või see jäigi lihtsalt kooskõlastustabeli tasemele?

20:30 Aivar Surva

Aitäh küsimuse eest! Komisjoni liikmetel tekkis tõesti samamoodi küsimus, kas kinnisasja omanike õigusi ei ole ebaproportsionaalselt kitsendatud või ei ole nende huvid saanud kuidagi kahjustatud. Sama probleemiga on tegelikult juba pöördunud õiguskomisjoni ka advokatuuri liikmed, kes samamoodi tunnevad muret, et siin võib olla teatud õigusriive. Räägiti ka sellest, et meie planeerimisseaduse järgi on kohalikel omavalitsustel õigus ruumilist planeerimist niimoodi avalikult korraldada, et kõik osapooled kutsutakse arutlema. Seeläbi on võimalik kitsendusi ette näha, ka praeguses olukorras. Ma usun, et selle eelnõuga seoses sellised küsimused ja probleemid kerkivad ning siin tuleb veel üsna palju paristamist.

20:32 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Austatud Riigikogu! Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 735 esimene lugemine on lõpetatud. Määrان muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2. jaanuari 2019 kell 17.15.

29. 20:32 Välis teenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (718 SE) esimene lugemine

20:32 Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt on meie päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud välis teenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 718 esimene lugemine. Algataja ettekandja välisminister Sven Mikser, palun!

20:32 Välisminister Sven Mikser

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed, kes te olete jäänud sellel hilisel tunnil siia istungisaali! See kõneleb kindlasti tõsisest huvist ja murest meie välis teenistuse tuleviku pärast. Mul on hea meel olla välis teenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga täna siin teie ees.

Eelnõu eesmärk on ajakohastada välis teenistuse seadust, muu hulgas tulenevalt Vabariigi Valitsuse juba pisut enam kui kaks aastat tagasi, täpsemalt 3. novembril 2016. aastal vastu võetud otsusest, mis ütleb: "Välisministeeriumil alustada koos asjas sepuutuvate ministeeriumidega 2018. aasta alguses arutelu, et analüüsida välis teenistuse seaduse ja teiste õigusaktide muutmise võimalusi, sh ministeeriumide ja Riigikantselei võimalust lähetada isikuid välis teenistusse lähetava asutusega teenistussuhet peatamata ning luua alus selleks, et lähetav asutus saaks määrata isiku töötasu suuruse ja lisatasud ning töötasud ja lisatasud välja maksta." Välisministeeriumis arutati võimalusi, kuidas nimetatud eesmärgi täitmiseni jõuda. Muu hulgas kaaluti ka näiteks seda, et välis teenistuse seadusest kui eriseadusest võiks üldse loobuda ja minna üle ka välislähetusse saatmisel avaliku teenistuse seaduse üldiste regulatsioonide alusele. Teisest küljest jällegi arutati, kas tuleks luua täiesti uus terviktekst, mida Riigikogu saaks menetleda ja seadusena vastu võtta. Nende arutelude tulemusena jõutigi selleni, et esitati teile välis teenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, lootusega, et see õnnestub Riigikogus juba praeguse koosseisu tööaja jooksul vastu võtta. Välis teenistuse seaduse muutmise peamised eesmärgid. Neid on ühtekokku neli: esiteks,

välis teenistuse võimalikult ulatuslik ühtlustamine üldise avaliku teenistusega; teiseks, halduskoormuse vähendamine pikaajalise välislähetusega seotud kulude menetlemisel; kolmandaks, bürokraatia vähendamine erialadiplomaatide lähetamisel välisesindusse; neljandaks, õigusloome mahu vähendamine ja suurema paindlikkuse saavutamine. Rakendussätetes muudetakse ka konsulaarseadust ja määratletakse need konsulaarteenused, mida võib konsuli juhendamisel osutada konsulaarsekretär. Nende eesmärk on vähendada konsulite töökoormust lihtsamate tehniliste toimingute puhul, mida saab edukalt teha ka konsulaarsekretär, ning vähendada kodanike ja viisataotlejate toiminguteks kuluvat aega, seega parandada konsulaarklientide teenindamist. Nagu aru saate, on eesmärkide nimistu mõnevõrra avaram kui Vabariigi Valitsuse tunamullu, 3. novembril sõnastatud eesmärk.

Räägin nüüd pisut avaramalt nendest neljast peamisest eesmärgist. Esiteks, välis teenistuse võimalikult ulatuslik ühtlustamine üldise ja avaliku teenistusega. Selle seaduseelnõu kohaselt minnakse üle avaliku teenistuse seaduse palgasüsteemile ning kaotatakse senised isikust sõltuvad lisatasud. Edaspidi on karjääridiplomaadi palgakomponendid põhipalk ja muutuvpalk kuni 20% aastapalgast – selle sees on tasu lisaülesannete eest, preemia ja tulemustasu. Eraldi jääb lisatasuna alles au- või teenistusastme tasu. Palgaastmed tuuakse seaduse tasandilt ministri kehtestatavasse palgajuhendisse ning palgajuhendis arvestatakse vastutust, töö raskust ja välisesinduse kategooriat. Pikaajalises välislähetuses olemise korral indekseeritakse põhipalk asukohalinna elukalliduse koefitsiendiga. Välis teenistusse värbamine toimub ka edaspidi avaliku teenistuse seaduse alusel. Üldisest avalikust teenistusest jäävad siiski mõned erisused, mis on välis teenistusele olemuslikult vajalikud. Näiteks on diplomaadiks värbamisel järgmised lisatingimused: Eesti kodakondsus, kõrgharidus ja vähemalt kahe võõrkeelee oskus. Uuendusena võib selle elnõu kohaselt tähtajaliselt võtta teenistusse varasema välissuhtlemiskogemusega inimese ilma konkursita, eelkõige selleks, et lahendada kiiresti *persona non grata* juhtumeid, mis arusaadavalt on raskesti prognoositavad. Lisaks, rotatsioonisüsteemi kinnistamiseks muudetakse Välisministeeriumi peamaja ametikohad tähtajalisteks. Välis teenistus jääb ikka tähtajatuks teenistuseks nagu üldine avalik teenistus.

Teine eesmärk: vähendada nii teenistujate kui ka ministeeriumide halduskoormust pikaajalise välislähetusega seotud kulude menetlemisel. Kui praegu makstakse välisesinduses töötamise ajal palgale lisaks maksuvaba välislähetustasu, et korvata välisriigis elamisega seotud lisakulusid ja asukohalinna tarbimiskoha hinnaerinevust – see tasu on osa teenistuja sissetulekust pikaajalises välisesinduses ning lähetusega seotud kulud hüvitatakse kuludokumentide ja taotluste alusel –, siis elnõu kohaselt katab välislähetustasu edaspidi pikaajalise välislähetusega seotud kolimis-, majutus- ja sõidukulud ning kaasas oleva lapse eest tema haridus- ja hoiukulud, välja arvatud kooli õppemaks ja lasteaia kohatasu, viimased kaetakse jätkuvalt kuludokumentide ja taotluste alusel. Teenistuja peamine ja ainus sissetulek on tulevikus tema palk, mille määramisel arvestatakse asukohalinna tarbijakorvi hinnaerinevust, st see indekseeritakse asukohalinna elukalliduse järgi. Välislähetustasu makstakse elnõu kohaselt välja kolmes osas: ühe summamana enne lähetust, et hüvitada ühekordseid kolimis-, sõidu- ja elukoha sisseseadmisega seotud kulutusi lähetuse alguses, teiseks igakuiselt, et katta majutusega seotud kulud ja korra aastas puhkusele sõidu kulud, ning kolmandaks summamana lähetuse lõppedes, et hüvitada pikaajalisest välislähetusest tagasi kolimise ja sõidukulud. Nende kulude kohta edaspidi dokumente ei nõuta, kulude hüvitamist eraldi taotlema ei pea. Tervishoiukulud ja kaasas olevate laste hariduskulud hüvitatakse ka edaspidi taotluste ja kuludokumentide alusel. Õppemaksust oli eelnevalt juba juttu. Lisaks on oluline mainida, et garanteeritakse, et kellegi sissetulek välislähetuses olles ei vähene ning kõik senised kulud saavad senisel määral kaetud ka edaspidi, st võrreldes kehtiva seadusega.

Kolmas eesmärk: bürokraatia vähendamine erialadiplomaatide lähetamisel. Erialadiplomaatide lähetamisega seotud otsustuspädevus läheb elnõu kohaselt üle lähetaja ministeeriumile, lähetuskäskkirjad vormistab ning põhipalga ja lisatasud määrab lähetaja ministeerium. Välisministeerium tagab lähetaja ministeeriumi lähetatud teenistujale välisesinduses töökoha, töövahendid ja teenused, mille eest lähetaja ministeerium tasub Välisministeeriumile arvestusliku töökoha maksumuse alusel. Erialadiplomaat allub lähetaja ministeeriumile ning välispoliitikas ja esinduste töökorraldust puudutavates küsimustes ka välisesinduse juhile.

Neljas eesmärk: õigusloome mahu vähendamine ning suurema paindlikkuse saavutamine. Loobutakse seaduste dubleerimisest, pikaajalise välislähetusega seotud hüvitiste ja tasude sätted tunnistatakse avaliku teenistuse seaduses kehtetuks ja asendatakse viitega välis teenistuse seadusele, kuna

Välisministeeriumis on kõige suurem pikaajaliste välislähetuste praktika ja ka kompetentsus. Vähendatakse seaduste tasandil reguleerimist ning võimalikult palju sätestatakse välisteenistuse seaduse rakendusaktides. Nagu juba öeldud, muudetakse rakendussätetes ka konsulaarseadust. Kokkuvõtlikult eelarvevajadustest. Selle eelnõuga on tulevikus seotud lisakulutused. Hinnanguliselt on eelnõu seadusena jõustumisel Välisministeeriumil lisarahavajadus umbes 1,3 miljonit eurot aastas, eelkõige eluruumikulude katteks. Eraldi lisandub maksukulu, mis on eelarve kui terviku mõttes ju neutraalne, umbes 2 miljonit eurot lisamaksude katteks. Kaitseministeeriumil on samuti eelnõu jõustumisega seotud hinnanguline lisakulu umbes 0,3 miljonit eurot pluss 1,4 miljonit maksukulu. Ülejäänud ministeeriumidel, kelle lähetatavate välislähetuses viibivate ametnike arv on märkimisväärselt väiksem, on see koos maksukuludega kokku hinnanguliselt 600 000 eurot aastas. Lõplik lisavajaduse kooskõlastamine toimub koostöös lähetaja ministeeriumide ja Rahandusministeeriumiga 2020.–2030. aasta riigi eelarvestrateegia protsessis. Seadus on planeeritud jõustuma 1. jaanuaril aastal 2020.

Isikut tõendatavate dokumentide seaduse, konsulaarseaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse ning rahvastikuregistri seaduse muudatused, samuti eelnõu § 1 punktid 23–25, millega lihtsustatakse erakorraliseks ja täievoliliseks suursaadikuks nimetamise sätteid, jõustuksid üldises korras.

Rakendusaktid on kavas välja töötada 2019. aasta esimeses pooles.

Lõpuks ütlen ära ka selle, et välisteenistuse seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu arutas Vabariigi Valitsus oma 4. oktoobri s.a istungil. Seejärel osalesid Välisministeeriumi esindajad täpselt kuu aja eest Riigikogu väliskomisjoni istungil, kus seda seaduseelnõu arutati parlamendi väliskomisjoni liikmetega. Aitäh!

20:42 Esimees Eiki Nestor

Küsimused algatajale. Tarmo Kruusimäe, palun!

20:42 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees! Hea ettekandja! Kas Aasia suunal on ka Välisministeeriumist tulemas mingeid muudatusi? Kui meil on pisemates riikides juba päris tugev esindatus olemas, siis Aasia osakonnas on minu teada kolm inimest, riigiti, kui me vaatame sinna nende riikide arengu poole. Ja küsimuse teine pool oleks see: kas on võimalik mingil määral ka välisesindajate roteerumist kiirendada, et tuleks peale nooremad ja värskemaid verd? Nooremad kurdavad, et peaaegu võimatu on pääseda sellele karussellile.

20:43 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Mis puudutab Aasia suunda, siis see ei ole otseselt seotud selle seaduse menetlemise ega võimaliku jõustumisega aastal 2020. Loomulikult, meie välisteenistus, nii meie välisesinduste võrk kui ka meie välisesinduste mehitamine või komplekteerimine lähtub kolmest olulisest töösuunast: välismajanduspoliitika, julgeolekupoliitika ning meie kodanike teenindamine ja konsulaarteenuste osutamine. Seda kõike me jooksvalt jälgime. On selge, et vajadused muutuvad ajas ja ka välisesindustes. Mul on väga hea meel, et me oleme suutnud pärast mõningast mõõna, mis oli tingitud eeskätt majanduslikest, eelarvelistest võimalustest, välisesinduste võrgustiku koomaletõmbamise trendi murda. Me oleme juba taas avanud oma suursaatkonna Ungaris, järgmisel aastal on kavas avada suursaatkond Araabia Ühendemiraatides ja seejärel mitte küll suursaatkond, vaid peakonsulaat Ameerika Ühendriikide läänerannikul. Loomulikult on meie soovid ja vajadused suuremad nii Aasia kui ka mitmel muul suunal. Aga eks Eesti üheks iseloomustavaks asjaoluks jääb ilmselt ka tulevikus väiksus, mis seab piirid meie rahalistele ja eelkõige inimressurssidele. Ent loomulikult me vaatame prioriteetidid üle vastavalt meie majandusarengule, ettevõtjate huvidele, aga ka julgeolekuhuvidele ja Eesti kodanike liikumisele maailmas jooksvalt nii praegu kui ka tulevikus.

Teine pool küsimusest oli seotud rotatsiooniga. Välisministeerium on tõepoolest selline ministeerium, kus toimub töötajate pidev rotatsioon. Ka selle seaduse muutmise üks eesmärgi on tagada meie võime roteerida oma diplomaate ka siis, kui nad on Välisministeeriumi peamajas tööl. On selge, et rotatsiooniperioodi pikkus on seda süsteemi luues hoolikalt läbi mõeldud ka selliselt, et tagada siiski piisav institutsionaalne järjepidevus, mälu ja kompetentsus. Kui väga kiiresti diplomaate roteerida välisteenistuste või välisesinduste vahel, samuti välisesinduste ja peamaja vahel, siis võib kannatada töö kvaliteet. Nii et ma arvan, et toimib selline süsteem, kus esinduse juhid, suursaadikud viibivad välislähetuses ühe rotatsiooni käigus üldjuhul kuni neli aastat ja teised diplomaadid enamasti kolm, see

aeg võib mõnikord olenevalt asjaoludest pikeneda. Näiteks tingis Euroopa Liidu Nõukogu eesistumine päris mitme lähetatu lähetuse pikendamise, just nimelt selleks, et tagada institutsionaalset mälu, järjepidevust ja sujuvat töökorraldust. Mitmesugustel põhjustel osutub rotatsiooniperiood tihtipeale lühemaks, kui see maksimaalselt võiks olla. Aga mõnikord on tõesti praktiline roteeruda üldjuhul pärast välislähetust – me eeldame, et diplomaat asub mõnele ametikohale peamajas. Kui üldiselt näevad inimesed oma karjäärimudelil sellist vertikaalset karjääri, siis sellise rotatsioonisüsteemi juures nagu välis teenistuses peavad nad olema valmis roteeruma ja oma järgmist karjääriastet sooritama teinekord ka n-ö horisontaalselt. Erandjuhul on tõesti võimalus roteeruda tulevikus peamajas ühelt ametikohalt teisele, minemata ilmtingimata välislähetusse, ja samuti, nii nagu ka senises praktikas, teatud juhtudel on võimalik roteerida diplomaati ühest välislähetusest teise, ilma et ta vahepeal täidaks mõnda ametikohta Välisministeeriumi peamajas.

20:48 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

20:48 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Üks oluline motivaator meie diplomaatide välislähetuste puhul on kindlasti abikaasatasu. Mida eelnõu muudatused nüüd selles endaga kaasa toovad või täiendavad? Seletuskirjast ma loen välja, et abikaasatasu lähtesumma on 1000 eurot, see sõltub siis vastavast maast, kuhu inimesed on lähetatud, ja korrutatakse läbi koefitsiendiga. Mis see koefitsiendi ja lähtesumma erinevus siis on? Või veel täpsemini: kas see lähtesumma ja keskmine abikaasatasu on omavahel vastavuses või koefitsiendid tõstavad seda? Milline dünaamika on viimastel aastatel olnud ja mis veel võib ees seista?

20:49 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Nagu öeldud, kõik sotsiaalsed tagatised pereliikmetele, mis on olemas kehtivas välis teenistuse seaduses, jäävad ka edaspidi alles. Üldine poliitika on olnud selline, et roteerudes, sh välislähetusse, me soodustame perekonna terviklikkuse säilimist ja näeme väga positiivsena seda, kui perekond saab minna koos teenistujaga lähetusse kaasa. Alati ei ole see loomulikult võimalik, mitmesugustel põhjustel, sest see toob kaasa suuri muudatusi perede igapäevaelus.

Nagu öeldud, me tahame, et see seadus tervikuna vähendaks halduskoormust. Mis puudutab abikaasatasu, siis eelnõu näeb ette, et tuleb soodustada ka abikaasade kvalifikatsiooni säilimist ja nende töötamist. Mis puudutab koefitsiente, siis nii nagu välis teenistuse tasu puhul tervikuna, me oleme võtnud kasutusele rahvusvahelise või õieti sellise indeksi, mida kasutavad paljud teised riigid asukohalinnade elukalliduse arvestamisel. See on koefitsient, millega korrutatakse baasnumbrid läbi. On selge, et suurem jagu – kuigi ilmtingimata mitte kõik – nendest pealinnadest, kuhu me oma diplomaate lähetame, on oma elukalliduselt mõnevõrra kallimad kui Tallinn. See määrab ära ka koefitsiendi suuruse. Kindlasti võime eelnõu esimese ja teise lugemise vahel, kui väliskomisjonil on sellekohast huvi, anda detailsemat ülevaadet näiteks hetkel olemasolevatest koefitsientidest ja indeksitest, millega neid baasnumbreid ühe või teise linna puhul, kus meil välisesindused asuvad, läbi korrutatakse.

20:52 Esimees Eiki Nestor

Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Aitäh, välisminister Sven Mikser! Väliskomisjoni ettekandja on väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson. Palun!

20:52 Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjon on viimase aasta jooksul pööranud suurt tähelepanu sellele, kuidas tugevdada meie välis teenistuse üldist võimekust. Komisjoni algatatud kuulamiste üks ajend oli Välisministeeriumi kauaaegne soov ajakohastada välis teenistuse seadust. Tegemist on olulise eelnõuga ning selle menetlemist tuleb näha laiemas seoses Eesti välispoliitika eesmärkidega ajal, kui meie diplomaatiline aktiivsus julgeoleku ja rahvusvahelise konkurentsivõime tagamisel muutub üha tähtsamaks. Väliskomisjon arutas välis teenistuse seaduse muutmise eelnõu 718 komisjoni k.a 13. novembri istungil, kus seda tutvustasid välisminister Sven

Mikser, Välisministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstler Annely Kolk ning haldusküsimuste asekanstler Kadri Maasik.

Komisjoni istungi põhjalik protokoll on kõigile kättesaadav, mistõttu lubage mul siinkohal peatuda teemapõhiselt nendel küsimustel, mis pälvivad komisjoni liikmete suurimat tähelepanu. Nagu minister mainis, on eelnõu üks olulisem eesmärk kahandada pikaajalise välislähetusega seonduvat halduskoormust. See on vaieldamatult oluline, sest eeldatavalt lubaks eelnõu kahandada taotluste ja haldusaktide hulka aastas kuni 2000 dokumendi võrra. Arvestades meie välissteenistuse väiksust – eelnõu puudutab kokku vähem kui tuhandet inimest –, on selle haldamise lihtsustamine kindlasti teenistuse enda tugevdamise huvides. Komisjoni liikmetele jäi siiski veel selgusetuks, milline on eelnõu jõustumise korral diplomaatide halduskoormus võrreldes kehtiva korraga.

Teine eelnõuga seotud tähtis küsimus on välissteenistuse sisemise dünaamika, avatuse ja motiveeritud konkurentsi teema. Üha enam globaliseeruvas maailmas on ilmne, et Eesti diplomaatide roll, eriti kaubandus- ja majandusküsimustes peab saavutama täiesti uue kvaliteedi. Sarnases seisus on mitmed teised, Eestist palju vanemad välissteenistused. Näiteks, väga pikaajalise välissteenistuse kogemusega Suurbritannia muudab praegu oma süsteemi sellisel viisil, et välissteenistuse kõrgematele astmetele, eeskätt riiki esindavateks suursaadikuteks on võimalik konkursi alusel saada ka erasektori esindajatel. Tunnustades meie välissteenistuse karjäärimudeli traditsioone ja põhimõtteid, tuleks eelnõu edasise menetlemise käigus vastata küsimusele, kas esmane taotlus suurema avatuse järele on saavutatud või on võimalik teha veel ettepanekuid.

Komisjoni arutus keskenduti järgmise teemana põhjalikumalt pikaajalises välislähetuses olevate isikute sissetulekutele, abikaasatasudele ja lähetuses oleva isiku perekonnaringile ning nendega seonduvatele hüvedele. Siinkohal tahan ära märkida, et juba k.a 8. oktoobri istungil sai väliskomisjon ülevaate sellest, kuidas hindab välissteenistuse seaduse muutmise eelnõu Välisministeeriumi juures asuv perele seltsing ja selle esinaine Kairi Künka. Komisjonis tõusetus küsimus, kas eelnõuga tehtavate muudatuste tulemusel muutuvad ka lähetuses olevate isikute sissetulekud. Vastavat rakendussätet selle kohta eelnõus ei ole, kuigi seletuskirja kohaselt jäävad tasud samaks. Eelnõu algataja nõustus, et seaduseelnõu tuleb täiendada rakendussättega, mille kohaselt seaduses nimetatud tagatised senise palga ja välislähetus- või välissteenistustasu vähenemise korral kehtivad ka 2020. aastal jõustuvate muudatuste kohta.

Täiesti omaette küsimusena tõusetus komisjonis küsimus, miks määratleb eelnõu lähetatu leibkonda kuuluvana üksnes abikaasa. Kehtiva välissteenistuse seaduse § 67 näeb ette abikaasatasu, aga ei näe ette elukaaslase ega lepingulise partneri tasu. Ka selle eelnõuga annab Eesti riik teises riigis välissteenistuses kaasas olevale perele sotsiaalsed garantiid üksnes abielu korral. Samal ajal esitleb nii avaliku teenistuse seadus kui ka korruptsioonivastane seadus abielus mitteolevatele ühise majapidamisega lähedastele pereliikmetele õiguslikke piiranguid teenistujaga koos töötamisele. Avaliku teenistuse seaduse kohaselt on olemas abieluga sarnanevas suhtes olev elukaaslane ja korruptsioonivastase seaduse kohaselt loetakse ametiisikuga seotud isikuks isik, keda seob ametiisikuga ühine majapidamine. Välisministeeriumi esindaja märkis, et korruptsioonivastases seaduses ja avaliku teenistuse seaduses kehtestatakse ametiisikule majanduslikud piirangud. Komisjoni liikmed avaldasid arvamust, et küsimusega peab edasi tegelema, sest kooseluseadus on Riigikogus vastu võetud ning sellest tulenev praktika, et teises riigis registreeritud elukaaslast aktsepteerib ka Eesti riik, on juba olemas. Näiteks kantakse rahvastikuregistrisse lapsevanemadena samasoolised isikud, kui neil on ette näidata dokument, mille kohaselt samasoolised isikud on kantud lapsevanemadena lapse sünnitunnistusele.

Abikaasatasu maksmist arutati komisjonis põhjalikult. Tervitati muudatust, mille kohaselt saab abikaasa edaspidi tasu ka ajal, mil ta teenib iseseisvalt lisisissetulekut, kuid küsimusi tõstatas asjaolu, et abikaasatasu väheneb 50% ulatuses, kui abikaasa saab tulu. Komisjoni liikmed arvasid, et eelnõus tuleks kaaluda, mida mõeldakse tulu all. Eelnõusse võiks näiteks lisada, et tulu tähendab sotsiaalmaksuga maksustatavat töötamist või teenuse eest saadud tulu. Teiseks tekitas küsimusi 50% nõue, mille kohta Välisministeerium andis selgituse, et teenitava tulu ja abikaasatasu maksmise vähendamise proportsionaalsuse arvutamine oleks ministeeriumile keeruline ja tekitaks halduskoormust juurde. Vanemahüvitise määra ja samal ajal töötamise süsteemi haldab Sotsiaalkindlustusamet ja Välisministeerium ei saa ligipääsu isikute sotsiaalmaksuandmetele. Positiivsena saab eelnõu puhul esile tuua asjaolu, et kui kehtiva õiguse kohaselt kaotab lähetatu abikaasa samaaegse töötamise korral igasuguse abikaasatasu, siis eelnõuga jääb talle 50% abikaasatasust töötamise korral alles.

Abikaasatasuga seoses tõusetus ka pensioniküsimus. Nimelt, kehtiva välisteenistuse seaduse kohaselt ei tohi saada samaaegselt riiklikku pensioni ja abikaasatasu. Eelnõu seda olukorda ei muuda, kuid Riigikogu võttis täna sel täiskogu istungil vastu riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 613, millega kehtestatakse paindlik pension. Paindliku pensioni kontseptsiooniga sobituks ka abikaasatasu maksmine koos riikliku pensioniga. Abikaasatasu eesmärk on ajas muutunud. Varem oli tegemist mittetöötavale abikaasale makstava kindla summaga, mida võis käsitleda kui sotsiaaltoetust. 2005. aastal selgitati välisteenistuse seaduse eelnõu seletuskirjas: "... abikaasatasu kehtestamise eesmärk on tagada peamiselt see, et abikaasa saaks pensioniikka jõudes pensioni. Pensioni saavate abikaasade puhul on see eesmärk täidetud, seega ei oleks otstarbekas ega õiguspärane näha pensionäridest abikaasadele ette nii abikaasatasu kui ka pension." Praegu ei ole me enam selles ajastus. Uute muudatustega lisanduvad teatud paindlikkuse elemendid nagu see, et tasu saamise ajal lubatakse tulu teenida, mistõttu võib öelda, et abikaasatasu näol on tegemist asendussissetulekuga. Näiteks on asendussissetulek vanemahüvitis, mida lubatakse saada ka samal ajal abikaasatasuga. Komisjonis leiti, et selle küsimusega tuleb edasi tegeleda ja analüüsida, kas juba enne paindliku vanaduspensionini kehtima hakkamist oleks võimalik maksta samaaegselt abikaasatasu ja riiklikku pensioni.

Järgmine küsimus välisteenistuse seaduse eelnõu arutelul oli atesteerimiskomisjoni ümbernimetamine konkursikomisjoniks. Ka kehtivas välisteenistuse seaduses on §-s 80 komisjon, mille eesmärk on teha ministrile ja kantslerile ettepanekuid personaliküsimustes. Komisjoni puhul on tegemist ministeeriumisisese organiga, mille vajaduses ei ole põhjust kahelda, kuid selle moodustamine seaduse tasandil on ilmselgelt ebavajalik, sest vastava komisjoni vms organi võib välisminister moodustada Vabariigi Valitsuse seaduse § 46 lõike 6 alusel niikuinii. Selles öeldakse, et minister võib oma ministeeriumi valitsemisalas moodustada nõuandva õigusega komisjone ja nõukogusid, määrares nende ülesanded ja töökorra. Kui selline komisjon saab ka praegu loa Vabariigi Valitsuse seadusega, ei ole vaja välisteenistuse seadust koormata üleliigse regulatsiooniga. Ka eelnõu algataja nõustus, et komisjoni regulatsiooni võiks välisteenistuse seadusest välja jätta.

Head kolleegid! Väliskomisjon arutas 3. detsembri istungil eelnõu 718 ettevalmistamist esimeseks lugemiseks ja tegi järgmised konsensuslikud menetlusotsused: teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 15. jaanuar 2019 kell 11.

21:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Soovi korral on fraktsioonide esindajatel võimalik läbi rääkida. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 718 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15. jaanuari kell 11 aastal 2019.

30. 21:03 Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (721 SE) esimene lugemine

21:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (721 SE) esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli välisminister Sven Mikseri!

21:03 Välisminister Sven Mikser

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on sedapuhku hea meel olla teie ees rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõuga. Kehtiv rahvusvahelise sanktsiooni seadus jõustus 2010. aastal. Vahepealse kaheksa aasta jooksul on sanktsioonide kui välispoliitika vahendi olulisus märkimisväärselt kasvanud. Sanktsioonirežiimi on rohkem, kui neid oli kaheksa aasta eest, samuti on need muutunud tehniliselt keerukamaks ja nendega seatud piirangud ka ulatuslikumaks. Praktika näitab, et sanktsioonide rakendamise ja asjakohase järelevalve valdkond on väga spetsiifiline ja kohati nii riigi ametkondadele kui ka ettevõtjatele, kelle tegevust need sanktsioonid potentsiaalselt mõjutavad, raskesti mõistetav. Seega selgitatakse eelnõu seletuskirjas nii uusi kui ka seni kehtinud sätteid, et pakkuda tuge piirangute rakendamisel ja viidata asjakohastele eriseadustele või rahvusvahelisele õigusele.

Lähtuvalt muudatuste laadist ja ulatuslikkusest on teie ees uus rahvusvahelise sanktsiooni seaduse terviktekst. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu on seadnud neli peamist eesmärki, mida soovitakse uuele terviktekstile toetudes saavutada. Esiteks, eelnõuga korrigeeritakse riigiasutuste pädevuse jaotust. Piiritletakse ja täpsustatakse sanktsioone rakendavate asutuste pädevust selliselt, et iga ministeerium ja selle haldusalas tegutsev amet tagaks rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise. See hõlmab oma valitsusalas olevate õigusaktide ülevaatamist ja muudatuste algatamist nii, et need võimaldaksid rahvusvahelisi sanktsioone kohaldada, samuti lubade menetlemist juhul, kui rahvusvahelist sanktsiooni kehtestav õigusakt võimaldab piirangust erandit teha, ning vajaduse korral erasektori piirangutest teavitamist ja asjakohast nõustamist.

Teine eesmärk: ajakohastatakse finantssanktsiooni rakendamise eriregulatsiooni, muudetakse finantssanktsiooni mõistet, erikohustustega isikute ringi ning erikohustustega isikute kohustusi finantssanktsiooni kohaldamisel. Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu andmebüroole antakse finantssanktsiooni mõiste laiendamise suures pädevus sanktsioonide kohaldamise üle järelevalve teostamisel. Rahapesu andmebüroo pädevuse laiendamise vajadus on seotud arenenud sanktsioonirežiimidega, mis praeguseks hõlmavad lisaks konkreetset sanktsiooninimekirjas olevate isikute vara külmutamise kohustusele ka tehingute tegemise keelde, investeerimispiiranguid, ärisuhete alustamise või jätkamise keelde. Kehtiva õiguse järgi puudub selliste piirangute korral pädev asutus, kes vastaks erasektori päringutele või annaks lube tehingute tegemiseks. Samuti puudub uut tüüpi finantssanktsioonide kohaldamise üle järelevalve tegija. Sellist tüüpi finantssanktsioonid on kehtestatud näiteks sanktsioonirežiimides, mis on ajendatud Venemaa destabiliseerivast tegevusest Ukrainas ning Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikust annekteerimisest. Näiteks võib tuua väärtpaberite haldamise teenused, laenu ja krediidi andmise.

Kolmas eesmärk. Eelnõuga lisatakse Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestamise täpsem kord. Praktikast ja asutustevahelises suhtluses on ilmnenu, et kehtiva seaduse § 7 on ebapiisav ja ka mõneti ebaselge, seega on nüüd kirjas täpsem Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestamise regulatsioon, sh sanktsiooni subjekti õigused, Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtivus, ülevaatamine ja ka selle vaidlustamine.

Neljas eesmärk on muuta karistusseadustikus rahvusvahelise sanktsiooni rikkumise kuriteokooosseisu.

Karistusseadustiku § 93¹ subjektiivset kooosseisu laiendatakse, eemaldades kuriteokooosseisu kirjeldusest sõna "teadvalt". See on siis eelnõu §-s 37. Seega, eelnõu kohaselt on karistatav rahvusvahelise sanktsiooni rikkumine kaudse ja otsese tahtlusega ja kavatselt. Muudetud subjektiivne kooosseis tagab, et karistus rahvusvahelise sanktsiooni rikkumise eest on proportsionaalne ja hoiatav ning võimaldab uurimisasutustel ja prokuratuuril rahvusvahelise sanktsiooni rikkumisi efektiivselt menetleda. Kaitsepolitsei, prokuratuuri, Maksu- ja Tolliameti ning rahapesu andmebüroo hinnangul ei täida kehtiv karistusnorm eesmärki ega võimalda rikkujaid süüdi mõista. Olukord ei ole kooskõlas Eestile rahvusvahelise ja Euroopa Liidu õigusega pandud kohustustega, mille järgi me peame tagama sanktsioonide tõhusa rakendamise ning nägema ette tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise tagamiseks.

Eelnõu rakendamise seotud või seaduse jõustumise seotud olulisim kulu kaasneb rahapesu andmebüroo pädevuse laiendamisega, finantssanktsioonide kohaldamise ning sanktsioneeritud kauba ja teenustega seotud tehingute üle järelevalve tegemisega. Eelnõuga laiendatakse oluliselt finantssanktsiooni mõistet ning sellega kaasnevalt rahapesu andmebüroo pädevust finantssanktsioonide kohaldamise üle järelevalve tegemisel. LISARESSURSS TÄIENDAVATE AMETIKOHTADE NÄOL on vajalik rahapesu andmebüroole lisanduvate ülesannete tõttu ning ka seetõttu, et eelnõuga on olulisel määral täpsustatud ja täiendatud erikohustustega isikute ülesandeid ning tegevusi finantssanktsioonide täitmisel, alates riskide hindamisest kuni hooldusmeetmete rakendamiseni sarnaselt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse loogika ja ülesehitusega. See võimaldab teha oluliselt põhjalikum järelevalvet erikohustustega isikute üle, mis on kahtlemata rahvusvahelise finantssanktsiooni järgimise üle järelevalve teostamiseks vajalik.

Rahapesu andmebüroo hindab, et vajaliku kontrollitaseme saavutamiseks on vaja järelevalvetalitusse juurde vähemalt neli ametikohta. Need lisavajadused esitab Siseministeerium riigi eelarvestrateegia menetlusse aastateks 2020–2023. Eelnõu on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2020. aastal.

21:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Esimese küsimuse esitab Andres Herkel.

21:10 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Minu küsimus on selline: milliseid täiendavaid võimalusi annab §-s 4 sätestatud Vabariigi Valitsuse sanktsioon? Ja kuna meil on Riigikogus kolm liiget, kellel on Venemaa Föderatsiooni sissesõidu keeld, küsin, kas selle paragrahvi alusel oleks võimalik sanktsioneerida Venemaa Riigiduumas liikmeid, näiteks neid, kes on kiitnud ja autasustanud Kertši agressiooni korraldajaid, või mingil muul poliitilisel põhjusel? Meie vastu suunatud sanktsioon on mulle poliitiliselt täiesti arusaamatu.

21:11 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Mis puudutab Vabariigi Valitsuse sanktsiooni, siis varem on reeglina rakendatud rahvusvahelise sanktsiooni seadust selleks, et tagada Eesti-poolne kas Euroopa Liidu või ÜRO kehtestatud sanktsioonide rakendamine. Seda on vajalik reguleerida selleks, et tagada see, et näiteks Eesti ettevõtjad tõepoolest täidavad neid nõudeid, et meil oleks võimalus sanktsioonide täitmist jälgida ja vajadusel ka karistada neid, kes sanktsioone ei täida. Teisest küljest on seadust vaja selleks, et sanktsioonide puhul eksisteerib selline nähtus, mida nimetatakse ingliskeelse sõnaga *overcompliance*. Kui mõne riigi vastu on rahvusvaheliselt kehtestatud väga spetsiifiline sanktsioon, siis ettevõtjad pigem hoiduvad selle riigiga igasuguse äri tegemisest, kuigi tegelikult on võimalus ka täiesti legaalsel viisil teatud sektorites äri ajada. Aga kartuses, et rikutakse sanktsioone, hoidutakse igasugusest ärist või iseendale seatakse hirmust sanktsioonide rikkumise ees mingisuguseid piiranguid, mida tegelikult sanktsioonirežiim ette ei näe.

Vabariigi Valitsuse sanktsioon on tõepoolest Eesti-poolne võimalus autonoomselt sanktsioone kehtestada. Mäletatavasti Riigikogu võttis vastu väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse selliselt, et oleks võimalik lisada nimekirjadesse, kus on kirjas need, kellele on kehtestatud Eesti Vabariiki sissesõidu keeld, ka inimesi, kelle viibimine Eestis ei pruugi endast kujutada otsest julgeolekuohtu Eestile, aga kelle puhul on alust arvata, et nad on toime pannud näiteks ulatuslikke inimõiguste rikkumisi või muid taolisi tegusid. Samas näiteks nn Magnitski kaasuse puhul jõudis valitsus erinevatel põhjustel välja selleni, et nende inimeste puhul, kelle puhul oli põhjust arvata, et nad on sooritanud inimõiguste rikkumisi, ei kasutatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadust, vaid otsustati kasutada rahvusvahelise sanktsiooni seadusest tulenevaid võimalusi. Seetõttu, kuna juba on olemas ka praktika, kus rahvusvahelise sanktsiooni seadust kasutatakse mitte üksnes rahvusvaheliste organisatsioonide kehtestatud sanktsioonide riigisiseseks jõustamiseks, vaid ka Eesti oma, autonoomsete meetmete tarvis, siis on meie arvates selline täpsustus uues seaduses põhjendatud ja vajalik.

Tulles korraks tagasi selle varasema teema juurde, siis kahtlemata ka Eesti-poolne sanktsioon võib olla laiem kui üksnes sissesõidukeeld. Eesti Vabariiki sissesõidu keeld on kindlasti üks võimalus karistada isikuid, kelle puhul selle sanktsiooni rakendamist peetakse võimalikuks, aga Eesti riik võib ka iseseisvalt rakendada näiteks finantssanktsiooni.

21:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

21:14 Jüri Adams

Härra minister! Minu küsimus on pigem selle eelnõu tausta kohta. Ma saan aru, et alates 2002. aastast on see kolmas sama pealkirjaga seaduse täisversioon. See on üsna ebatavaline. Tavaliselt niisugused täisteksti vahetused tunnistavad eelmise seaduse mitterakendatavust või uinuvat olekut. Kas siin on tegemist mingisuguse laiema taustaga? Sest samasisulisi seadusi peaks ju ka paljudes teistes riikides olema ja ma kujutan ette, et kõik meie versioonid kuidagi kopeerivad paljusid. Kas käib mingisugune üleeuroopaline niisuguste seaduste elluäratamise katse või mis toimub?

21:15 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Seda me kahtlemata võime teie jaoks välja selgitada, kas ka teistes Euroopa Liidu või NATO liikmesriikides selliseid seadusi terviktekstina on välja vahetatud. Sellele küsimusele ma jään hetkel vastuse võlgu.

Aga põhjus on tõepoolest eelkõige see, et sanktsioonide iseloom on muutunud, mitte niivõrd see, et

Eesti seadus oleks juba oma jõustumise hetkel olnud mingil moel ebakvaliteetne või mitterakendatav. Sanktsioonirežiime on tulnud sedavõrd palju juurde ja nad on muutunud, nagu ma ütlesin, keerukamaks. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal töötasid meie spetsialistid Euroopa Liidu jaoks välja sellise veebirakenduse, mis võimaldab näiteks ettevõtjatel saada võimalikult lihtsalt võimalikult detailse ülevaate kehtivatest sanktsioonirežiimidest, mis tegelikult ajas väga kiiresti muutuvad. Praktiliselt iga kuu vaadatakse Euroopa Liidu Nõukogu tasemel piiravate meetmete paketid üle, sinna lisatakse uusi isikuid. Sanktsioone on ka sektoriaalseid ja teatud majandussektoritele on sanktsioone, mis on konkreetset isikupõhised. Nii et see on väga kiiresti arenev, väga dünaamiline maailm. Võib öelda, et lihtsalt meie senine seaduse tekst on ajale jalgu jäänud. Kas seda regulatsiooni oleks saanud muuta ka seaduse muutmise eelnõuga, see on juba hinnangu küsimus. Kui tehtavad muudatused on väga suured, väga põhimõttelised, siis reeglina on põhjendatud minna uue tervikteksti teed.

21:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Valeri Korb.

21:17 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra välisminister! Rahvusvahelise sanktsiooni seadus võeti esimest korda vastu 2002. aastal. 16 aastat on möödas ja minu küsimus ongi seotud sellega. Härra minister, kas te võiksite täpsustada, kas selle aja jooksul on Eesti riik rakendanud rahvusvahelisi sanktsioone ja kui on, siis mis vormis?

21:18 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Kahtlemata on Eesti järginud kõigi nende aastate jooksul neid rahvusvahelisi sanktsioone, mis on rahvusvahelise õiguse mõttes olnud meie jaoks kohustuslikud. Loomulikult on Eesti kohustatud seda tegema. Näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kehtestatud piiravate meetmete puhul oleme kohustatud neid meetmeid, mis on näiteks julgeolekunõukogu resolutsioonidega vastu võetud, ka riigisiselt rakendama ja jõustama. Pärast esimese tervikteksti vastuvõtmist on Eesti ühinenud Euroopa Liiduga, millest on tulenenud täiendavad kohustused Eesti riigile. Nii et loomulikult me oleme alati järginud rahvusvahelisi piiravaid meetmeid, mis on väga erinevate riikide, väga erinevate subjektide suhtes kehtestatud. Iseasi on see, kas meie riigisisised regulatsioonid on olnud piisavad, et tagada tõhus järelevalve selle üle, et sanktsioone ka efektiivselt rakendataks. Teine küsimus aga on, kas need sanktsioonid on olnud ka neile, keda nad potentsiaalselt puudutavad – pean silmas just nimelt erasektorit –, piisavalt arusaadavad ja rakendatavad. Need peavad olema teatavaks tehtud sellisel viisil, et neid teinekord ka heauskselt ei rikutaks.

21:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams, teine küsimus.

21:19 Jüri Adams

Härra minister! Mina tegin teie vastusest järelduse, et see eelnõu käivitati Välisministeeriumi majas tõenäoliselt juba enne teie ametiaega ja praegu see ei ole teie ministritööd eriti seganud. See on kulgenud omaette, autonoomselt. Minul on aga küsimus pigem selle kohta. Te olete ju ka Riigikogu kogemusega inimene ja peaksite teadma, et praegu on tänavune eelviimane töönädal, millele uuel aastal järgnevad veel kaks tsüklit. Seega on praegu ühe eelnõu algatamine sisuliselt haltuura väärtusega. Menetlev komisjon ei jõua sisusse süveneda ja suurem osa Riigikogu liikmeid on valimiskampaaniast haaratud. Kui teil on siin plaanitud jõustamise ajaks 1. jaanuar 2020, miks siis mitte asuda uues koosseisus seda vastu võtma ja lahendada asi viisakamalt?

21:20 Välisminister Sven Mikser

Aitäh! Ma päris täpselt ei saanud aru, kust te võtsite selle esimese eelduse. Aga tõsi on, et iga eelnõu ettevalmistamine nõuab aega, ja nagu öeldud, see eelnõu ei puuduta üksnes Välisministeeriumi haldusala, vaid kahtlemata ka näiteks Siseministeeriumi haldusala. Ka see, milline Eesti riigi ametkondadest on sobivaim teostama järelevalvet ühe või teise sanktsiooni täitmise üle, on olnud päris

pikkade ametkondlike vaidluste objekt. Kahtlemata, nii nagu pea kõigi seadusalgatustega – küll oleks tore, kui oleks jõudnud varem. Ma väga loodan, et Riigikogu selle järelejäanud tööaja jooksul suudab valimiskampaania kõrval piisavalt pühenduda oma põhitööle. Pean silmas neid liikmeid, kes asuvad püüdma kohta ka järgmises seadusandlikus kogus. Loodan, et seda eelnõu ja ka kõiki teisi menetlusse jäänud ja lõpuni menetlemata eelnõusid jõutakse käsitleda põhjalikult ja kvaliteetselt.

Nagu me mõlemad teame, juhul kui Riigikogu seda mingil põhjusel ei suuda või ei soovi teha, siis tööaja lõppedes menetlusse jäänud eelnõud langevad sealt välja ja uus valitsus võib eelnõudest juba rehaga üle käia, otsustades, millised neist esitada taas menetlusse. Aga loomulikult, kui see oma tööd lõpetav Riigikogu koosseis ega ka järgmine ei suuda seda eelnõu menetleda, seadusena vastu võtta ja jõustada 2020. aasta 1. jaanuariks, siis Eesti Vabariik püüab rahvusvahelise kogukonna vastutustundliku liikmena ikkagi kõiki neid kohustusi täita ka olemasolevatele seadustele toetudes. Ent kindlasti on seda võimalik teha tõhusamalt ja efektiivsemalt juhul, kui see seadus saab õigeks ajaks vastu võetud ja jõustatud.

21:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Auväärt minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Väliskomisjoni liige Mart Nutt teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande.

21:23 Mart Nutt

Härra koosoleku juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Väliskomisjon arutas seda eelnõu kahel istungil. Esimene neist toimus 13. novembril ja teine 3. detsembril. Komisjoni liikmetest võtsid aruteludest osa 13. novembril Marko Mihkelson, kes juhatas koosolekut, Andres Herkel, Barbi Pilvre, Enn Põlluaas, Mart Nutt, Oudekki Loone, Valdo Randpere ja Vladimir Velman, Birgit Keerd-Leppik osales nõunikuna ja Andres Ando rahanduskomisjoni nõunikuna. Ka komisjoni esimehe töövari oli koosolekul. Puudusid komisjoni liikmed Keit Pentus-Rosimannus ja Anne Sulling. Arutelule oli kutsutud ka välisminister Sven Mikser ning Välisministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstsler Annely Kolk. 3. detsembri koosolekul osalesid komisjoni liikmetest komisjoni esimees Marko Mihkelson, Keit Pentus-Rosimannus, Andres Herkel, Anne Sulling, Barbi Pilvre, Henn Põlluaas, Mart Nutt, Oudekki Loone ja Valdo Randpere. Kohal olid ka nõunik-sekretariaadijuhataja Birgit Keerd-Leppik, nõunik Ivar Mölder ja kommunikatsioonijuht. Puudus Vladimir Velman.

Sisuline arutelu toimus eeskätt esimesel istungil, kus välisminister ja Välisministeeriumi töötaja Annely Kolk tutvustasid eelnõu, nagu härra minister tegi seda ka siin natuke aega tagasi. Sellele järgnesid mõned küsimused. Ma püüan mitte minna liiga detailidesse, aga märgin, et küsimusi esitasid komisjoni esimees Marko Mihkelson ja komisjoni liige Oudekki Loone. Võib-olla oleks tarvilik välja tuua küsimus, mida peaksid Eesti ettevõtjad selle seaduse puhul eriti tähele panema. Vastus oli, et nad saavad eelkõige selguse, mida üks või teine sanktsioon tähendab. Kes seda seadust Eestis rakendab ja kuidas saaks hoiduda sanktsioone rikkumast? See seadus annab kindlustunde, seda ongi ettevõtjad kõige rohkem soovinud.

Meile tutvustati ka varasemaid sanktsiooniseadusi. Seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu olukord selles mõttes muutus, et lisandusid Euroopa Liiduga seonduvad teemad. Minister märkis, et jättes kõrvale sanktsioonidest tahtliku kõrvalehiilimise või nende rikkumise, on ettevõtete jaoks seni olnud eeskätt kaks murekohta. Üks on see, et sanktsioone rikutakse teadmatusest, sest sanktsioonirežiim on juriidiliselt keeruline, ning teine variant on liigne ettevaatlikkus.

Teine teema, mis küsimustes tõstatus, oli, et regulatsiooniga muudetakse ka karistusseadustikku. Kas kuriteokoosseisu kirjelduses eemaldatakse sõna "teadvalt" ja kui selline muudatus tehakse, siis kas ei peaks jääma erisus teadmatusest tehtud rikkumiste korral? Tahte erisus on ju oluline. Sellele vastati, et praeguse seaduse sõnastus ei võimalda sanktsiooni rikkumise eest mitte kedagi süüdi mõista, sest teadmatuse tõendamine on väga keeruline. Seetõttu kirjutati teksti sarnaselt karistusseadustiku muude põhimõtetega kas otsene või kaudne tahtlus. Teisisõnu tuleb ära tõestada, et inimene tahtis kas otseselt või kaudselt sanktsiooni rikkuda. Kohtu kaalutusõigus on juriidikas üldprintsip ja see muudatus mingit automatismi kaasa ei too. Tahtluse vahe jääb ikkagi sisse. Praegu puudub tegelikult võimalus sanktsiooni rikkumise eest tõhusaid ja proportsionaalseid karistusi ette näha, seaduse muutmiseega see võimalus tuleb tekitada.

Kolmas küsimus puudutas kooskõlastusprotsessi, teiste ministeeriumide arvamusi. Vastus oli, et kooskõlastusprotsessi käigus moodustati riigisisene päris suur tööühm. Kõik ministeeriumid on eelnõu kooskõlastanud ning hilisemas faasis on Siseministeerium teada andnud, et neil on plaanis

finantsjärelevalvet teostavate asutuste pädevuse jaotus üle vaadata. See aga otseselt sanktsiooniseaduse valdkonda ei puuduta.

Komisjon tegi ka menetluslikud otsused. Kõigepealt tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks. Ütlen kohe ette, et kõik otsused tehti konsensusega. Teiseks tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks määrata muudatusettepanekute tähtjaks 15. jaanuar tuleval aastal kell 11 ning määrata ettekandjaks Mart Nutt. Sellega minu ettekanne piirdub. Aitäh teile!

21:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel, palun küsimus!

21:29 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Jah, ma olin komisjonis kohal, aga mul tekkis siin üks küsimus veel. Kas on kavas või otstarbekas ära kuulata ka Finantsinspektsiooni ja rahapesu andmebüroo seisukohad nende uute kohustuste rakendatavusest? Ja kui ma vaatan siin paragrahve 16–18, mis käsitlevad rahapesu andmebüroo kohustust muuta teave finantssanktsiooni kohta veebis kättesaadavaks ja teostada kontrolli, siis mulle tundub see üsna mõistetava protseduurina. Kuidas see siimaani toiminud on, kui sellist kohustust ei ole olnud? Mis muutub teravamaks, selgemaks, mõistetavamaks?

21:29 Mart Nutt

Aitäh! Enne esimest lugemist komisjon seda teemat ei tõstatanud. Aga ma arvan, et iga komisjoni liige, sh ka sina, võib selle küsimuse teise lugemise arutelu käigus komisjonis püstitada. Ma ei näe mingit põhjust, miks seda ei võiks teha. Võib-olla see lisab eelnõu kvaliteedile midagi. Aga komisjoni senise arutelu käigus see teema ei tõstatunud.

21:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 721 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 15. jaanuari kell 11.

31. 21:31 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Eestis tehtud vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine) eelnõu (749 SE) esimene lugemine

21:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Eestis tehtud vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine) eelnõu 749 esimene lugemine. Palun kõnetooli justiitsminister Urmas Reinsalu!

21:31 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu aseesimees! Austatud rahvaesindajad! Selle eelnõu mõte on viia vahekohtute regulatsioon kehtivas tsiviilkohtumenetluses vastavusse Riigikohtu praktikaga. Samuti on eelnõu eesmärk saavutada olukord, kus vahekohtu seadusvastase ja pahatahtliku otsuse tegemise võimalus oleks minimaalne ning sellise otsuse täitmise takistamine ei sõltuks üksnes selle kostja aktiivsest õigusvahendite kasutamisest, kelle kohta vahekohtu otsus tehti.

Milles on probleem? Kehtiva tsiviilkohtumenetluse seadustiku sõnastuse kohaselt on Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused sundtäidetavad, ilma et kohus peaks need eelnevalt täidetavaks tunnistama. 2015. aastal märkis Riigikohus, et meil valitseb olukord, et üheski seaduses ei ole kriteeriumi, mis võimaldaks tuvastada, kas vahekohus on alaliselt tegutsev. Riigikohtu toonase lahendi kohaselt ei tohiks täita vahekohtu otsuseid, mida kohus ei ole täidetavaks tunnistanud. Selline olukord tekkis Riigikohtu lahendi järel. Praktikast oli Riigikohtu lahend ajendatud tõsiasi, et tarbijalepingutes oli kirjas, et vaidlused lahendatakse vahekohtus. Teatavasti iseloomustab vahekohtumenetlust see

erisus, et kohtus on võimalik vaidlustada üksnes vorminõuded, aga sisulist küsimust, et kas jõuti õiglase lahendini, tegelikult vahekohtumenetluses ei hinnata. Tarbijalepingute puhul ilmneski, et sageli oli tegu probleemiga, mida inglise keeles nimetatakse *pocket arbitration*'iks. Otseses tõlkes on see siis vestitaskus olev vahekohus. Teatud tarbijalepingute puhul tegid vahekohtud ilmselgelt otsuseid tarbija kahjuks, lähtudes ennekõike ettevõtte huvidest.

Eelnõu mõte ongi selgelt sätestada, et vahekohtu otsused tuleb Eestis täidetavaks tunnistada, olgu tegu välisriigi või Eesti vahekohtu otsustega. On ka kaks erandit, mis on tehtud, lähtudes kahe vahekohtu väga pikaaegsest tegutsemispraktikast Eestis. Eelnõus on ette pandud, et Kaubandus-Tööstuskoja arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu tehtud otsused tunnistatakse täidetavaks ilma, et kohus neid täidetavaks tunnistaks. Üldine mõte on kaitsta tarbijaid ja teha seda sellisel moel, et me rahvusvahelist vahekohtu konventsiooni, New Yorgi konventsiooni täidaksime. Tegelikult on riikide ettevõtjate investeeringute kaitse huvides tehtavad vahekohtute menetlused legitiimsed ja riigid peavad neid ka tunnustama. Aitäh!

21:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun küsimus!

21:34 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Siin on kas kooskõlastamise või väljatöötamiskavatsuse arutelu ringis tõstatunud ettepanek muuta kõik vahekohtu lahendite kohta langetatud otsused avalikuks. Millise järelduseni selles osas jõuti?

21:34 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma tunnustan teid intelligentselt tõstatatud olulise küsimuse eest, aga ma ei hakka siin improviseerima. Ütlen kohe avameelselt, et minu teada avalikustamise osas olulisi erinevusi võrreldes kehtiva vahekohtumenetluse korraga plaanis ei ole. Kui me räägime äriühingutevahelistest vaidlustest, siis tegelikult lepivad äriühingud kokku, et küsimus lahendatakse vahekohtus, ennekõike käibe turvalisuse huvides. Mõlemad osapooled eeldavad, et see on erapooletu organ ärivaidluste lahendamiseks. Teinekord võivad need vaidlused olla väga keerulised. Oluline on, et tehakse lõplik lahend, ja kas see meeldib või mitte, aga ettevõtte saab eluga edasi minna. Ja ilmselgelt võib seal tegu olla väga spetsiifiliste ärisaladustega.

Nii et ma arvan, et mis puutub üldise avalikustamise põhimõttesse, siis vahekohus tähendab seda, et kaks isikut, olgu nad füüsilised isikud või ettevõtted, lepivad kokku, et me lahendame vaidluse ära, me ei kaasa riiki, me lahendame vaidluse omakeskis ära. Ma oletan, et see n-ö privaatsfääri õigus niimoodi kokku leppida kindlasti eeldab huvi, et võimalik delikaatne äriinformatsioon ei satuks kolmandate isikute valdusse.

21:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

21:36 Jüri Adams

Härra minister! Minu teada on nii, et kui Eestis on tegu suuremate äriliste vaidlustega, mis lähevad vahekohtusse, siis enamiku puhul see vahekohus ei asu Eestis. Eriti kui teine pool on välismaa juriidiline isik, siis lahend tehakse põhiliselt Stockholmis või Londonis. Eestis on vahekohtud olemas, aga üldiselt on nende valdkonnad pigem muud. Mul oleks olnud hea meel, kui te oleks toonud mingisuguseid arve nende valdkondade kohta, aga võib-olla teil ei ole neid käepärast. Mind siiski huvitab, mida saab ütelda nimelt välismaal tehtud vahekohtu otsuste täidetavuse kohta.

21:37 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Kui jutt on rahvusvahelistest vahekohtutest, siis näiteks on meil investeeringute kaitse lepingutes kirjas, et vaidlusi võidakse lahendada ka vahekohtutes, kui me oleme konkreetsete riikidega lepingu sõlminud enne Euroopa Liiduga liitumist. Aga näiteks Ameerika Ühendriikide ja Eesti investeeringute kaitse lepingus on kirjas, et vaidlused lahendatakse, kui ma õigesti mäletan, ÜRO vahekohtus. Siin oligi kurioosne lugu, et Lennusadama tagastamise juhtumi puhul korraga äriimees Rotko teatas, et tema on

Ameerika investor. Et saada lahend, kuidas need äriühingu aktsiate või osade liikumised on aset leidnud, andis ta selle lepingu alusel asja arutada rahvusvahelisse vahekohtusse. Küsimus on nüüd, kas sellise juhtumi korral, kui tehakse mujal mingi vahekohtu otsus, mis tuleks täita Eesti Vabariigi territooriumil, tuleb tõesti täita. Me oleme ülemaailmse konventsiooniga ühinenud ja kindlasti Eesti Vabariigis need otsused kuuluvad täitmisele, aga selge klausliga, et avaldus tuleb kõigepealt esitada meie kohtule, kus see ehk tunnistatakse täidetavaks. Seejuures kontrollib meie kohus vorminõuete täitmist, sisulisi hinnanguid, kas kohtuotsus on õige või mitte, ta ei anna. Kohus kontrollib vorminõuete täitmise ära ja pärast seda on isikul, kes seda otsuse täitmist taotleb, alus minna kohtutäituri juurde. Ja kohtutäitur siis rakendab oma jõudu. Aga rahvusvaheliste vahekohtute otsuste täitmise praktilisi probleeme Eestis minu kõrvu ei ole jõudnud.

21:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams, teine küsimus, palun!

21:38 Jüri Adams

Härra minister, ma arvan, et isegi teiesugune põhiliselt optimistliku ellusuhtumisega inimene ei pea realistlikuks, et see seadus jõustub 1. jaanuaril 2019, nagu on eelnõus ja seletuskirjas ette nähtud. Mis on need olulised põhjused, miks eelnõu jõudis Riigikokku umbes aasta aega hiljem, kui algselt kavandatud?

21:39 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ega mul midagi väga tarka ei ole nende põhjuste kohta öelda. Erinevad juristid ja huvirühmad on eelnõu põhjalikult kaalunud ja analüüsinud. Siin ei ole spetsiifiliselt mingit aegpommi parlamendi ette pandud, et just nimelt enne selle koosseisu ametiaja lõppu tuleb asi ära teha. Aga nagu ma Virumaa Teatajast lugesin, täna on rahvusvaheline virisemisvastane päev ja see lubab mul optimismiks vähe hapnikku juurde anda. Kunagi Lennart Meri ütles, et presidendi töö on nagu maratonijooks: tuleb alustada värskest ja tuleb lõpetada värskest. Ta osutas siis Peeter Tulviste kandidatuurile. Tegelikult ma usun, et ka see parlament – mul pole vähemaltki kahtlust – säilitab maratoni joostes värskuse lõpuni. Ma olen ikka mõelnud, miks maratonijooksus just nimelt võitja jaksab pärast lõpetamist veel edasi käia, sabas tulevad inimesed aga prantsatavad pärast finišijoont maha.

21:40 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu härra ministrile! Rohkem küsimusi ei ole. Meie maratonistung jätkub õiguskomisjoni aseesimehe ettekandega, milles me kuuleme juhtivkomisjoni seisukohti. Palun, Uno Kaskpeit!

21:40 Uno Kaskpeit

Austatud eesistuja! Härra minister! Lugupeetud kolleegid! Mul oli juba hirm, et ei olegi kellelegi ettekannet teha. See eelnõu oli arutlusel õiguskomisjonis esmaspäeval, 3. detsembril. Istungit juhatas esimees Jaanus Karilaid, osa võtsid Uno Kaskpeit, Hardi Volmer, Olga Ivanova, Tarmo Kruusimäe, kes asendas Raivo Aegi, Toomas Paur, Toomas Vitsut, Urve Tiidus, Vilja Toomast, nõunik Linnar Liivamägi ja nõunik-sekretariaadijuhataja Raini Laide. Puudusid kaks liiget: Külliki Kübarsepp ja Mati Raidma. Kutsutud olid justiitsminister Urmas Reinsalu ja Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Stella Johanson.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (Eestis tehtud vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine) eelnõust andis ülevaate justiitsminister. Seda ma kordama ei hakka, ta tegi siingi hästi põhjaliku ülevaate. Jaanus Karilaid soovis teada, kui palju vahekohtu otsuseid aastas tehakse. Stella Johanson selgitas, et vahekohtud tegutsevad eraõiguslikel alustel ning kui palju vahekohtu otsuseid tehakse, selle kohta Justiitsministeeriumil andmed puuduvad. Hinnata saab seda vaid sundtäitmisele esitatu põhjal. Aastal 2016 oli neid suurusjärgus 1800. Ta juhtis tähelepanu, et viidatud arv pärineb Riigikohtu 20. aprilli 2016. aasta lahendi nr 3-2-1-142-15 eelsest perioodist. See kohtulahend ütleb, et täidetavaks tuleb tunnistada iga Eestis tegutseva vahekohtu otsus, kuna kohtutäitur ei saa hinnata seda, kas tegemist on Eestis alaliselt tegutseva vahekohtuga või mitte.

Jaanus Karilaid palus selgitada, kuidas moodustatakse vahekohus. Minister selgitas, et vahekohus ei ole

institutsioon, see on eraõiguslikul alusel tegutsev vaidluse lahendamise meeskond. Linnar Liivamägi selgitas, et pooled pöörduvad vahekohtu poole eelkõige seetõttu, et vältida riigilõivu maksmist ning leida kohtumenetlusest kiirem lahendus. Kui Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juures asuva arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu puhul on erapooletus tagatud, siis eelnõu eesmärk on luua selged tegutsemise kriteeriumid ka teistele vahekohtutele, et tagada nendegi erapooletus.

Olga Ivanova küsis, kas selleks, et kohtutäitur võtaks asja täitmiseks, peab tal olema vastav kohtuotsus. Stella Johanson selgitas, et enne, kui kohtutäitur saab vahekohtuotsuse täitmiseks alustada täitemenetlust, peab kohus vaatama läbi menetluslikud tingimused. Kohus ei pööra tähelepanu otsuse sisule. Ta juhtis tähelepanu, et vahekohtuvaidlusesse allutamine toimub vaid poolte kokkuleppel. Samuti on vahekohtukokkuleppele seatud kõrgemad kriteeriumid. Osapool, kes soovib tarbijaga sõlmida vahekohtumenetluse kokkuleppe, peab eelnevalt andma piisavalt infot selle kohta, milline õiguslik tähendus on vahekohtumenetlusel ja selle otsusel. Ühtlasi juhtis ta tähelepanu, et juba alates 2015. aastast ei allu tarbijakrediidilepingust tulenev vaidlus vahekohtumenetlustele. Lisaks ei saa kokku leppida vahekohtumenetluses eluruumi üüri vaidluste lahendamist.

Urve Tiidus tundis huvi, kui palju tõstab vahekohtuotsuse tunnustamise kohustus kohtute töökoormust. Stella Johanson selgitas, et 2016. aasta Riigikohtu lahendi järel lõpetas tegevuse mitu vahekohut, kelle otsuste täidetavaks tunnustamist kohtute poolt poleks saavutatud. Pole alust arvata, et turu korrastumise järel kohtute halduskoormus kasvab, lisaks peab vahekohus andma kohtule piisavalt usaldusväärset infot, et kohus saaks lahendi hagita menetluse raames täidetavaks tunnistada.

Toomas Vitsut palus hinnata kohtutäiturite tegevust selles protsessis. Stella Johanson selgitas, et enne Riigikohtu viidatud lahendit oli praktika erinev: oli täitureid, kes lähtusid põhimõttest, et vahekohtuid, kes on teinud mitmeid lahendeid, võib pidada alaliselt tegutsevateks vahekohtuteks. Oli ka neid täitureid, kes vahekohtuotsuseid täitmiseks võtta ei julgenud. Selle eelnõu eesmärk on luua selgus, et kohtutäitur peab lähtuma formaliseerituse printsiibist. See tähendab, et täitmiseks tuleb võtta lahend, mis on jõustunud, või täitedokument, mida on võimalik täitmisel kasutada. Seega, kui vahekohtu lahendi täitmiseks peab lahend olema eelnevalt täidetavaks tunnistatud, siis ilma täidetavaks tunnistamiseta seda lahendit täitmiseks võtta ei tohi.

Toomas Vitsut märkis, et kohtutäiturite üle teostab järelevalvet Justiitsministeerium, ja küsis, kas järelevalve raames on tuvastatud kohtutäiturite tegevuses rikkumisi. Stella Johanson selgitas, et kohtutäiturite puhul ei tehta järelevalvet, pidades silmas õiguslikke küsimusi. Minister leidis, et kohtutäituritele ei saa selles valdkonnas midagi süüks panna, nad on tegutsenud kehtiva õiguse alusel. Olga Ivanova palus täpsustada, kas vahekohtu otsust on võimalik vaidlustada. Stella Johanson selgitas, et on olemas vahekohtu otsuse tühistamise menetlus. Minister täpsustas, et sisuliselt on vahekohtu otsus lõplik. Vilja Toomast märkis, et kohtutäitur tegutseb kohtuotsuse alusel. Stella Johanson täpsustas, et täitemenetluse seadustiku § 2 loetleb täitedokumentide hulgas ka teisi dokumente.

Urve Tiidus palus selgitada, kas eelnõu välistab seaduseks saamise korral vahekohtute erapooletuse. Stella Johanson selgitas, et kohus jälgib, kas poolte õigused on vahekohtumenetluses tagatud. Selles, milliste reeglite järgi vahekohus oma lahendi teeb, lepivad pooled kokku omavahel. Linnar Liivamägi juhtis tähelepanu, et eelnõu jõustumissätteid tuleb muuta ning seadus võiks jõustuda üldises korras. Stella Johanson nõustus sellega.

Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda (konsensus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus), määrata ettekandjaks Hardi Volmer, kuid eilsel istungil muudeti ettekandjat, sest Hardi Volmeril tuli mingi asi ette, ta ei saanud täna õhtul istungil osaleda, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31. detsember kell 14 (konsensus). Täna tähelepanu eest!

21:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Ma täpsustan, et minu paberites on tähtaeg 3. jaanuar kell 16.

21:50 Uno Kaskpeit

Minul on 31. detsember.

21:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Nõunik näitab, et 3. jaanuar kell 16.

21:50 Uno Kaskpeit

Siis on siia viga jäänud. Vabandust!

21:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Selge, see on täpsustatud. Suur aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid on nõus läbi rääkima? Jüri Adams, palun!

21:50 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Väljendan siin arvamust selle eelnõu ja seletuskirja teksti põhjal. Komisjoni istungil ma ei olnud, ma ei kuulu Riigikogu õiguskomisjoni koosseisu. Aga ma vahetasin mõtteid õiguskomisjoni liikme Külliki Kübarsepaga, kes kuulub sinna Vabaerakonna fraktsiooni esindajana. Ma pean teie tähelepanu juhtima asjaolule, et selle seaduseelnõu probleemid on oluliselt suuremad, kui esimesel hetkel välja paistab. Tundub, et kõige selle on käivitanud kohtutäiturite töö praktilised probleemid, mida ei tohi alahinnata. Kohtutäituritel on praegusel ajal Eesti riigi ja Eesti majanduse toimimises erakordselt suur roll. Ma ei ütle, et see roll on alati õigustatud ja tasakaalustatud, aga me elame ajal, kus võib öelda, et Eesti Vabariik on laias laastus kohtutäiturite riik.

Tulles tagasi vahekohtu juurde, selgitan, et vahekohtu oluline mõte on hoida ära kohtusüsteemi liigne koormamine. Elus on niimoodi, et suurem osa majandusvaidlusi on võimalik tõenäoliselt lahendada enne, kui üks pool kohtusse pöördub. On kahte tüüpi vahekohtu pidamist. Üks on see, kui ütleme, et mina ja härra Herkel vaidleme omavahel, kes on kellele võlgu. Siis on meil kaks võimalust lahendada asi enne kohtusse minekut. Me pöördume mõne alaliselt tegutseva inimeste rühma poole, keda tuntakse vahekohtuna, ja palume neil probleem meie eest lahendada. Või teine võimalus: me lepime kokku, et valime ühiselt kellegi kolmanda inimese ühekordseks vahekohtuniks. Need on põhilised tüübid.

Mõlema puhul on tegemist ka sellega, et põhiseadus garanteerib meile kohtusse pöördumise õiguse. Nii et sellist võimalust, et üldse kohtusse ei saaks pöörduda pärast vahekohtu otsust, ei ole. Ma pean tunnistama, et eelmiste ettekandjate suust ma ei kuulnud selgitust, kas siin üritatakse midagi sellist või siin ei üritata seda võimalust ära võtta.

Üks segasemaid asju ja poliitiliselt kõige tähtsam otsustus selles eelnõus on, et tehakse erand kahele Eestis tegutsevale vahekohtule: neile antakse kõikidest teistest täiesti erinev staatus. Üks nendest on kaubandus-tööstuskoja arbitraažikohus ja teine on notarite koja vahekohus. Minu mälestuse järgi on asi niimoodi, et notarite koda on meil seadusega ellu kutsutud avalik-õiguslik korporatsioon. Ma ei tea, kuidas notarite seaduses on sätestatud nende vahekohtusse puutuv. Kui see on ka seal kirjas, siis see ei ole sugugi paha, aga siis tuleb seaduses seda kohta täpsustada.

Palun lisaaega!

21:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

21:55 Jüri Adams

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja arbitraažikohus ei tohiks küll olla avalik-õiguslik organisatsioon. See on täiesti eraõiguslik organisatsioon, ja anda talle sisuliselt avalik-õiguslik funktsioon – see on niisugune juriidiline kukerpall, et selle praeguse teksti puhul ma ei saa aru, kuidas Justiitsministeeriumi tragid ametnikud on sellise mõtte peale tulnud.

Nii et kokku võttes ei ole siin esiteks kuigi selge, mis on need põhjused, mille pärast n-ö kohtutäiturite vajadustest lähtudes arbitraaži reeglid tuleks pitsitada – mis sõna ma kasutaksin, ehk lõunaeesti sõna – "kimmämbäs", et need paremini toimiksid. Kas see asi ikka tasub ennast ära? Võimalik, et jah, võimalik, et mitte. Ministri käest me ei saanud selle kohta selgitust ja ka eelnõust ei tule see välja.

Mis aga välja tuleb, on see, mida ma ütlesin ka eelmise eelnõu arutelul. Riigikogu selle koosseisu volituste lõppemiseni on jäänud väga vähe aega ja üritada viimase kahe kuuga nii mahukas ja tõsine probleem lahendada, muuta see üsna problemaatiline eelnõu seaduseks – see sarnaneb ühest küljest haltuuraga, teiselt küljest aga Riigikogu paljude aastate kummitembeldamisega.

Minu üleskutse nii selle istungi stenogrammi kaudu kui ka otse teile siin, samuti kõigile asjaosalistele, kaasa arvatud härra ministrile ja härra nõunik Liivamäele, on see, et ehk te teete niimoodi, et jätate selle eelnõu enne 3. märtsi seaduseks tegemata ja lasete sisulist menetlust arendada uuel koosseisul. Siis on

kõigil natukene rohkem aega – nii ametnikel kui Riigikogu liikmetel kui ka kõikidel asjaosalistel. Mul on väga raske ennustada, milliseid halbu tagajärgi see võib kaasa tuua, ja ei ole aega isegi mitte seda prognoosida. Aga et need siin mõeldud head kavatsused, mis on muide üsna segaselt sõnastatud, saaksid realiseeruda ilma kaasnevate halbade tagajärgedeta – ma ei ole sellises situatsioonis kunagi näinud, et see nii oleks läinud. Nii et lugupeetud Riigikogu XIII koosseis, see eelnõu küll hea ei ole. Tänan tähelepanu eest!

21:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Lisaks äsja öeldule teeb Eesti Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku seaduseelnõu 749 esimesel lugemisel tagasi lükata. Ma lõpetan läbirääkimised juhul, kui austatud minister ei soovi selles küsimuses enam sõna võtta. Palun, härra minister!

21:59 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Palun kolm minutit lisaaega!

21:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kaheksa minutit kokku!

21:59 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav eelkõneleja! Ma tahan küll kinnitada, et selles eelnõus ei peitu midagi inimestele halvasti mõjuvat. Vastupidi, jutt käib sellest, et praktikas on ilmnenud tarbijalepingute puhul ilmselgelt ebaõiglust loovad vahekohtu statuudid. Ja selleks, et kaitsta nendes lepingulistes suhetes paremini ennekõike tarbijaid, on ette nähtud regulatsioon, et automaatset alaliste vahekohtute otsuste sundtäidetavust tsiviilkohtumenetluses ei ole. Siin osutati sellele, et me otsekui n-ö avalik-õigustaksime kaubandus-tööstuskoja, mis minu hinnangul ei peaks kindlasti olema avalik-õiguslik korporatsioon. Ma võin kinnitada, et seda kindlasti ei juhtu. Notariaadiseadus viitab notariaadi vahekohtu pädevusele, aga tegelikult on mõlema kogu vahekohtud ikkagi eraõigusliku staatusega lepitus- või vahekohtulised organid. Mingit avalik-õigusliku staatuse laienemist nendele institutsioonidele ei ole. Uskuge mind, need mured või kartused on alusetud ja ma tahan kokku võtta kogu oma jõu, et neid hajutada. Aitäh!

22:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh, austatud minister! Vabaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 749 esimesel lugemisel tagasi lükata ja see toob paratamatult kaasa saali kutsungi.

Austatud kolleegid, igaks juhuks tuletan meelde, et me menetleme praegu eelnõu 749. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Eesti Vabaerakonna fraktsioon teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku tagasilükkamise kohta. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 4 saadikut, vastu oli 8. Ettepanek ei leidnud toetust.

Määrati eelnõu 749 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. jaanuari kell 16. Andres Herkel, palun!

22:04 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Mul tekkis küsimus, vaadates tabloole. Kuidas te selgitate meile, et praegu hääletuselt puudus 1 Riigikogu liige?

22:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Ütlen ausalt, et kuigi olen mõned talved koolis käinud, ma ei saanud küsimusest aru. (Hääled saalist.) Aa, tabloo näitas ka kohalolekut ja kes on istungi jooksul ... Selge, nüüd sai ka istungi juhataja küsimusest aru. Aga otsus on tehtud. Meid ei ole just palju, kuid meie otsus on kaalukas.

32. 22:05 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (759 SE) esimene lugemine

22:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Head kolleegid! Tänane viimane päevakorra- või, ütleme, õhtukorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 759 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister Urmas Reinsalu!

22:05 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu aseesimees! Lugupeetavad parlamendiliikmed! Riigireformi SA on teinud ettepaneku parlament 99-liikmeliseks vähendada, kuid nagu näha, ka 13-liikmeline parlament on võimeline riigis otsuseid langetama.

Aga valitsus on esitanud parlamendile arutamiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja mitme teise seaduse muudatused, mis tulenevad vajadusest õigussuhteid täiendavalt reguleerida. Esiteks, see nn väikese Martini juhtum – küsimus, mis puudutas lapsele eestkostja määramise otsustamist. Teatavasti on kehtivas õiguses suletud loend nendest sugulastest, kes saavad sellekohase määruskaebuse esitada. Muudatus on tehtud selliseks, et kõigil isikutel, kellel on lapsega lähedane ja usalduslik side, oleks võimalik olla õigustatud isik, et esitada määruskaebus lapsele eestkostja määramise asjas. Seda oleks vaja olukorras, kus lapsel, kellele eestkostja määramist menetletakse, puuduvad vanemad või vanavanemad. Teatavasti oli kõnealuse juhtumi puhul tegu olukorraga, kus lapsel oli tädi olemas, aga tal puudus õigus olla selles kaebuses menetlusosaline.

Teine õigussuhe, mida reguleeritakse, puudutab Riigikohtu ettepanekuid tsiviilkohtumenetluses, täitemenetluses ja pankrotimenetluses edasikaebeõiguse piirangute kehtestamise kohta. See puudutab peamiselt õigust kaevata edasi Riigikohtule maakohu määruse peale esitatud määruskaebuste kohta tehtud ringkonnakohtu määruste peale. Silmas peetakse nii menetluslike määruste edasikaebamist kui ka hagita asjade lõpplahendite peale edasikaebamist. Eesmärk on menetlusökoonoomia tagamine ja kohtupidamise ressursi parem kasutus. See tähendab seda, et kaebeõigus on, aga see ei ole mitte kaheastmeline, vaid üheastmeline.

Ning kolmandaks sisaldab eelnõu sätteid, mille kohaselt tuleks hagita perekonnaasjades kohtul arvestada menetlustoimingute läbiviimisel ja abinõude rakendamise viisi otsustamisel sellega, kui vanem on olnud lapse või teise vanema suhtes vägivaldne. Muudatuse eesmärk on võidelda lähisuhtevägivallaga ning ära hoida olukordi, kus menetlustoimingute tulemusena tuleks lapsel või lapse teisel vanemal kokku puutuda vägivaldse vanemaga või selline vanem määratakse lapse hooldajaks. See on asjaolu, mida kohtutel tuleb eelkõige hooldusõiguse asjades silmas pidada. Aitäh!

22:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ministrile on küsimusi? Jüri Adams, palun!

22:08 Jüri Adams

Härra minister! Te olite vist sel ajal Riigikogu liige või olite ka valitsuses äkki, kui mind siin Riigikogus mitme koosseisu ajal ei olnud. Mina mäletan, et algselt oli nii, et määruskaebust kohtumääruste peale reeglina ei saanud kuhugi esitada. Siis toimus Eesti õiguspoliitikas oluline muudatus ja peaaegu kõik määrused osutusid edasikaevatavaks. Mis aastatel see umbes oli? Kas te oskate öelda? Kaua see olukord on meil nüüd kestnud?

22:09 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma ütlen nõnda, et niisuguste oluliste faktide väga dateeritud meenutamiseks ma olen liiga noor. Selles valdkonnas kindlasti on teie elukogemused olgu parlamendiliikmena või väljaspool parlamenti hindamatu väärtusega. Ma ei hakka siin hinnangulisi oletusi tegema, ei taha rahvaesindust eksitada. Niisugustes asjades tuleb kindlasti olla ülikorrektne.

22:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande õiguskomisjoni aseesimees Uno Kaskpeit.

22:10 Uno Kaskpeit

Härra eesistuja! Härra minister! Lugupeetud kolleegid! Selle eelnõu arutelu toimus samuti esmaspäeval, 3. detsembril. Selle eelnõu arutelust võtsid sel istungil osa täpselt samad inimesed, kes eelmise eelnõu arutelul. Kolmas päevakorrapunkt tol istungil oligi tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 759. Minister andis sellest ülevaate nagu praegugi. Jaanus Karilaid palus tutvustada Eesti Advokatuuri märkusi. Minister juhtis tähelepanu, et eelnõu aluseks on olnud Riigikohtu ettepanekud. Kohtute üldeesmärk on jõuda lahendini, vaidlused protseduuride ning tehniliste menetlusnüansside üle on aga kasulikud advokaatidele. Põhiõiguste riivet on analüüsinud ekspertidest koosnev tööühm. Minister juhtis tähelepanu, et põhiõiguste riive ei tähenda automaatselt põhiseadusvastast olukorda. Stella Johanson märkis, et Eesti Advokatuuri märkused puudutasid peamiselt edasikaebeõiguse piirangut, kui tegu on menetluskulude vaidlustamisega ja hagita perekonnaasjadega. Need on eelnõust välja jäetud.

Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks (konsensus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 3. jaanuar 2019 kell 16 ja määrata ettekandjaks Uno Kaskpeit. Tänan tähelepanu eest!

22:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Jüri Adams, palun!

22:12 Jüri Adams

Mul on selline küsimus. Teile anti komisjonis ülevaade selle kohta, kui palju on Eestis viimastel aastatel olnud pankrotimenetlusi. See arv – ma ei leia seda seletuskirjast praegu üles – on üle tuhande. Aa, leidsin: 1383 asja 2016. aasta seisuga. Ega teile ei selgitatud selle arvu sisu? Kui paljud neist on üksikisiku pankrotid ja kui paljud muud, äriettevõtte pankrotid?

22:13 Uno Kaskpeit

Ei, sellel teemal ei olnud arutelu.

22:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh, rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Jüri Adams, palun, Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

22:13 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Alustan kõigepealt sellest, et ma eelmise päevakorrapunkti arutelul väitsin, et Eesti on suurel määral täitevametnike riik, täitevmenetluse riik. Päris huvitav on, et sellega haakub käesoleva eelnõu seletuskirja üks tabel. Nimelt, lehekülgedel 15 ja 16 on tabel, kui palju kohtutäiturid on aasta jooksul üksikisikutelt võlgu välja nõudnud. Kirjas on võlgnike ja menetluste arv. Ja kui te panete tähele, siis need arvud olid aastal 2016 üle 101 000, umbes 101 500. Kui me arvestame, et Eestis on täiskasvanud elanikke umbes 900 000, siis see tähendab seda, et aasta jooksul tuleb täitevametnikuga mingi võla tagasimaksmisega seoses kokku puutuda igal üheksandal elanikul.

Mis puutub eelnõu sisusse, siis erinevalt eelmisest see ei ole tervikeelnõu. Siin on tegemist kuue punktiga, mis haakuvad kõik tsiviilkohtumenetluse seadustikuga. Igaühes neist kuuest punktist tuleb Riigikogul ja ka menetleval komisjonil langetada oma otsused ja need on kindlasti kaalutusotsused. Tahan tähelepanu juhtida ühele asjale, mida ma ka härra ministrilt küsisin. Mingil aastal peale aastat 2003 toimus üks väga oluline muudatus Eesti õiguspoliitikas. Ja nimelt, enne seda oli niimoodi, et kohtumäärused olid üldjuhul lõplikud. Ega kohtud ei tee ainult kohtuotsuseid, et kellel on õigus mingis vaidluses või milline karistus tuleb määrata süüdlasele. Sisuliselt kümneid kordi rohkem tehakse kohtus korralduslikke otsuseid, alates sellest, mis kuupäeval kohtuistung toimub, millised paberid peavad olema, keda tunnistatakse osalisteks jne, jne. Kui kodanikud on jälginud näiteks Edgar Savisaare altkäemaksu võtmise kriminaalasja, siis nad on näinud, et põhiline vaidlus ei ole käinud mitte sisu üle, vaid just nimelt nende määruste üle: kas on võimalik tagaselja kohtupidamine, kas tuleb haige inimene, invaliidist inimene tuua kohale, kas ta on võimeline osalema. Need on kõik määruste tasemel otsused. Nüüd, nagu ma ütlesin, mingil hetkel alates vähemalt 1992. aastast kohtumäärused valdavalt ei olnud edasikaevatavad ja esimese 15 aasta jooksul pärast seda Eestis kohtute koormus pidevalt vähenes. Ja mingil hetkel – ma millegipärast arvan, et ka härra praegune minister on kuidagi sellega seotud – tehti

poliitiline otsus kohtute juhtivate ametnike ja riigi Justiitsministeeriumi ametnike vahel, et määruskaebused on ka kõik edasikaevatavad. Ja seda tehti nimelt selleks, et ei tõuseks küsimus, ega kohtunike arvu poleks vaja vähendada, kuna neile jääb tööd liiga väheseks. Palun lisaaega!

22:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

22:17 Jüri Adams

See otsus on andnud minu arvates kohtusüsteemile äärmiselt palju tühja tööd juurde. Muu hulgas on see tekitanud meie kohtute tööd halvava vähkkasvaja ehk suure hulga vangide pidevad kaebused, mis ajavad Eesti kohtusüsteemi hulluks.

Ma tahan öelda, et minu jaoks on selles eelnõus kõige sümpaatsem tõsiasi, et siin on püütud astuda esimene väikene samm selle poole, vähendada kaebusi kohtumääruste peale, mida nimetatakse õudse sõnaga "määruskaebused". See sõna ei ole ühelegi eestlasele arusaadav, aga tegu on edasikaebusega kohtumääruse peale. Nüüd tahetakse nende arvu hakata natukene kokku tõmbama. Ma väga soovitan praegusele ministrile ja järgmistele justiitsministritele: palun astuge selles suunas jõulisemaid samme. Siis saaks meil kohtud natukene kiiremini tööle ja kohtunikel jääks rohkem aega enesetäiendamiseks ja muudeks tähtsateks asjadeks, mis ka nende elusse peaksid kuuluma. Nad ei peaks tegelema hulluks ajavalt mõttetute ja tühjade kaebuste läbivaatamisega. Tänan tähelepanu eest!

22:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas on soovi veel läbi rääkida fraktsioonide esindajatel? Ka ministril mitte? Suur aitäh! Lõpetame selle seaduseelnõu menetluse. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 759 esimene lugemine lõpetada.

Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. jaanuari kell 16.

Austatud kolleegid, suur aitäh tänase tööpäeva eest! Me jätkame tööd siin saalis üheteistkümne ja poole tunni pärast.

Istungi lõpp kell 22.20.